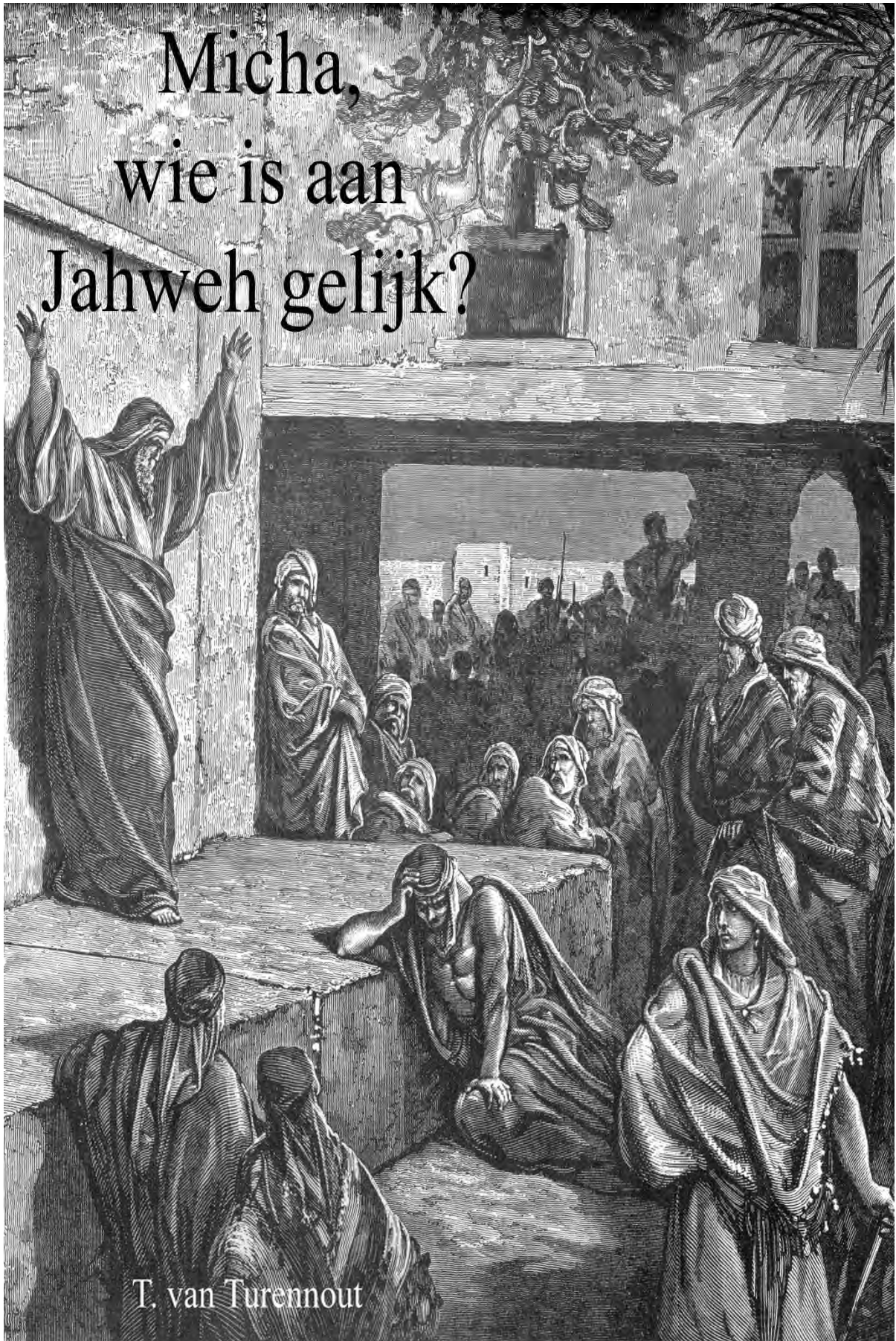

Micha,
wie is aan
Jahweh gelijk?

T. van Turenhout

Micha, wie is aan Jahweh gelijk?

T. van Turenout

Grijpskerk

Copyright © 2020 Grijpskerk, The Netherlands

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the author.

Eerste uitgave 2011
Tweede uitgave 2012
Derde uitgave 2013
Vierde uitgave 2015
Vijfde uitgave 2016
Zesde uitgave 2020

Turenout, T. van
Micha, wie is aan Jahweh gelijk? / T. van Turenout;
Grijpskerk.
Tel. 0594 – 69 60 13
SISO 227.4 UDC 228.07 NUGI 632
Trefw.: Micha (bijbelboek); verklaringen.

Omslag + illustraties: Gustave Doré - De Bijbel in beeld.
Wegens opheffing van de rechthebbende was overleg i.v.m. overname van illustraties niet mogelijk.

Verklaring van gebruikte afkortingen en tekens:

- b.v. Bijvoorbeeld
- vgl. Vergelijk.
- (v. ...)
- Bij een verwijzing naar een tekst binnen hetzelfde hoofdstuk wordt een vers aangeduid met de letter v. Als bijvoorbeeld in het 2^e hoofdstuk van Ezechiël wordt verwezen naar vers 8, dan staat er niet (Ezech.2:8), maar (v.8).
- (...)
- In de vertaalde tekst worden tussen deze haakjes verduidelijkingen toegevoegd. Het staat echter niet in de oorspronkelijke tekst; b.v. Ezechiël 9:6^a; Oude (mannen), jonge (mannen), en meisjes, kleine kinderen en vrouwen moeten jullie doden en verdelgen; vgl. Oude, jonge, en meisjes, kleine kinderen en vrouwen moeten jullie doden en verdelgen. Ezechiël 12:6^b; Ik heb jou (als) een wonderteken gegeven voor het huis van Israël; vgl. Ik heb jou een wonderteken gegeven voor het huis van Israël.
  - In de uitleg en vertaling geeft de tekst tussen de 2 haakjes een extra leesmogelijkheid weer; b.v. Ze (her)bouwden de nieuwe tempel in Jeruzalem.
  - In een voetnoot is de tekst tussen de haakjes een sub-voetnoot; b.v. (Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijskerk, 2019.)
- (= ...)
- Hoe de letterlijke (vertaalde) betekenis van de oorspronkelijke tekst in het Nederlands het beste kan worden opgevat of begrepen; b.v. Ezechiël 23:42; Zij gaven (= deden) armbanden over hun handen.
- (of ...)
- Geeft een extra betekenis in het Nederlands van de oorspronkelijke taal. Woorden uit de oorspronkelijke taal kunnen in het Nederlands meer betekenis hebben; Ezechiël 9:6; Vanaf mijn heiligdom moeten (of zullen) jullie beginnen; vgl. Vanaf mijn heiligdom zullen (of moeten) jullie beginnen. Jesaja 14:7^a; De hele aarde (of het hele land) heeft rust, (en) is stil; vgl. Het hele land (of de hele aarde) heeft rust, is stil.
- (.../...)
- Bij getallen of jaartallen betekent het teken / hetzelfde als het woord *of*. Bijvoorbeeld (732/731) betekent: Het gebeurde in het jaar 732 of 731.
- (.../... – ...)
- Het 2^e jaartal na de / geeft een andere functie aan; b.v. De Perzische koning Kores II (559/538 – 529) was al in 559 voor Christus koning geworden, maar in 538 werd hij ook de koning van de Israëlieten. Na zijn dood in 529 werd hij opgevolgd door zijn zoon.
- [...]
- Het gedeelte dat tussen deze spekhaken staat, is de oorspronkelijke tekst. Dit gedeelte kan echter voor de betekenis van het geheel tijdens het lezen beter worden weggelaten. Door het handhaven van die oorspronkelijke tekst wordt de inhoud ofwel de boodschap in het Nederlands eerder onduidelijker; b.v. Jeremia 28:11^b; De profeet Jeremia ging [zijn] weg. Psalm 3:3; Vele(mense)n zeggen van mij[n] ziel: “Er is voor hem geen redding door (= bij) God.”
- [(...)]
- In meer of mindere mate is zeker, dat het bijbelgedeelte tussen deze haken niet bij de oorspronkelijke tekst hoort, hoewel het vaak wel als zodanig werd en wordt gepresenteerd; b.v. Openbaring 20:5; [(De overige doden leefden niet tot de 1000 jaren voorbij waren. Dit (is) de 1^e opstanding.)]
- ***
- Exactere tekst met uitleg volgt hieronder.

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding.

2. Rondom het boek Micha.

- 2.1. De voorgeschiedenis.
- 2.2. De schrijver van het boek Micha en zijn tijd.
- 2.3. De betrouwbaarheid van het boek.
- 2.4. Verklaringsmethode.
- 2.5. De vorm en structuur van het boek.

3. Het bijbelboek Micha.

3.1. *Veroordeling en vernietiging van bijna heel Israël.*

- 3.1.1. Opschrift. (hoofdstuk 1:1)
- 3.1.2. Veroordeling van Samaria en Jeruzalem. (hoofdstuk 1:2-16)
- 3.1.3. Veroordeling van de oneerlijke verrijking. (hoofdstuk 2:1-11)
- 3.1.4. Beloofde zegen voor het overblijfsel van Israël. (hoofdstuk 2:12,13)

3.2. *Israëls nood en herstel.*

- 3.2.1. Veroordeling van de leiders van het volk. (hoofdstuk 3)
- 3.2.2. Vrede voor Israël. (hoofdstuk 4:1-5)
- 3.2.3. Jeruzalems nood en herstel. (hoofdstuk 4:6-14)
- 3.2.4. De Messias en zijn zegen. (hoofdstuk 5:1-4^a)
- 3.2.5. Bevrijding van Israël. (hoofdstuk 5:4^b-14)

3.3. *Veroordeling en verlossing van Israël.*

- 3.3.1. De rechtszaak van de God Jahweh. (hoofdstuk 6)
- 3.3.2. Klacht en vertrouwen van de profeet. (hoofdstuk 7:1-10)
- 3.3.3. Verlossing van heel Israël. (hoofdstuk 7:11-20)

4. Gods geopenbaarde plan met zijn volk.

- 4.1. Wat er is vervuld.
- 4.2. Wat er nog zal gebeuren.
- 4.3. Tijdbalk.

5. Het doel van het bijbelboek Micha.

Literatuur.

Index.

Aanwijzingen voor het lezen.

Het is niet noodzakelijk, dat dit boek vanaf het begin tot en met het einde wordt doorgenomen. De hoofdstukken zijn min of meer zelfstandige eenheden. Ze kunnen afzonderlijk worden gelezen. In eerste instantie zou men met hoofdstuk 3 kunnen beginnen, eventueel gevolgd door hoofdstuk 2.

Als men van een bepaald gedeelte iets meer wil weten, kan men de aangegeven bijbelteksten daarvoor gebruiken. Niet alle genoemde bijbelteksten zijn in dit boek helemaal uitgewerkt. Deze bijbelteksten zijn dus niet alleen een bevestiging van een bepaalde passage, maar bevatten ook nieuwe invalshoeken. Men krijgt daardoor meer zicht op bepaalde gedeelten uit het bijbelboek Micha of andere teksten uit de Bijbel.

1. INLEIDING

Veel mensen vinden profetische boeken of bijbelgedeelten erg moeilijk. Vaak worden ze omzeild, omdat men er toch niet mee uit de voeten kan. Je kunt er schijnbaar alle kanten mee op. Er zijn zo veel meningen over. Bovendien is de toekomst voor ons verborgen. De toekomst weet, en kent God alleen.

Toch is dit niet de bedoeling van de profetieën in de Bijbel. De toekomst is wel aan God, maar soms wil God aan de gelovigen al iets van de toekomst laten zien. Hij wil hen zo bemoedigen om in moeilijke tijden het geloof te versterken. Zo werd ook in het Oude Testament steeds weer de komst van Jezus Christus voorspeld. Via Micha en andere profeten wilde God iets van de toekomst aan de gelovigen van toen bekend maken. Dat kan voor ons nog van grote betekenis zijn.

De schrijver van dit boek moet bekend maken, wat er in de toekomst gaat gebeuren. Dat begint al tijdens de regering van koning Jotam (733 – 732) van het Tweestammenrijk Juda. Daarna zou er nog veel gebeuren. Dat schreef Micha op. Het bijbelboek begint tijdens de bloeiperiode van het Assyrische rijk, en eindigt bij de berechting van mensen die God niet willen dienen (Mi.7:16,17). Daarna zal de oude schepping vergaan (2Pet.3:10-13). Een groot deel van deze periode is al achter de rug. Wij leven vandaag ongeveer 2750 jaren later dan de profeet Micha. Het is belangrijk om Gods hand te kunnen zien in al de dingen die gebeurd zijn. Zo kunnen we vanuit dat perspectief zien, wat er gebeurt, en wat er nog zal gebeuren.

Veel profetieën zijn al in vervulling gegaan. Het Tienstammenrijk Israël en het Tweestammenrijk Juda zijn beide in ballingschap gegaan (2Kon.17:1-23, 25:1-26, Mi.1:6,7, 3:12, 6:16^b), en de Messias is in Betlehem geboren (Mi.5:2). Toen de Joden na de bevrijding uit de ballingschap God nog niet gehoorzaamden, werden ze onder de volken verstrooid.

God heeft het geopenbaard, opdat de gelovigen van toen en van nu daar wat aan hebben. We kunnen in moeilijke tijden bemoedigd zijn. Kijk maar, het gaat zoals de Here het ons heeft voorspeld. We moeten ons ook kunnen voorbereiden op de dingen die gaan komen. Daarom kunnen en mogen profetieën voor de gelovigen niet verborgen blijven. Als we God liefhebben, dan willen we Hem zoveel mogelijk kennen. Dan willen we ook zijn plannen kennen, die Hij aan ons bekend wil maken. Dat is ook belangrijk voor ons gebed.

Als we dat allemaal willen, dan zullen we de Bijbel zelf aan het woord moeten laten. We zullen dan zien, dat het bijbelboek Micha in de Bijbel geen los element is. Andere bijbelboeken bouwen er op voort. Zonder het kennen van het bijbelboek Micha is de rest van de Bijbel minder goed te begrijpen. De bijbelboeken vullen elkaar aan. Als uit Micha ergens anders in de Bijbel een tekst wordt geciteerd of aangehaald (Mi.7:6, Mat.10:35,36, Luk.12:53), is dat geen simpele herhaling, want aan de oorspronkelijke betekenis van zo'n bijbeltekst wordt een nieuwe toegevoegd.¹

---

¹ Een goed voorbeeld van het op die manier citeren of aanhalen van een bijbeltekst is de profetie van Immanuel (Jes.7:10-16). De profeet Jesaja zei tegen de slechte koning Achaz (732 – 727), dat een jonge vrouw uit zijn omgeving op dat moment een zoon kreeg. Zij zou die zoon de naam Immanuël (= God is met ons) geven. Uit het vervolg (Jes.8:5-8) blijkt, dat het Achaz' eigen zoon Hizkia (727 – 697) was. Via deze vrome koningszoon zou God weer met zijn volk zijn. Voordat Hizkia goed en kwaad van elkaar kon onderscheiden, zou Achaz al bevrijd zijn van zijn belagers: koning Resin (754 – 732) van Aram en koning Pekach (734 – 732) van Israël. De bevolking van hun landen zou zijn weggevoerd. Dat kan niet rechtstreeks op de Here Jezus slaan, want voordat Jezus Christus geboren werd, waren Resin en Pekach al lang uit Achaz' rijk vertrokken, en was koning Achaz al eeu-

Men zal ontdekken hoe teksten van verschillende hoofdstukken nauw met elkaar verbonden zijn. Het bijbelboek Micha is één geheel onderscheiden in vele onderdelen. Het bijbelboek moet worden onderzocht.

Het is een moeilijke materie. Het is echter de moeite waard. Veel zaken die de moeite waard zijn, worden meestal met moeite verkregen. Zo is het ook hier. Tijdens de bestudering zal men ontdekken, hoe mooi dit boek is.

---

wen geleden gestorven.

In Matteüs 1:23 lezen we, dat deze geschiedenis nog eens zou gebeuren. Zoals God in de tijd van de duistere periode van de zeer slechte koning Achaz (732 – 727) zich over zijn volk had ontfermd, zo zou Hij opnieuw zijn licht laten stralen in een donkere tijd. Een nog veel betere verlosser dan koning Hizkia zou worden geboren; een nieuwe Immanuël: Koning Jezus Christus, God is met ons.

2. RONDOM HET BOEK MICHA.

1. De voorgeschiedenis.

We staan al niet meer aan het begin van de heilshistorie, als de profeet Micha zijn openbaringen krijgt. Niet alles kunnen we doornemen. We beperken ons tot dat wat nodig is om dit bijbelboek te kunnen begrijpen.

Eerst schiep God in volmaakte toestand de hemel en de aarde. Na de zondeval in het paradijs werd alles onvolmaakt. Verlossing werd nodig. Ruim 2000 jaren later volgde om de slechtheid van verreweg de meeste mensen de zondvloed. Alleen het gezin van Noach bleef gespaard. De komst van de Messias Jezus die de wereld van de zonde zou gaan verlossen, bleef mogelijk. Daarmee was een poging van de satan en verleider om dat te verhinderen mislukt.

Na ruim 400 jaren startte men met de bouw van een toren in Babel. Door een toren te willen bouwen, die reikte tot de troon van God in de hemel, rivaliseerden de meeste mensen met de Here. Ze wilden bij elkaar blijven, en zo machtiger worden, dan de Here God zelf. In die periode kregen de gelovigen het moeilijk. Binnen deze revolutionaire omgeving hitste de satan de mensen tegen de dienaren van de hemelse Vader op, met het doel de Kerk uit te roeien. Op die manier probeerde de satan ook deze keer de komst van de Verlosser Jezus te verhinderen. Door de spraak van de mensen te verwarren, voorkwam God het duivelse plan. Er ontstonden namelijk verschillende talen. De mensen verstonden elkaar meestal niet meer. Daarom gingen ze uit elkaar. Groepen die elkaar wel verstonden, trokken samen de wijde wereld in.

In die groepen begon men geleidelijk naast de Here ook afgoden te dienen. Daarom riep God uit (het nageslacht van) één zo'n groepsverband Abram op om zich af te scheiden van zijn familie, en voortaan Hem alleen te dienen. Gehoorzaam trok Abram naar het land Kanaän.

Zijn kleinzoon Jakob, die later ook Israël genoemd werd (Gen.32:28), vertrok vanwege hongersnood uit Kanaän, en hij ging naar het korenrijke Egypte. Daar mocht hij met zijn gezin van 12 zonen in het gebied Gosen wonen. Zijn nakomelingen groeiden heel snel in aantal.

Deze groei ging zo snel, dat de farao van Egypte bang werd. Hij liet de Israëlieten onderdrukken. Omdat God had beloofd, dat de Verlosser uit dit volk geboren zou worden, dreigde zo opnieuw de komst van de Messias Jezus niet door te gaan. Het volk werd echter door de Here gered. Onder leiding van Mozes en zijn opvolger Jozua werden de Israëlieten weer naar het beloofde land Kanaän gebracht.

Daarna volgde een tijd waarin het volk iedere keer de Here vergat, en zelfs afgoden gingen dienen. Zo kwam steeds de komst van Jezus in gevaar. Toch wist God dit gevaar af te wenden. Iedere keer stuurde Hij richters, die (grote delen van) het volk Israël weer terugriepen tot een leven zoals de liefdevolle hemelse Vader dat graag ziet.

De Richterentijd eindigde met de aanstelling van Saul als koning. Toen begon de Koningen-tijd. Drie koningen regeerden over het hele volk: Saul (1033 – 1012), David (1012 – 972) en Salomo (972 – 932). In de regeringstijd van koning Salomo werd de tempel als woonplaats voor God in Jeruzalem gebouwd.

Na de dood van koning Salomo raakte het rijk Israël verdeeld. Vanaf 932 voor Christus bestond er een noordelijk deel (van 10 stammen), en een zuidelijk deel (van 2 stammen) van wat vroeger één geheel was.

Het Tienstammenrijk Israël kwam onder leiding van koning Jerobeam I (932 – 911). Deze koning vertrouwde helemaal niet op God. Hij liet op een eigenwillige manier de Here vereren door middel van 2 gouden stierkalveren. Eén stond er in Dan en het andere stierkalf stond in Betel.²

Koning Jerobeam I en alle andere koningen na hem bleven ongehoorzaam aan God. Aan het koningshuis van Jerobeam I kwam een einde door een staatsgreep (1Kon.15:27,28). Zo volgde het ene koningshuis het andere op. De slechtheid nam echter alleen maar toe. Onder koning Achab (875 – 854) werd zelfs de dienst aan de afgod Baäl (= afgod Heer/echtgenoot) ingevoerd (1Kon.16:29-33). Daarom droeg de Here aan Jehu op om aan dat koningshuis een einde te maken (2Kon.9:1-10).

Nadat Jehu (842 – 814) deze opdracht had uitgevoerd, werd hij zelf koning over het Tienstammenrijk Israël (2Kon.9:16-10:17). Koning Jehu roeide wel de volgelingen van de afgod Baäl uit (2Kon.10:18-28), maar hij liet de eredienst van de stierkalveren voortbestaan (2Kon.10:29,31).

In de loop van de jaren nam de afgoderij toe. Ook de armen, weduwen en wezen werden onderdrukt. Daardoor zou het Tienstammenrijk Israël geen stand kunnen houden. Daarom waarschuwden de profeten Micha en Jesaja vooral de leiders en rijken van het volk Israël.

In het Tweestammenrijk wisselden de vrome koningen en slechte koningen elkaar af. Geleidelijk echter werd het volk steeds ongehoorzamer en egoïstischer. De slechte koningen werden steeds kwaadaardiger, en de rijken onderdrukten de bevolking. Uitbuiting en oneerlijke rechtspraak namen schrikbarende vormen aan. Priesters en rechters werden door de rijke Joden omgekocht. Door de valse profeten werd dit alles goedgepraat.

De langdurige regering van de vrome koning Uzzia (785 – 733) was een periode van bloei. De vijanden van het Tweestammenrijk werden verslagen. Het ging economisch voorspoedig, en de welvaart nam toe.

2. De schrijver van het boek Micha en zijn tijd.

Het boek Micha is door de profeet zelf geschreven (Mi.3:1). Er is geen enkele aanwijzing van een andere auteur of overlevering.

Van de profeet Micha is buiten het bijbelboek zelf weinig bekend. In het bijbelboek Jeremia (26:18) wordt door de oudsten een profetie van Micha (3:12) de Morastiet aangehaald. Zijn naam komt in de rest van het Oude Testament vaker voor (Richt.17 en 18, 2Sam.9:12, 1Kron.5:5, 8:34, 9:15, enz.). Er is zelfs nog een andere profeet die Micha heette: Micha een zoon van Jimla (1Kon.22:8,9).

Om al die verschillende Micha's uit elkaar te houden moest erbij worden gezegd, over welke Micha het gaat. Daarom wordt de profeet een Morastiet genoemd (Mi.1:1, Jer.26:18). Dat verwijst naar de plaats waar hij woonde: Moreset-Gat (Mi.1:14). Die plaats lag in de buurt van de Filistijnse plaats Gat. Waarschijnlijk is Moreset-Gat dezelfde plaats als het huidige

---

² De eredienst van gouden kalveren is te vergelijken met de verering van de Apisstier uit Egypte (Ex.32:1-6). Apis is een Egyptische afgod. Die werd voorgesteld als een stier met een zonnescijf tussen de horens. In de vroege geschiedenis was de stier een vruchtbaarheidssymbool. De farao's uit het Oude Egyptische Rijk werden vaak met de stier vereenzelvigd, en als zodanig afgebeeld. De Apisstier van Memphis werd als aardse belichaming van de afgod Ptah beschouwd.

Beit Jibrin ten zuidwesten van Jeruzalem.³ Micha kwam dus uit een plaats die grensde aan het Filistijnse gebied.

De volledige naam van Micha is Michaja (vgl. 2Kon.22:12, 2Kron.17:7, Neh.12:41, Jer.26:18), en dat betekent: Wie is aan Jahweh gelijk? Met deze vraag begint aan het einde van dit bijbelboek een lofprijzing tot eer van de God Jahweh (Mi.7:18).

Micha trad op in het Tweestammenrijk Juda. Hij kwam daar vandaan, en zijn profetieën gingen ook in de eerste plaats over het Tweestammenrijk. Hij profeteerde tijdens de regering van de koningen Jotam (733 – 732), Achaz (732 – 727) en Hizkia (727 – 697) (Mi.1:1). Al voor de val van Samaria in 722 voor Christus moet hij dus in 733/732 met zijn werk zijn begonnen. Dat hij tijdens de regering van koning Hizkia optrad, kunnen we ook lezen in het bijbelboek Jeremia (26:18).

Hoelang hij tijdens de regering van Hizkia precies profeteerde, weten we niet. Wel weten we, dat hij tijdens de inval van de Assyrische koning Sanherib (705 – 681) in 701 nog als profeet actief was. In het 4^e hoofdstuk van het bijbelboek Micha (4:11,12) kunnen we lezen, dat er toen veel volken zich tegen de stad Jeruzalem hadden verzameld. Nadat Sargon II (722 – 705) in 722 het Tienstammenrijk Israël in ballingschap had weggevoerd, wilde zijn opvolger Sanherib in 701 voor Christus ook het Tweestammenrijk van koning Hizkia (727 – 697) veroveren. Hij nam op de hoofdstad Jeruzalem na alle steden in. God echter, verloor Jeruzalem, en doodde 's nachts 185.000 mannen uit het Assyrische leger. De Assyrische koning kon niets anders doen, dan naar zijn land terugkeren (2Kon.18 en 19, 2Kron.32:1-23). Hieruit kunnen we opmaken, dat Micha in 701 nog profeteerde. Hij begon dus in 733/732 voor Christus met zijn werk, en ging daarmee door tot na 701.

Voordat Micha met zijn profetisch werk begon, regeerde in het Tweestammenrijk Juda koning Uzzia (785 – 733). De economische en politieke bloei tijdens de regering van deze vrome koning bleef onder koning Jotam (733 – 732) voortduren. Koning Jotam diende zelf de Here, maar het volk van het Tweestammenrijk volgde hem daarin niet. De afgoderij nam toe. Aan het einde van zijn regering wilde koning Resin (754 – 732) van Aram een coalitie van staten vormen om tegen de koning van Assyrië in opstand te komen. Koning Pekach (734 – 732) van het Tienstammenrijk Israël wilde daaraan wel meewerken, maar het Tweestammenrijk Juda weigerde. Toen wilde de koning van Aram samen met de koning van het Tienstammenrijk Israël door een gecombineerde aanval het Tweestammenrijk Juda dwingen om mee te doen. In die tijd stierf Jotam, en werd hij opgevolgd door zijn slechte zoon Achaz (732 – 727).

Toen de legers van koning Resin van Aram en koning Pekach van het Tienstammenrijk Israël samen het Tweestammenrijk Juda aanvielen (2Kon.16:5,6, 2Kron.28:5-8, Jes.7:1-16), voelde de jonge koning Achaz (732 – 727) zich in het nauw gedreven. De profeet Jesaja (7:3-12) zei in opdracht van de Here, dat God zelfs deze slechte koning van Juda wilde helpen. Koning Achaz sloeg echter de aangeboden hulp af.

In plaats daarvan vroeg hij de oorlogzuchtige koning Tiglatpileser III (745 – 727) van Assyrië om hulp (2Kon.16:7). Deze koning viel met zijn leger Aram aan, veroverde het, en hij voerde de bevolking in ballingschap weg naar Kir. Koning Resin liet hij doden. Omdat ook koning Pekach (734 – 732) tegen de koning van Assyrië in opstand was gekomen (2Kron.28:5-16, Jes.7:1-6), veroverde Tiglatpileser III eveneens het Tienstammenrijk Israël. Voor straf werden de stammen in het noorden en ten oosten van de rivier de Jordaan naar Assyrië gedeporteerd (2Kon.15:29, 1Kron.5:26). Koning Pekach werd bij een staatsgreep door Hosea ver-

---

³ Deze plaats ligt iets noordelijker dan Maresa (vgl. Joz.15:44, Mi.1:15). Maresa is dus niet dezelfde plaats, zoals wel eens wordt gedacht.

moord. Over het gedeelte dat van het Tienstammenrijk overbleef, werd Hosea (731 – 722) een vazalkoning van het Assyrische rijk (2Kon.15:30).

Toen de slechte koning Achaz (732 – 727) aan de regering kwam, brak er een ellendige periode voor het Tweestammenrijk Juda aan. De zoon en opvolger van koning Jotam was één van de slechtste koningen die in Kanaän hebben geregeerd. Zijn dwaze daden stapelden zich in een recordtempo op:

1. Hij voerde kalverendienst in (2Kon.16:3, 2Kron.28:2).⁴
2. Hij voerde de Baäldienst in (2Kon.16:3, 2Kron.28:2).⁵
3. Hij liet de hemellichamen vereren (2Kon.16:4, 2Kron.28:4).
4. Hij liet een deel zijn zonen door het vuur gaan, en offerde ze aan de Moloch (2Kron.28:3).
5. Hij riep de hulp in van Assyrië, en hij sloeg de aangeboden hulp van de Here af (2Kon.16:7-9, 2Kron.28:16, Jes.7:10-12).
6. Hij diende de afgoden van de Syriërs (2Kron.28:23).
7. Hij verving het brandofferaltaar door een Assyrisch altaar (2Kon.16:10-16).
8. Hij liet overal altaren bouwen voor allerlei afgoden (2Kron.16:24,25).
9. Hij liet het gerei van de tempel stukslaan (2Kron.28:24).
10. Hij liet de deuren van de tempel sluiten (2Kron.28:24).

Het was een dwaze en slechte koning. Gods straffen konden niet uitblijven. Na de oorlog tegen Aram en het Tienstammenrijk Israël, brachten ook de Edomieten, Filistijnen en Assyriërs met hun legers het Tweestammenrijk Juda zware slagen toe (2Kron.28:17-21). Hoewel de hulp van koning Tiglatpileser III (745 – 727) effectief leek, moest er wel fors voor worden betaald (2Kon.16:8,9). Het Tweestammenrijk Juda werd schatplichtig aan het Assyrische rijk. Het was een zeer donkere tijd, vooral voor de gelovige Joden.

Toen koning Achaz (732 – 727) stierf, werd hij wel in Jeruzalem begraven, maar niet in de begraafplaats van de koningen van Juda (2Kron.28:27).

Na de dood van de Judese koning Achaz was zijn zoon Hizkia nog te jong om het bestuur over te nemen. Daarom nam de hoogste ambtenaar Sebna (727 – 714) als regent deze taak op zich.⁶ Onder zijn bewind ging de kwaadaardigheid van de bestuurders en het volk gewoon door.

---

⁴ De eredienst van gouden kalveren is te vergelijken met de verering van de Apisstier uit Egypte (Ex.32:1-6). Apis is een Egyptische afgod. Die werd voorgesteld als een stier met een zonnescijf tussen de horens. In de vroege geschiedenis was de stier een vruchtbaarheidssymbool. De farao's uit het Oude Egyptische Rijk werden vaak met de stier vereenzelvigd, en als zodanig afgebeeld. De Apisstier van Memphis werd als aardse belichaming van de afgod Ptah beschouwd.

⁵ Het was de Baäldienst van de Feniciërs die hij invoerde.

⁶ In 2Kon.18:9-11 staat, dat Samaria in het 6^e regeringsjaar van koning Hizkia (727 – 697) door de Assyriërs werd veroverd en verwoest. Volgens berekeningen op grond van Assyrische gegevens vond de verovering van de hoofdstad van het Tienstammenrijk plaats in 722 voor Christus. Dan zou Hizkia in 727 de troon van zijn gestorven vader Achaz (732 – 727) hebben overgenomen.

Volgens 2Kon.18:13 en Jes.36:1 echter, viel de Assyrische koning Sanherib (705 – 681) het Tweestammenrijk Juda in het 14^e regeringsjaar van koning Hizkia aan, en veroverde op de hoofdstad Jeruzalem na het hele land. Op grond van berekeningen van de Assyrische gegevens zou deze inval in 701 voor Christus hebben plaatsgevonden. In dat geval zou Hizkia in 714 met zijn regering zijn begonnen.

Alles pleit ervoor, dat koning Achaz in 727 tegelijkertijd met de Assyrische koning Tiglatpileser III (745 – 727) stierf. In het bijbelboek Jesaja (14:28,29) kunnen we namelijk lezen, dat in het sterfjaar van Achaz de slaande roede of stok van God: Tiglatpileser III, was weggenomen.

Dat Hizkia nog te jong was om na de dood van zijn vader de regering over te nemen, wordt ondersteund door het feit, dat hij nog geen zoon had, toen de Babylonische koning Merodach-Baladan (722 – 710 en 703 – 702) in 703 voor Christus bij hem op bezoek kwam (2Kon.20:12-18, Jes.39).

Het lijkt er sterk op, dat vooral de hofmaarschalk Sebna (727 – 714) als regent de regering voor Hizkia had waargenomen. Een hofmaarschalk was de hoogste ambtenaar aan het hof. Sebna had duidelijk koninklijke aspi-

Onder het bestuur van Sebna (727 – 714) werd de pro-Assyrische politiek voortgezet. Gedurende zijn bewind werd de bevolking van het Tienstammenrijk Israël om haar slechtheid in 722 voor Christus naar Assyrië verdreven (2Kon.17:1-6). Sebna deed niets om het Tienstammenrijk te hulp te komen. Ook liet Assyrië het pro-Assyrische Tweestammenrijk Juda met rust.

In 714 was Hizkia (727 – 697), de zoon en rechtmatige opvolger van Achaz, zelf in staat de macht aan zich te trekken. Vanaf dat moment veranderde er veel in het Tweestammenrijk Juda. Hizkia was een vrome en goede koning, en draaide de slechte en dwaze maatregelen van zijn vader zoveel mogelijk terug (2Kon.18:4, 2Kron.29). Onder zijn regering ging het veel beter met het Tweestammenrijk Juda. Hij versloeg de Filistijnen (2Kon.18:8), en er heerste weer voorspoed (2Kron.32:27-30).

In de periode dat Micha optrad, was hij niet de enige profeet. In het Tweestammenrijk Juda was de profeet Jesaja (1:1) al met zijn werk begonnen. In het Tienstammenrijk Israël profeetteden Hosea (1:1) en Oded (2Kron.28:9).

Koningen van Juda	Uzzia	Jotam	Achaz	Hizkia	Manasse
Koningen van Israël	Jerobeam II	Pekach	Hosea		
Profeet in Israël	Hosea				
Profeet in Juda		Jesaja			
Profeet in Israël		Oded			
Profeet in Juda		Micha			

Tussen deze profeten en Micha bestaan heel veel overeenkomsten, maar er is één opvallend verschil. Hoewel deze profeten allemaal de zonde van het volk aan de kaak stelden, sprak Micha niet rechtstreeks over de politiek.

3. De betrouwbaarheid van het boek.

De betrouwbaarheid van het hele bijbelboek Micha is omstrede. Sommige delen van het boek worden niet door iedereen als oorspronkelijk erkend. De argumenten hiervoor zijn vrij willekeurig.

Van het bijbelboek Micha bestaan meerdere versies: De versie van de Septuagint (LXX) in het Grieks en die van de Masoretische overlevering in het Hebreeuws. De Hebreeuwse versie is overgeleverd door de Joden, en vormt inhoudelijk de bron van de vertaling, zoals die door ons wordt gebruikt.

Die Griekse versie is gemaakt, omdat heel veel Joden in Egypte het Hebreeuws niet meer konden verstaan. Hoogstwaarschijnlijk is die vertaling tot stand gekomen tijdens de regering van de Egyptische koning Ptolemeüs II Filadelfus (285 – 246 v.Chr.).⁷

---

raties, en liet voor zichzelf een koninklijk graf maken. De profeet Jesaja heeft zich daar openlijk tegen verzet, en Sebna in opdracht van de Here gewaarschuwd en bestraft (Jes.22:15-25). Eljakim zou de functie van hofmaarschalk van Sebna overnemen, en als een vader voor zijn volk optreden. Natuurlijk heeft hij ook de jonge Hizkia op een vaderlijke manier bijgestaan (Jes.36:3).

Opmerkelijk is ook, dat veel waarschuwingen en bestraffingen van de profeet Jesaja uit die periode zich wel richtten tegen de bestuurders en het volk, maar de koning ontzagen.

⁷ Flavius J., Joodse Oudheden, deel 12, hoofdstuk 2.

Naast de bovengenoemde versies van het bijbelboek Micha kennen we ook nog de gedeeltelijke overlevering via de Dode Zeerollen. Ook gedeelten die niet door iedereen als betrouwbaar werden geacht, staan al in deze oudste versie van dit bijbelboek. De Dode Zeerollen bevestigen over het algemeen het boek Micha, zoals het door de Masoretische (= Hebreeuwse) tekst is overgeleverd. Verder zijn er slechts kleine verschillen met de tekst die wij kennen, maar die zijn te verwaarlozen.

Uit de gegevens van de Dode Zeerollen blijkt ook, dat het boek Micha al in de eerste eeuwen voor Christus verspreid en bekend was. Het wordt in andere, niet-canonieke geschriften van de Dode Zeerollen meerdere malen aangehaald of geciteerd.⁸

De profeet Jeremia schreef al, dat Micha tijdens de regering van koning Hizkia (727 – 697) profeteerde. In het bijbelboek Jeremia (26:18) wordt door de oudsten een profetie van Micha (3:12) de Morastiet aangehaald. Het vroege bestaan van het bijbelboek Micha wordt ook bevestigd door Jezus Sirach. In zijn lofzang op de vaders noemt hij bijna alle grote figuren van Israël (Sir.44-49). Ook de 12 profeten worden daarbij genoemd (Sir.49:10). Micha is één van die 12.

Micha profeteerde over 7 vorsten en 8 gezalfde mensen (Mi.5:4^b). Pas eeuwen later is deze profetie in vervulling gegaan. Dat begon met het heldhaftige optreden van de priester Mattatias (167 – 166). Deze priester nam het initiatief voor de strijd tegen de Syrische koning die Gods volk zwaar onderdrukte. Na de dood van Mattatias volgde zijn veel bekendere zoon Judas de Makkabeeër (166 – 161) hem op. In de tijd van de Makkabeeën was het bijbelboek Micha al verspreid en bekend!

Jezus gaf duidelijk aan, dat Hij de Joodse versie van het hele Oude Testament als betrouwbaar erkent (Luk.11:49-51). Hij noemde de schriftgeleerden de moordenaars van de profeten: al vanaf Abel tot en met Zacharia. De laatste vermoorde profeet uit het laatste bijbelboek bij de Joden is Zacharia (2Kron.24:20-22).⁹ Jezus gaat uit van de volgorde zoals die bij Joden gebruikt wordt. Daarmee erkent Jezus dus het bijbelboek Micha.

Kortom, het bijbelboek Micha is ons betrouwbaar overgeleverd.

4. Verklaringsmethode.

Het bijbelboek Micha wordt soms op een allegorische of symbolische wijze uitgelegd. Dit gebeurt, omdat het een profetisch boek is. Het gaat over de toekomst. Profetie zou abstract en vaag zijn. Het zijn geen concrete zaken of gebeurtenissen. Geschiedschrijving en profetie zou je van elkaar moeten scheiden.

Deze scheiding is echter on-bijbels. Ten eerste vertellen profeten niet alleen iets over de toekomst. Ze geven vooral rechtstreeks de boodschap door, die ze van God krijgen (2Pet.1:21).

De vertaling van de Septuagint is gebaseerd op oudere Hebreeuwse bronnen dan die wij bezitten, maar de kwaliteit van de vertaling is erg wisselend. Ook bevat de Septuagint de apocriefe boeken, die de Protestantse kerken niet erkennen. Voor de verwijzingen in het Nieuwe Testament naar het Oude Testament is grotendeels gebruik gemaakt van de Septuagint, omdat die bij veel Joden het meest bekend was. Daarom is het opvallend, dat de Here Jezus uitging van de Joodse volgorde van de Hebreeuwse bijbelboeken (Luk.11:49-51).

⁸ Vergelijk het document van Damascus 4:20 en 12 met Mi.2:6 en 7:11, 4Q177 met Mi.2:10,11, en 1QSb 5:26 met Mi.4:13. Het is geciteerd in het document van Damascus 16:15 (Mi.7:2).

Zie hiervoor Abegg M. Jr., *The Dead Sea scrolls Bible*, San Francisco, 1999, pag. 433.

⁹ De Joden delen het Oude Testament anders in dan Christenen. De bijbelboeken hebben een andere volgorde. Eerst komt het gedeelte van de wet, daarna de profeten, en als laatste de geschriften. Het bijbelboek 2Kronieken is bij hen het laatste bijbelboek. De laatste profeet die daarin vermoord wordt, is Zacharia.

Ze krijgen deze boodschappen om de kinderen van de hemelse Vader heel concreet op te bouwen, te vermanen en te bemoedigen.

Mensen kunnen op verschillende manieren een profetie van de Here krijgen:

- door een (innerlijke) stem (Gen.15:1,4,5,7,9,13, 22:11-18, Ex.3, 1Sam.3),
- door dromen tijdens de slaap (Gen.15:12-21, 20:3,6,7, 26:24, 37:5-7,9, 31:3,11-13, 40, 41:1-36, Num.12:6, 1Kon.3:5-15, Dan.7),
- door visioenen tijdens het volle bewustzijn (Jes.6, Ezech.1:1-3:15, Dan.8),
- door een rechtstreekse verschijning (Gen.17:1-22, 18, Ex.33:11, Deut.34:10, Richt.2:1-5, 6:11-22, 13:3-23, Dan.9:20,21).

Ten tweede is profetie niet vaag. We zullen verderop ook zien, hoe concreet bijvoorbeeld voorspellingen van de profeet Micha in vervulling zijn gegaan. Ook komen er in de Bijbel heel wat profeten voor, die geschiedschrijvers waren. Mozes was een profeet (Deut.34:10-12), en toch heeft hij in opdracht van de Here concrete geschiedenis van zijn volk op schrift gesteld (Ex.17:14, 24:4, enz.). Van de profeet Samuel, Natan, de Sioniet Ahia, koning Salomo (972 – 932), de ziener Jedo, de profeet Jesaja en vele anderen kan hetzelfde gezegd worden (1Kron.29:29, 2Kron.9:29, 12:15, 13:22, 26:22, 32:32, 33:19, Hand.3:24). Hieruit blijkt wel, dat er duidelijk verband bestaat tussen profetie en geschiedschrijving. Bij deze profeten werd de ordening van hun geschiedschrijving bepaald door de thema's van de profetie. Het was profetische geschiedschrijving.¹⁰ Zo zet bijvoorbeeld de Openbaring als een profetisch boek de toekomstige tijd in het juiste kader.

Evenals bij het spreken van alle dag, zouden we in eerste instantie alles concreet en letterlijk opvatten. Als men bijvoorbeeld tegen zijn buurman zegt, dat zijn autolichten nog aan staan, dan gaat die buurman niet direct denken, dat het symbolisch bedoeld is. Als iemand zegt, dat opa 100 jaar oud is, dan zoeken we daar niets symbolisch achter.

Dit gebeurt wel met spreekwoorden, gezegden en allerlei vormen van beeldspraak. Men kan bijvoorbeeld *het paard achter de wagen spannen*, en *eieren voor z'n geld kiezen*. In het eerste geval is het voor iedereen duidelijk, dat de zaak onhandig wordt aangepakt. Niemand gelooft, dat er een paard achter de wagen wordt gespannen. Als iemand eieren voor zijn geld kiest, dan denkt men niet aan eieren kopen.

Men neemt dus in eerste instantie de dingen letterlijk, en denkt pas in symbolen, als daar een aanleiding voor is. Eén voorbeeld hebben we al genoemd: Als een taal een bepaalde manier van zeggen altijd symbolisch uitlegt, zoals onder andere bij spreekwoorden het geval is.

Verder kan men iets symbolisch nemen, als het blijkt uit het verband waarin het staat, of als de schrijver zelf zegt, dat men het symbolisch moet nemen. Het kan moeilijk zijn, als een boek daarbij verwacht, dat men over een bepaalde voorkennis beschikt. Een boek waarin veel wiskundige gegevens verwerkt zijn, zal niet voor iedereen direct duidelijk zijn.

Het boek Micha vormt op deze boeken geen uitzondering. Er wordt kennis van oudere bijbelboeken van het Oude Testament verondersteld. Deze kennis is nodig om te weten, hoe men bepaalde dingen moet uitleggen. Bij het boek Micha moeten we dus rekening houden met alle punten die we net onder de loep genomen hebben.

Het is alleen heel lang geleden, dat het boek geschreven is. Er worden dus symbolen gebruikt die toen voor iedereen duidelijk waren, maar die voor ons geen betekenis meer hebben. Als we die tijd niet kennen, zijn veel van dat soort zaken op het eerste gezicht niet duidelijk. Wanneer wij in een boek *eieren voor je geld kiezen* gebruiken, kan het best zijn, dat iemand daar 300 jaren later niets meer van begrijpt. Een Rus zal dit spreekwoord waarschijnlijk ook

---

¹⁰ Dronkert K., Gids voor het Oude Testament, Kampen, 1964, pag. 167 v.v.

niet begrijpen. Daarom zullen wij dus studie moeten maken van de tijd waarin dit boek geschreven is.

Elke tijd kent dus zijn eigen symbolen, en elke cultuur heeft haar eigen tekens. Daarnaast zijn er symbolen die minder aan tijd en plaats gebonden zijn.¹¹ We zullen dus rekening moeten houden met bepaalde kenmerken van de taal en cultuur waarin het boek Micha is ontstaan. De schrijver van dit bijbelboek is afkomstig van de Joodse traditie. Een cultuur die samenhangt met het oude Hebreeuws.

De Joodse cultuur verschilt nogal van de Griekse en onze huidige cultuur. De Griekse cultuur is rijk aan mythen en sagen, waar slechts een kleine kern van waarheid in zit. Abstracte filosofie en wetenschap verschaften een moraal, niet de godsdienst. Het concrete stond op een lager plan. Het Hebreeuws beschrijft veel realistischer.¹² Tussen concrete wetenschap, geschiedschrijving en godsdienst bestond geen strikte scheiding.

Om dat na te gaan, kan men in het Oude Testament volop terecht. Het is aanschouwelijk en concreet. Het behandelt op zeer menselijke wijze de geschiedenis van het dagelijks leven. Onderricht in wijsheid, was concreet. Geen vage formules. We vinden hierin dus veel overeenkomst met het Nederlands.

Toch zijn er ook verschillen tussen onze gedachtewereld en die van de Joden uit de Oudheid. Bij de Joden ging men uit van de concrete waarneming en eigen beleving daarvan. Wij gaan er veel meer van uit hoe het in werkelijkheid is. Als er bijvoorbeeld rookwolken opstijgen, waardoor men de zon niet meer kan zien, dan zei iemand uit de Joodse cultuur, dat de zon verduisterd werd. Wij zouden zeggen, dat we de zon niet meer kunnen zien. Volgens die Joodse cultuur zou de zon helemaal geen licht meer geven, terwijl dat absoluut niet het geval hoeft te zijn. Het is slechts een accentverschil, waarbij geen duidelijke scheidslijn te trekken is. We moeten er wel aan denken, want het kan aanleiding geven tot grote misverstanden.

Zo zijn er nog meer kleine verschillen. In onze tijd vindt men het belangrijk te weten waar, en wanneer iets gebeurt. In de oude Joodse cultuur vond men de betekenis van het gebeuren het belangrijkste. Wij beginnen meestal te vertellen bij het begin, en houden ons dan aan de tijdsvolgorde. De gebeurtenissen krijgen zo een tijdruimtelijke ordening. In de oude Joodse cultuur, behandelde men eerst het belangrijkste. De volgorde bestond uit thema's. Een strakke tijdsvolgorde was vaak afwezig. Zo wordt bijvoorbeeld het sterven van Terach in Gen.11:32 al vermeld, terwijl dit na het gebeuren in Gen.12 moet hebben plaatsgevonden. De profeet

---

¹¹ Zo wordt bijvoorbeeld in het bijbelboek Haggai gezegd, dat God de hemel en aarde zou laten beven (Hag.2:7,23^a). Zoals personen van iets moois of iets verschrikkelijks sterk onder de indruk kunnen raken, en daardoor kunnen beven, zo zouden ook de hemel en de aarde beven. Beven, omdat veel koninkrijken door onderlinge strijd ten onder zouden gaan. De hemel en aarde doen beven is in dit geval als een personificatie gebruikt. Een personificatie is een vorm van beeldspraak waarbij dieren, planten of levenloze dingen menselijke eigenschappen krijgen toegeschreven, of op een menselijke manier reageren. Dit komen we ook in andere gedeelten van de Bijbel tegen (vgl. Richt.5:4,5, 2Sam.22:8, Ps.68:8,9, 76:9, Jes.13:13, Ezech.38:20, Joël 2:10, 3:16). Zulke uitdrukkingen komen eveneens in het Nederlands voor. Dit betekent niet, dat er een echte hemelbeving of aardbeving zou komen, maar dat de (hele) schepping als het ware mee zou leven met de emoties en ervaringen van de mensen. De aarde was verontrust door het geweld van de talrijke legers. Het vuur waarmee soldaten en veroveraars vaak steden, akkers en boomgaarden in brand staken, liet de lucht in het hemelgewelf van de hitte trillen (van angst). Zo zagen en ervoeren de mensen dit. Doordat de profetieën van Haggai zijn vervuld, kunnen we dit ook nog controleren. Van een echte concrete hemelbeving lezen we in de Bijbel niets. Ook heeft in die tijd niet de hele aarde gebeefd. Dit leert ons, hoe we een dergelijke uitdrukking bij nog onvervulde profetieën moeten uitleggen.

Het blijft echter concreet, en is nooit abstract of allegorisch. Bij gelijkenissen staat het zelfs altijd uitdrukkelijk aangegeven, dat het om een gelijkenis gaat!

¹² Dronkert K., Gids voor het Oude Testament, Kampen, 1964, pag. 181 v.v.

Daniël beschreef verscheidene malen dezelfde tijdsperiode vanuit andere gezichtspunten. Zo kreeg men een genuanceerder beeld.¹³

Toch gaf men de tijd wel realistisch weer. De tijd was voor hen geen symbool. Het was alleen wat minder belangrijk, dan bij ons. Hoewel het bijbelboek Richteren thematisch geschreven is, kan men met veel gereken de tijdsvolgorde wel (ongeveer) te weten komen. Ook de 3½ jaar vervolging die de profeet Daniël voorspelde, is letterlijk onder de Syrische koning Antiochus IV (175 – 164) uitgekomen. Vanaf het einde van 168 tot in het jaar 164 voor Christus heeft die onderdrukking geduurd.¹⁴ Hoewel men andere zaken belangrijker vond, veronachtzaamde men de tijdsweergave niet. Het is ook hier slechts een accentverschil.

De invloed van de cultuur uit het oude Midden-Oosten is het grootst. Invloeden van de Assyrische lijsten met realistische tijdrekeningen en van de eveneens concrete jaartabellen uit Egypte zijn onder andere in het bijbelboek Genesis terug te vinden. Het abstracte denken van de Griekse cultuur bestond in het oude Midden-Oosten niet. In Egypte rekende men alleen met 3 koeien, maar niet met 3 als abstract getal. De vaardigheden die men leerde, waren direct met een praktisch beroep uit de maatschappij van die tijd verbonden. Een op zichzelf staande tak van wetenschap die boven de praktijk verheven zou zijn, kende men niet. De Griekse wijsgeer Plato scheidde de wetenschap als iets verhevens af van de gewone praktijk (= het handelen), die voor het mindere volk bestemd zou zijn. Dit denkpatroon is on-bijbels.

Kort samengevat gaan we dus de volgende lijn aanhouden. We nemen in eerste instantie alles letterlijk.

Slechts in bepaalde gevallen wijken we daarvan af:

1. Als het erbij staat, dat we iets geestelijk op moeten vatten.
2. Als taalmiddelen in een andere richting wijzen. Dit kan bij bepaalde uitdrukkingen, of verbindingswoorden.
3. Als de aangehaalde motieven uit de rest van de Bijbel daar aanleiding toe geven.¹⁵ Kennis van de Bijbel is daarvoor nodig.
4. Als het verband waarin het staat, aanleiding geeft om het symbolisch op te vatten.

We proberen dus in eerste instantie het boek te lezen, zoals het op de eerste lezers overkwam. Vanuit het referentiekader van de eerste lezer kunnen we dan de lijnen doortrekken naar vandaag.

---

¹³ De hoofdstukken in het bijbelboek Daniël staan ook niet in chronologische volgorde. Zo vond bijvoorbeeld de openbaring van de ram en de bok in het 8^e hoofdstuk eerder plaats, dan het verschijnen van de vreemde schrifttekens op de muur uit het 5^e hoofdstuk.

¹⁴ Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijskerk, 2019.

¹⁵ Een motief is de kleinste eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal. Een goed voorbeeld van een motief is de profetie van Immanuël (Jes.7:10-16). De profeet Jesaja zei tegen de slechte koning Achaz (732 – 727), dat een jonge vrouw uit zijn omgeving op dat moment een zoon kreeg. Zij zou die zoon de naam Immanuël (= God is met ons) geven. Uit het vervolg (Jes.8:5-8) blijkt, dat het Achaz' eigen zoon Hizkia (727 – 697) was. Via deze vrome koningszoon zou God weer met zijn volk zijn. Voordat Hizkia goed en kwaad van elkaar kon onderscheiden, zou Achaz al bevrijd zijn van zijn belagers: koning Resin (754 – 732) van Aram en Pekach (734 – 732) van Israël. De bevolking van hun landen zou zijn weggevoerd. Dat kan niet rechtstreeks op de Here Jezus slaan, want voordat Jezus Christus geboren werd, waren Resin en Pekach al lang uit Achaz' rijk vertrokken, en was koning Achaz al eeuwen geleden gestorven.

In Matteüs 1:23 lezen we, dat deze geschiedenis nog eens zou gebeuren. Zoals God in de tijd van de duistere periode van de zeer slechte koning Achaz zich over zijn volk had ontfemd, zo zou Hij opnieuw zijn licht laten stralen in een donkere tijd. Een nog veel betere verlosser dan koning Hizkia zou worden geboren; een nieuwe Immanuël: Koning Jezus Christus, God is met ons.

5. De vorm en structuur van het boek.

De bijbelboeken Hosea tot en met Maleachi worden de kleine profeten genoemd. Deze bijbelboeken omspannen de periode vanaf de 8e tot en met de 5e eeuw voor Christus. Ze worden klein genoemd, omdat ieder bijbelboek van de 12 kleine profeten een relatief geringe omvang heeft, als men dat vergelijkt met grote profeten zoals Jesaja en Jeremia. Vanwege de geringe omvang schreven de Joden deze bijbelboeken op één rol. Ze noemden ze *de 12*, of *de 12 profeten*, en telden ze als één boek.¹⁶

De volgorde van de 12 bijbelboeken in onze Bijbel is overgenomen uit het Hebreeuwse Oude Testament.¹⁷ Deze volgorde is niet bepaald door historische overwegingen. Alleen de laatste 3 profeten na de ballingschap staan in tijdsvolgorde. In de Joodse cultuur van die tijd gebruikte men ook meer de thematische volgorde. Toch is er geen duidelijke thematische ordening aanwezig.

Bij de volgorde van deze 12 bijbelboeken spelen andere overwegingen een rol. Het lijkt erop, dat in eerste instantie de eerste 10 profetische boeken afwisselend zijn geordend, en dat daarvoor later de laatste 2 bijbelboeken zijn toegevoegd.

Nr.	Profeet	Werkterrein	Wereldmacht	Thema
1	Hosea	Israël	Assyrië	De hoer Israël
2	Joël	Juda	Perzië	De sprinkhanenplaag
3	Amos	Israël	Assyrië	Tegen onrecht en liefdeloosheid
4	Obadja	Juda	Babel	Vonnis over Edom
5	Jona	Israël	Assyrië	Gods liefde voor heidenen met berouw
6	Micha	Juda	Assyrië	Tegen de zonde
7	Nahum	Juda	Assyrië	Vonnis over Ninevé
8	Habakuk	Juda	Babel	Vonnis over de Chaldeeën
9	Zefanja	Juda	Assyrië	De dag van berechting en beloning
10	Haggai	Juda	Perzië	Opwekking tot herbouw van de tempel
11	Zacharia	Juda	Perzië	Reiniging van de zonde
12	Maleachi	Juda	Perzië	De dag van berechting en beloning

Hoogstwaarschijnlijk heeft men bij de eerste 5 bijbelboeken de Judese en Israëlitische profeten met elkaar willen afwisselen.¹⁸ De laatste 5 profeten (van de eerste 10) werkten allemaal in Juda. Bij eerste 10 boeken is bij de oneven nummers Assyrië de wereldmacht. Bij de even nummers begint het met de nieuwste wereldmacht Perzië, en loopt het terug tot het oudste wereldrijk Assyrië, waarna het weer oploopt tot het Perzische rijk. Na de ordening van deze 10 bijbelboeken zijn de laatste 2 eraan toegevoegd.

Hoe is de vorm of de indeling van het bijbelboek Micha? Is het thematisch? Behandelt het bepaalde onderwerpen, of is het chronologisch, zodat alle hoofdstukken als in een tijdbalk na elkaar in vervulling gaan.

Door een samenspel van vorm en inhoud ontstaat de structuur van een boek. Dit is ook met Micha het geval. In dit bijbelboek speelt de tijd nauwelijks een rol. Het is vooral thematisch

¹⁶ Zie bijvoorbeeld Sirach 49:10. Ook bij de Dode Zeerollen stonden de 12 kleine profeten op één rol. Abegg M. Jr., *The Dead Sea scrolls Bible*, San Francisco, 1999, pag. 417.

¹⁷ Deze volgorde is al heel oud. In de Dode Zeerollen werd ook deze volgorde aangehouden.

¹⁸ Amos was van Judese afkomst, maar hij werkte in het Tienstammenrijk Israël.

geordend. Het bijbelboek bestaat uit 3 delen. Elk deel opent met het woord *luistert*, en begint met Gods oordeel over de zonde van Israël en een aankondiging de berechting van zijn volk, waarna een belofte van zegen volgt.

Dit betekent niet, dat het bijbelboek uit 3 profetieën bestaat. Hoogstwaarschijnlijk heeft de profeet Micha in de tijd dat koning Hizkia (727 – 697) regeerde, zijn profetieën in 3 delen geordend.

De eerste 2 hoofdstukken bestaan vooral uit waarschuwingen voor heel het volk Israël. Zowel in het 2^e als in het 3^e deel wordt er eerst over Gods oordeel en straf gesproken, terwijl na de berechting van Israël er voor het overblijfsel van dat volk een zegenrijke periode zal aanbreken. Het 3^e deel eindigt met een lofprijzing van Gods heilige naam.

Zo komen we bij de volgende indeling:

1. Hoofdstuk 1 en 2; Veroordeling en vernietiging van bijna heel Israël.
2. Hoofdstuk 3-5; Israëls nood en herstel.
3. Hoofdstuk 6 en 7; Veroordeling en verlossing van heel Israël.

Het 1^e deel is het oudste. Het stamt uit de tijd dat koning Jotam (733 – 732) regeerde.¹⁹ In dit deel waarschuwt de profeet Micha zowel het Tienstammenrijk Israël als het Tweestammenrijk Juda. Gods straffen zouden komen, waarbij Samaria zou worden verwoest, en waarbij ook de Assyrische legers voor de poorten van Jeruzalem zouden staan. Daarover klaagt de profeet. Vooral de leiders van het volk en de valse profeten worden gewaarschuwd. Na de berechting van het volk zal het overgebleven deel door de Here worden gezegend.

In de tijd van koning Hizkia (727 – 697) is het 2^e deel ontstaan.²⁰ Het begint met een aankondiging van de berechting van de leiders van het volk. Toch ligt in dit deel veel meer het accent op de zegenrijke periode die er voor het overblijfsel van Israël zou en zal komen, waarin God weer met de Israëlieten is verzoend, en zijn volk Hem weer dient. Israël zou het land van Assyrië najagen met het zwaard. Daarna zouden opnieuw de straffen van de Here komen als de weëen van een barendende vrouw. Zijn volk zou de Messias baren. Hij zou en zal zijn volk verlossen.

Het 3^e deel is afkomstig uit de tijd van koning Achaz (732 – 727).²¹ Het begint met een rechtszaak van de Almachtige tegen zijn volk. In die rechtszaak volgt de aankondiging van het vonnis voor heel Israël. Dan volgt de profetie, dat de Israëlieten weer naar hun land zullen terugkeren. Het bijbelboek sluit af met een lofverheffing van de grote naam van God.

---

¹⁹ De verwoesting van Samaria die met de belegering in 724 voor Christus begon, wordt in dit gedeelte nog voorspeld (Mi.1:6). Het zwaartepunt van Gods straf en berechting ligt op het Tienstammenrijk. Samaria zou worden verwoest. Het Tweestammenrijk Juda was nog niet zo slecht als het Tienstammenrijk Israël. Dat was tijdens de dwaze Judese koning Achaz (732 – 727) wel het geval (Mi.6:16). Toen was de grote reformatie van koning Hizkia (727 – 697) nog niet begonnen (2Kon.18:4,22, 2Kron.29, Mi.1:5).

²⁰ In het bijbelboek Jeremia (26:18) wordt door de oudsten een profetie van Micha de Morastiet uit dit gedeelte aangehaald (Mi.3:12). Er wordt bij gezegd, dat Micha dit zei tijdens de regering van koning Hizkia (727 – 697).

²¹ De profeet Micha sprak over het offeren van de oudste zoon (Mi.6:7). Koning Achaz heeft zijn oudste zoon inderdaad geofferd (2Kon.16:3). Het Tweestammenrijk Juda was toen even slecht als het Tienstammenrijk Israel, want ze hadden de zonden van de Israëlitische koningen Omri (886 – 875) en Achab (875 – 854) overgenomen (1Kon.16:32, 2Kron.28:2, Mi.6:16). Daarom zouden ze dezelfde berechting ondergaan.

3. HET BIJBELBOEK MICHA.

1. Veroordeling en vernietiging van bijna heel Israël.

1. Opschrift.

Hoofdstuk 1:1

1 Het woord van Jahweh, dat werd gericht tot Micha, de Morastiet, in de dagen van Jotam, Achaz en Hizkia, koningen van Juda, dat hij waargenomen heeft over Samaria en Jeruzalem.

***

De naam Micha komt in de rest van het Oude Testament vaker voor (Richt.17 en 18, 2Sam.9:12, 1Kron.5:5, 8:34, 9:15, enz.). Er is zelfs nog een andere profeet die Micha heette: Micha een zoon van Jimla (1Kon.22:8,9).

Om al die verschillende Micha's uit elkaar te houden moest erbij worden gezegd, over welke Micha het gaat. Daarom wordt de profeet een *Morastiet* genoemd (Mi.1:1, Jer.26:18). Dat verwijst naar de plaats waar hij woonde: Moreset-Gat (Mi.1:14). Die plaats lag in de buurt van de Filistijnse plaats Gat. Waarschijnlijk is Moreset-Gat dezelfde plaats als het huidige Beit Jibrin ten zuidwesten van Jeruzalem. Deze profeet Micha kwam dus uit Juda, uit een plaats die grensde aan het Filistijnse gebied. De volledige naam van Micha is Michaja (vgl. 2Kon.22:12, 2Kron.17:7, Neh.12:41, Jer.26:18), en dat betekent: Wie is aan Jahweh gelijk? Met deze vraag begint aan het einde van dit bijbelboek een lofprijzing tot eer van Jahweh (Mi.7:18).

1 Het woord van Jahweh,²² dat is geweest (= dat werd gericht) tot Micha, de Morastiet, in de dagen van Jotam, Achaz en Hizkia, koningen van Juda, dat hij waargenomen (of gezien/aanschouwd/voorzien) heeft over Samaria en Jeruzalem.

Met *Jahweh* wordt God de Vader bedoeld (Zach.14:7, vgl. Mat.24:36, Mark.13:32, Ps.110:1). Geen mens kan Hem (volledig) zien, want dan zou hij of zij sterven (Ex.33:18-23). De heerlijkheid van Jahweh is daarvoor veel te groot.²³

Micha profeteerde tijdens de regering van de koningen *Jotam* (733 – 732), *Achaz* (732 – 727) en *Hizkia* (727 – 697) (Mi.1:1). Dat hij tijdens de regering van koning Hizkia optrad, kunnen we ook lezen in het bijbelboek Jeremia (26:18). Hoe lang hij tijdens de regering van Hizkia precies profeteerde, weten we niet. Wel weten we, dat hij tijdens de inval van de Assyrische

---

²² Jahweh betekent *Ik zal zijn, die Ik ben, of Ik ben, die Ik ben*. Hij is de trouwe Verbondsgod. Met deze naam maakte God Zich aan Mozes bekend (Ex.3:14). De Statenvertalers vertaalden deze naam van God met *de HEERE*. Die naam wordt niet zomaar gebruikt. Als die naam van God wordt gebruikt, dan heeft dat een bepaalde betekenis. Het wil zeggen: "Geloof het nu maar, want Ik, de Verbondsgod, Ik ben, die Ik ben, heeft het gezegd."

²³ De Here Jezus wordt echter nergens in de Bijbel met Jahweh aangeduid. Hij kan wél door mensen worden gezien. Voor zijn komst als een sterfelijk mens op deze wereld, vertoonde de Zoon van God zich aan sommige mensen als dé Knecht van de Here ofwel dé Knecht van Jahweh. Bij de beschrijvingen van zijn verschijningen in het Oude Testament blijkt dat uit het tekstverband (Gen.16:10-13, 22:11,12, 31:11-13, Ex.3:2, Num.22:22-35, Joz.5:13-15, Richt.6:11-23, 13:3-22, Zach.1:8-12).

koning Sanherib (705 – 681) in 701 nog als profeet actief was (Mi.4:11,12,14). Micha begon in 733/732 voor Christus met zijn werk, en ging daarmee door tot na 701.

De profeet sprak over wat hij waargenomen heeft over *Samaria* en *Jeruzalem*. Samaria was de hoofdstad van het Tienstammenrijk Israël, en Jeruzalem van het Tweestammenrijk Juda. Die 2 hoofdsteden vertegenwoordigden de 2 rijken van de Israëlieten in het heilige land. Micha profeteerde dus over heel Israël.

2. Veroordeling van Samaria en Jeruzalem.

Hoofdstuk 1:2-16

2 Luistert volken, allemaal! Let op, aarde en alles wat erop is! De Heer Jahweh zal als getuige tegen jullie zijn; de Heer vanuit zijn heilig paleis.

3 Ja zie, Jahweh gaat uit zijn woonplaats. Hij zal neerdalen. Hij zal treden op de hoogten van de aarde.

4 De bergen zullen onder Hem smelten, zoals was voor het vuur. De dalen zullen open-splijten, als water neerstort langs een helling.

5 Dit alles door de overtreding van Jakob, en door de zonden van het huis van Israël. “Wat is de overtreding Jakob? Is het niet Samaria? Welke zijn de offerhoogten van Juda? Zijn het niet die van Jeruzalem?”

6 “Ik zal Samaria maken tot een puinhoop op het veld; als een plaats voor het aanleggen van een wijngaard. Ik zal haar stenen in het dal storten, en haar fundamenten zal Ik blootleggen.”

7 “Al haar gesneden beelden zullen worden verbrijzeld, en al haar hoerenlonen zullen met vuur worden verbrand. Al haar afgodsbeelden zal Ik maken tot een woestenij, want van loon van een hoer heeft zij ze bijeengebracht, en tot loon van een hoer zullen ze weer worden.”

8 Hierover zal ik weeklagen, en zal ik jammeren. Ik zal op blote voeten gaan en naakt. Ik zal weeklagen als de jakhalzen, en rouwen als de struisvogels,

9 want haar wonden zijn ongeneeslijk. Ja, het komt tot Juda, en het bereikt de poort van mijn volk: Jeruzalem.

10 Jullie moeten het niet in Gat vertellen. Jullie moeten zeker niet huilen. Wentel je in Bet-Leafra in het stof.

11 Ga schandelijk naakt voorbij, bewoonster van Sjafir. De bewoonster van Zaanan is niet naar buiten gegaan. Het geweeklaag is van Bet-Haëzel. Zijn steun neemt Hij van jullie weg.

12 Ja, de bewoonster van Marot is ineengekrompen van verlangen naar het goede, want onheil vanuit Jahweh is neergedaald tot de poort van Jeruzalem.

13 Bewoonster van Lachis, span de renpaarden voor de strijdswagen! Zij is voor de dochter van Zion het begin van de zonde, want in jou zijn de overtredingen van Israël gevonden.

14 Geef daarom afscheidsgeschenken aan Moreset-Gat. De huizen van Akzib zijn tot een teleurstelling voor de koningen van Israël.

15 Opnieuw zal Ik een veroveraar naar jou brengen, bewoonster van Maresa. Tot Adullam zal de heerlijkheid van Israël komen.

16 Maak je kaal, en scheer je om jouw lievelingszonen! Maak je zo kaal als een gier, omdat zij vanuit jou in ballingschap zijn gegaan!

***

2 Luistert volken, allemaal! Let op (of Geef aandacht), aarde (of land) en haar menigte (of haar volheid) (= en alles wat erop is) (vgl. Deut.32:1, 1Kon.22:28^b, 2Kron.18:27^b, Jes.1:2)! [En] de Heer Jahweh zal als (of tot) getuige onder (of in/met) (= tegen) jullie zijn; de Heer (van)uit zijn heilig(e) paleis (of tempel).

Alle volken werden opgeroepen om goed te luisteren. Dat betekent, dat het heel belangrijk was, wat de profeet ging zeggen.

Het heilige paleis van de Here is de hemel, waar Hij als koning woont (Ps.11:4).

3 Ja (of want/(om)dat) zie, Jahweh gaat (van)uit zijn (woon)plaats. Hij zal neerdalen. Hij zal treden op de hoogten van de aarde (of van het land).

4 De bergen zullen onder Hem smelten, (zo)als [de] was vanuit (= voor) [het gezicht van] het vuur. [En] de dalen (of de valeien) zullen opensplijten, (zo)als water (neer)stort (of stortregent) door (of in) (= langs) een helling (of een stijle plaats).

Dat *was* smelt in de buurt van *het vuur*, is wel duidelijk. De grote kracht van *het neerstorten-de water* kan echter in het heilige land zelfs *bergen en dalen laten opensplijten*. Hoewel het in Israël het grootste deel van het jaar droog is, kan het daar in het najaar heel hard regenen; harder dan bij ons in Nederland. Als de regentijd in oktober en november begint, kan het water in grote hoeveelheden vanaf de hoge heuvels of bergen naar beneden storten. Met grote kracht stroomt het naar de drooggevallen wadi's en riviertjes, en het sleurt alles wat het tegenkomt, mee. Daardoor kan het tijdens het regenseizoen op veel wegen en plaatsen levensgevaarlijk zijn.

In vers 4 wordt de almacht van God beschreven. Op de jongste dag *zullen de bergen smelten, zoals was voor het vuur*. Dan zal de aarde vergaan (Mat.24:35, Luk.21:33, 2Pet.3:10-12).

5 Dit alles door de overtreding van Jakob, en door de zonden van het huis van Israël. “Wie (= Wat) is de overtreding Jakob? (Is het) niet Samaria? Wie (= Welke) zijn de (offer)hoogten (of de hoge plaatsen) van Juda? (Zijn het) niet (die van) Jeruzalem?”

Met *Jakob* wordt hier het Tienstammenrijk Israël bedoeld, want die naam wordt gekoppeld aan *Samaria*, de hoofdstad van de 10 stammen in het noorden, evenals *Juda* wordt verbonden met *Jeruzalem*. Het volgende vers gaat dan ook over het Tienstammenrijk in het noorden van het heilige land.

De zonden van het Tienstammenrijk *Israël* concentreerde zich vooral in de hoofdstad *Samaria*. Bij het Tweestammenrijk *Juda* was dat bij de hoofdstad *Jeruzalem* eveneens het geval.²⁴

6 “Ik zal Samaria maken (of stellen) tot (of als) een puinhoop van (= op) het veld; als (of tot) een plaats voor het planten (= voor het aanleggen) van een wijngaard. Ik zal haar stenen naar (= in) het dal (of de vallei) (neer)storten, en haar fundamenten zal Ik blootleggen (of ontbloten).”

De hoofdstad *Samaria* lag op een vruchtbare berg (1Kon.16:24, Jes.28:1). Die stad zou met de grond gelijk worden gemaakt.

7 “[En] al haar gesneden beelden zullen worden verbrijzeld,²⁵ en al haar (hoeren)lonen zullen met (of door/in) vuur worden verbrand. [En] al haar afgodsbeelden zal Ik maken (of stellen) (tot/als) een woestenij, want (of (om)dat/Ja,) van(uit) loon van een hoer heeft zij (ze) bijeengebracht (of verzameld), en tot loon van een hoer zullen ze (= de afgodsbeelden) terugkeren (= zullen ze weer worden).”

De gesneden beelden van de stad *Samaria* *zouden worden verbrijzeld*. De hoofdstad *Samaria* wordt hier aangeduid als de vertegenwoordigster van heel het Tienstammenrijk.

De Here vergeleek zijn relatie met Israël met een huwelijk tussen een man en een vrouw.

---

²⁴ Uit dit vers blijkt, dat de grote reformatie onder leiding van koning Hizkia (727 – 697) nog niet was begonnen (2Kon.18:4,22, 2Kron.29).

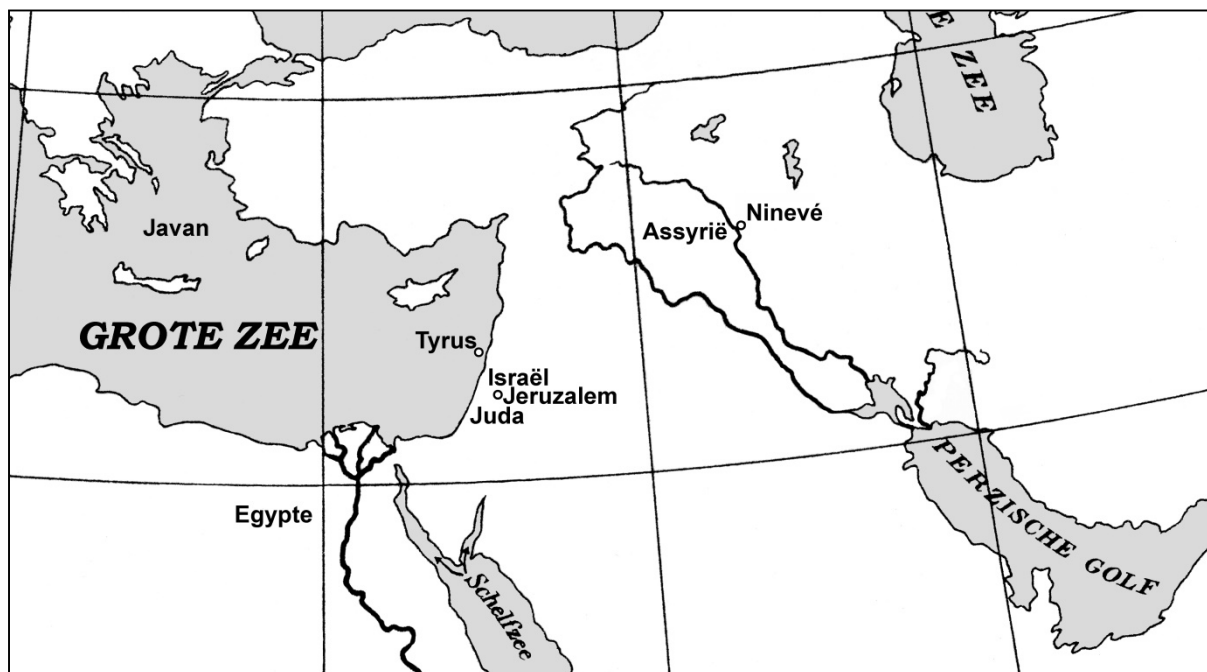
²⁵ In het Hebreeuws zijn steden vrouwelijk.

Door een verbond met heidense volken te sluiten, en hun cultuur met de afgoderij over te nemen, pleegde het Tienstammenrijk Israël overspel (Ezech.23:1-10, Hos.1-3). Het begon met de kalverendienst onder koning Jerobeam I (932 – 911) (1Kon.12:26-32).²⁶ In de loop van de tijd werd het steeds erger. Het Tienstammenrijk sloot zelfs een verbond met Assyrië en Egypte (Hos.5:13, 7:11, 8:9, 12:2). Via staatkundige betrekkingen drong ook de Assyrische cultuur met de dienst aan de afgoden het Tienstammenrijk binnen (vgl. Am.5:26).

In plaats van gehoorzaam met God verder te gaan betaalde koning Jehu (842 – 814) van Israël in 842 een schatting aan koning Salmanassar III (859 – 824) van Assyrië. In 738 deed de kwaadaardige en wrede koning Menahem (747 – 736) hetzelfde. Hij betaalde belasting aan koning Tiglatpileser III (745 – 727) (2Kon.15:19,20). Koning Hosea (731 – 722) van Israël onderwierp zich aan koning Salmanassar V (727 – 722) van Assyrië (2Kon.17:1-3).

Hoeren moesten volgens de wetten van Mozes worden gestenigd (Lev.20:10, Deut.22:21-25, Joh.8:5). Samaria zou door Jahweh als een hoer worden gestraft.

Toen de koning van Assyrië ontdekte, dat vazalkoning Hosea de hulp van Egypte zocht om een samenzwering tegen hem te smeden, begon hij met de verovering van het Tienstammenrijk Israël (2Kon.17:4). Zijn opvolger Sargon II (722 – 705) nam de hoofdstad Samaria in. Hij voerde in 722 voor Christus bijna alle Israëlieten in ballingschap weg (2Kon.17:5,6).²⁷ De koning van Assyrië was een werktuig waarmee de Here strafte.²⁸

De gesneden beelden en alle andere afgodsbeelden zouden worden vernield, en al haar hoe-

²⁶ De eredienst van gouden kalveren is te vergelijken met de verering van de Apisstier uit Egypte (Ex.32:1-6). Apis is een Egyptische afgod. Die werd voorgesteld als een stier met een zonneschijf tussen de horens. In de vroege geschiedenis was de stier een vruchtbaarheidssymbool. De farao's uit het Oude Egyptische Rijk werden vaak met de stier vereenzelvigd, en als zodanig afgebeeld. De Apisstier van Memphis werd als aardse belichaming van de afgod Ptah beschouwd.

²⁷ Dit laatste is trouwens niet helemaal zeker. Het kan ook zo zijn, dat Salmanassar V (727 – 722) Samaria heeft veroverd, en dat enige tijd later zijn opvolger Sargon II (722 – 705) de zogenaamde eer van deze overwinning claimde.

²⁸ Dat was min of meer ook al door de profeet Jesaja (8:5-7) voorspeld.

renlonen zouden worden verbrand. Het geld en bezit waren op een verkeerde en onrechtmatige manier verkregen. Het was bijeengebracht door giften van de afgodendienaren, en door onderdrukking van de armen. Daarom was het hoerenloon.

Die beelden zouden weer loon van een hoer worden. Nadat de stad Samaria in 722 door de Assyriërs was veroverd, en geplunderd, werd ze grotendeels in brand gestoken en verwoest.²⁹ Het goud en zilver van de afgodsbeelden werd weer omgesmolten tot geld, waarmee de plundersaars weer naar de hoeren konden gaan.

Gedurende de jaren na 722 gingen enkele overgebleven Israëlieten in het ontvolkte en verwoeste Samaria wonen. Pas sinds 681 voor Christus deporteerde de Assyrische koning Esarhaddon (681 – 669) vreemde volken naar die stad en naar het dunbevolkte gebied in het noorden van het heilige land (2Kon.17:24-41 en Ezra 4:2).³⁰

8 Over dit (= Hierover) zal ik weklagen, en zal ik jammeren. Ik zal op blote voeten gaan en naakt. Ik zal weklagen (zo)als de jakhalzen (of de draken), en rouwen (of treuren) (zo)als de dochters van een struisvogel (of een uil) (= als de struisvogels (of als uilen)),

9 want (of Ja,/(om)dat) haar wonden (of haar slagen) zijn ongeneeslijk (of zijn ziek). Ja, (of (om)dat/want) het (of zij) komt (of is gekomen) tot Juda, en het (of hij) (be)reikt (of heeft ... bereikt (of gereikt)) (tot) de poort van mijn volk: (tot) Jeruzalem.

Micha liep van verdriet op *blote voeten naakt* rond. Het komt trouwens vaker voor, dat profeten vreemde en soms bizarre opdrachten van de Almachtige krijgen. Deze bijzondere opdrachten hebben een symbolische betekenis. Zo gaf de profeet Jesaja aan zijn zonen vreemde namen (Jes.7:3, 8:3). Hij moest 3 jaren lang naakt rondlopen (Jes.20:2-4), en later nog eens zijn schaamdelen ontbloten (Jes.47:2,3). Jeremia mocht niet trouwen, en hij kon dus ook geen kinderen krijgen (Jer.16:2). De vrouw van de profeet Ezechiël zou spoedig sterven, en daar mocht haar man niet eens over rouwen (Ezech.24:16). De profeet Hosea moest met een wel lustige vrouw trouwen (Hos.1:2).³¹

---

²⁹ Volgens een bericht van de Assyrische koning Sargon II (722 – 705) zou hij de stad Samaria wel hebben ingenomen, maar zou hij die niet hebben verwoest. Integendeel zelfs. Nadat hij 27.280 mensen uit de hoofdstad van het Tienstammenrijk naar Assyrië had gedeporteerd, zou hij Samaria hebben herbouwd. Hij zou mensen uit andere volken erheen hebben gebracht, en de stad groter hebben gemaakt, dan voor die tijd.

Zie Hallo W.W. en Lawson Younger Jr. K., *The Context of Scripture*, deel 2, Boston/Leiden, 2003, pag. 295 en 296.

Een groot deel van dit bericht is echter niet geloofwaardig. Een sterke stad die de Assyriërs 3 jaren lang moesten belegeren om die te kunnen veroveren (2Kon.17:5,6), zou groter worden gemaakt, en worden herbouwd. Daarmee zouden de Assyriërs hun eigen positie in gevaar kunnen brengen. Na de verovering van Samaria was die stad van haar kracht beroofd. Toen ongeveer een eeuw later de macht van het Assyrische rijk afbrokkelde, kon de Judese koning Josia (640 – 609) ongestraft het gebied in het noorden van het heilige land binnenvallen. Hij verwoestte daar alle offerhoogten en tempels, en hij liet de onwettige priesters doden (2Kon.23:15-20). Zonder de bescherming van Assyrië stelde de macht van de stad Samaria en het gebied in het noorden dus vrijwel niets meer voor.

Over de mensen uit andere volken, die Sargon II naar Samaria zou hebben gebracht, lezen we in de Bijbel niets. Misschien is hij daar (kleinschalig) mee begonnen, maar de latere inwoners van Samaria gaven zelf aan, dat ze door Esarhaddon (681 – 669) en zijn opvolger Assurbanipal (= Asnappar) (669 – 627) daarheen zijn gedeporteerd (Ezra 4:1,2,10).

³⁰ De ruïnes van de stad Samaria liggen bij de huidige plaats Nabloes.

³¹ Veel theologen vinden dit niet zo netjes, en proberen dan via allerlei kronkelredeneringen bij de uitdrukking *naakt* de betreffende mensen toch wat kleren aan het lijf te praten, maar ook hier zullen Gods woord letterlijk moeten nemen, totdat het tegendeel blijkt (vgl. Job.1:21). We moeten onze visie te allen tijde aanpassen aan de Bijbel en niet andersom. Ook al is het misschien niet zo netjes in onze ogen.

De profeet Micha had alle reden om te klagen. Genezing voor Samaria was niet meer mogelijk. Het gevaar zou zelfs ook over het Tweestammenrijk Juda komen. Alleen de stad Jeruzalem zou worden gespaard (Jes.8:5-10).

Nadat de Assyrische koning Sargon II (722 – 705) in 722 voor Christus het Tienstammenrijk Israël in ballingschap had weggevoerd, wilde zijn opvolger Sanherib (705 – 681) in 701 ook het Tweestammenrijk van koning Hizkia (727 – 697) veroveren. Hij nam op de hoofdstad Jeruzalem na alle steden in. Zijn legers stonden klaar om deze laatste stad te veroveren. Sanherib *had de poort van Jeruzalem bereikt*.

Toen bad de wanhopige koning Hizkia om hulp. God verloor Jeruzalem, en doodde 's nachts 185.000 mannen uit het Assyrische leger. Hoogstwaarschijnlijk stierven die soldaten aan de pest.³² De Assyrische koning kon niets anders doen, dan naar zijn land terugkeren. Daar werd hij 20 jaren later door 2 van zijn zonen doodgeslagen (2Kon.18 en 19, 2Kron.32:1-23).

10 Jullie moeten (of zullen) het niet in Gat (= (Wijn)pers) (1) vertellen (of verkondigen). Jullie moeten (of zullen) zeker niet huilen. Wentel (of Rol) je in Bet-Leafra (= het Stofhuis) (2) in het stof!

Met allerlei woordspelingen noemde Micha (12) plaatsen uit de streek waar hij woonde, op. Dat was het gebied ten zuidwesten van Jeruzalem. Bijna al deze steden zouden door de Assyrische legers worden ingenomen.

Gat lag in het Filistijnse gebied (vgl. 2Sam.1:20). De Filistijnen waren oude vijanden van Israël (Joz.13:3, Richt.3:31, 13:1, 1Sam.4 en 5, enz.). Ze zouden alleen maar blij zijn, als ze hoorden, dat de Assyriërs het land van de Joden bezetten.

Als teken van rouw ging men in die tijd in stof en as zitten (Est.4:1,3^b, Job 2:8, Jes.47:1, Jer.6:26).

11 Ga [voor (of aan) jullie] schandelijk naakt voorbij (of langs), bewoonster van Sjafir (= Schoonheid) (3) (v.8)! De bewoonster van Zaänan (= Uittocht) (4) is niet naar buiten gegaan. Het geweeklaag is (van) Bet-Haëzel (= Dichtbij huis) (5). Zijn standplaats (= Zijn steun) neemt Hij van(uit) jullie (weg).

12 Ja, (of want/(om)dat) de bewoonster van Marot (= Bitterheden) (6) is ineengekrompen (of gekweld) (van verlangen) naar (of voor/van) het goede, want (of (om)dat/Ja,) onheil (of slechtheid) vanuit (of door) Jahweh is neergedaald tot (of naar) de poort van Jeruzalem (7).

Sjafir is waarschijnlijk het huidige Shafir in Israël. Het ligt ten oosten van Askelon.

Waarschijnlijk is *Zaänan* dezelfde plaats als Zenan (Joz.15:37), dat ook in dit gebied lag. De inwoners ervan gingen niet naar buiten om te rouwen.

13 Bewoonster van Lachis (= Ren(stad)) (8), bind de (ren)paarden (of de snelle dieren) aan de (strijd)wagen (vast) (= span de (ren)paarden (of snelle dieren) voor de (strijd)wagen (vrouwelijk)! Zij (= De strijdswagen) is voor de dochter van Zion het begin van de zonde, want (of (om)dat/Ja,) in (of binnen) jou (= Lachis, de dochter van Zion) zijn de overtredingen van Israël gevonden (geworden).

Lachis was een bekende stad uit de omgeving van Moreset (Joz.10, 15:39). Het was op Jeruzalem na de belangrijkste plaats van het Tweestammenrijk. Daar had de Assyrische koning Sanherib (705 – 681) zijn hoofdkwartier, toen hij Israëls hoofdstad belegerde (2Kon.18:14, 2Kron.32:9).

---

³² Zie Herodotus, Historiën, deel 2, 141.

De bevolking werd aangeraden om *de renpaarden voor hun wagens te spannen*. Ze moesten zich dus voorbereiden om snel te kunnen vluchten.

Oorspronkelijk was *Zion* een burcht in de stad Jeruzalem. Koning David (1012 – 972) heeft deze burcht op de Jebusieten veroverd. Die was aan de zuidkant van de heuvel of berg in het oosten van Jeruzalem gebouwd. Later werd de hele heuvel *Zion* genoemd (Ps.2:6, 74:2, 78:68). Vervolgens werd met *Zion* ook heel de stad Jeruzalem aangeduid (Ps.51:20, 135:21, 147:12).

Met *de dochter van Zion* wordt hier de dochterstad Lachis bedoeld. Paarden met *strijdwagens* waren het begin van de zonde van Lachis. Ze werden vooral voor de oorlog gebruikt. Omdat Gods volk in de eerste plaats op de Here moest vertrouwen mocht een koning in Israël niet veel paarden bezitten (Deut.17:16). Tot de tijd van koning Salomo (972 – 932) had men geen paarden in het heilige land. Salomo echter, schafte veel paarden aan (1Kon.4:26, 10:28,29, 2Kron.1:16,17, 9:25,28). Dat was het begin van de structurele zonden in Israël.

Trouwens, in Jeruzalem was men begonnen om ook de zonden van het Tienstammenrijk over te nemen. Daarbij kunnen we denken aan afgoderij en een liefdeloze houding tegenover elkaar. Mede daarom zou eveneens het hele Tweestammenrijk door de Here worden gestraft.

14 Geef daarom afscheidsgeschenken ten gunste van (= afscheidsgeschenken aan) Moreset-Gat (= Erfdeel bij Gat) (9). De huizen van Akzib (= Teleurstelling/Verraad/Leugen) (10) zijn tot (of als/voor) een teleurstelling (of een leugen/verraad) voor (of van) de koningen van Israël.

Moreset-Gat lag in de buurt van de Filistijnse plaats Gat.³³ Waarschijnlijk is *Moreset-Gat* dezelfde plaats als het huidige Beit Jibrin ten zuidwesten van Jeruzalem.³⁴ Micha kwam dus uit een plaats die grensde aan het Filistijnse gebied (Mi.1:1).

Moreset-Gat zou *afscheidsgeschenken* krijgen. Als een vrouw trouwde, dan kreeg ze vaak een bruidsschat mee (1Kon.9:16). Als die vrouw later door haar man werd weggestuurd, dan kreeg ze meestal die bruidsschat in de vorm van een afscheidsgeschenk weer terug. De stad Jeruzalem zou *Moreset-Gat* dus weer kwijtraken.

Akzib lag in de buurt van Maresa (v.15, Joz.15:44). Het hoorde dus bij het Tweestammenrijk Juda. Blijkbaar zou *Akzib* teleurstellend verloren gaan.

Met *de koningen van Israël* worden de op elkaar volgende koningen van het Tweestammenrijk Juda bedoeld (vgl. Jer.19:13^a).

15 Opnieuw (of Weer/Meer/Verder) zal Ik een veroveraar (of een bezetter) naar (of tot) jou brengen (of laten komen), bewoonster van Maresa (= Verovering/Bezetting) (11). Tot Adullam (12) zal de heerlijkheid (of de glorie/eer) van Israël komen.

Maresa lag iets zuidelijker dan *Moreset-Gat* (Joz.15:44, 2Kron.11:8). Eerst was het door de Israëlieten veroverd. In de nabije toekomst zou het door vijandelijke legers worden bezet.

De naam *Adullam* herinnert aan de spelonk waar de vluchteling David zich verschool voor koning Saul (1033 – 1012) (1Sam.22:1,2). Deze plaats lag in hetzelfde gebied ten noordoosten van *Moreset-Gat* (2Kron.11:7).

---

³³ Het kwam voor, dat er meer plaatsnamen bestonden met dezelfde naam, of met namen die op elkaar leken. Dan moest z'n plaats een nadere aanduiding hebben. Zo ontstond waarschijnlijk *Moreset* bij Gat. Zo kennen we bijvoorbeeld ook Betlehem in Juda (Richt.17:7-9, 19:1) en Abel-Maïm (= Abel bij water) (2Kron.16:4). Zie Keil C.F., Commentary on the Old Testament, deel 10, The minor prophets., 2^e druk, Massachusetts, 2006, pag. 296.

³⁴ Deze plaats ligt iets noordelijker dan Maresa (vgl. Joz.15:44, Mi.1:15). Maresa is dus niet dezelfde plaats, zoals wel eens wordt gedacht.

De heerlijkheid en glorie van Israël is God (Ezech.8:4, 9:3, Am.8:7, vgl. 2Kor.3:7). Hij zou met zijn straffende stok Assyrië ook *naar Adullam komen* (Jes.10:5, 14:29).

16 Maak je kaal (vrouwelijk), en scheer je (vrouwelijk) om (of over) jouw (vrouwelijk) zonen van genoeg (of genot) (= jouw lievelingszonen)! Maak je (zo) kaal (vrouwelijk) als de (= een) gier (of arend/adelaar), (om)dat (of want/Ja,) zij van(uit) jou (vrouwelijk) in ballingschap zijn gegaan!

In dit vers wordt de stad Jeruzalem als een moeder van haar *zonen* aangesproken. *Kaalscheren* was een teken van rouw (Jes.15:2, 22:12, Jer.16:6).

In 701 voor Christus zijn deze profetieën in vervulling gegaan. De Assyrische legers hadden op de stad Jeruzalem na heel het Tweestammenrijk veroverd. Daarbij zijn veel Joodse gevangenen (waarschijnlijk 200.150) naar Assyrië gevoerd.³⁵ Alleen dankzij de rechtstreekse verlossing van de Here bleef het Tweestammenrijk bestaan (2Kon.18 en 19, 2Kron.32:1-23).

---

³⁵ Ook Tiglatpileser III (745 – 727) en Salmanassar V (727 – 722) voerden al veel Israëlitische gevangenen weg, voordat de stad Samaria door de Assyrische legers in 722 werd ingenomen (2Kon.15:29).

Op het gevonden prisma van Sanherib (705 – 681) staan Assyrische inscripties die het bijbelse verhaal van de rooftochten van de Assyrische koning in het Tweestammenrijk Juda bevestigen. Volgens deze inscripties zouden 200.150 Joden uit het Tweestammenrijk naar Assyrië zijn gedeporteerd. Alleen de nederlaag van Sanherib door het ingrijpen van God, waarbij 185.000 mannen stierven (2Kon.18:35,36), staat niet op het prisma vermeld. Zie Hallo W.W. en Lawson Younger Jr. K., *The Context of Scripture*, deel 2, Boston/Leiden, 2003, pag. 303.

3. Veroordeling van de oneerlijke verrijking.

Hoofdstuk 2:1-11

1 Wee hun die ongerechtigheid bedenken, en kwaad uitwerken op hun slaapplaatsen. In het morgenlicht zullen zij het uitvoeren, want ze hebben daarvoor de macht.

2 Zij zullen akkers begeren. Zij zullen die roven, en huizen zullen ze nemen. Zij zullen een flinke man en zijn huis onderdrukken, en een man met zijn erfelijk bezit.

3 Daarom, heeft Jahweh dit gezegd: “Zie, Ik bedenk over dit geslacht een kwaad waar uit jullie je nekken niet zullen terugtrekken, en jullie zullen niet hoogmoedig verdergaan, want het zal een kwade tijd zijn.

4 Op die dag zal men een spreekwoord over jullie aanheffen. Men zal klagelijk een rouwklacht klagen, en zeggen: “Wij zij helemaal verwoest. Hij verwisselt het erfdeel van mijn volk. Wat neemt Hij van mij weg? Hij wijst onze akkers aan een afvallige toe.”

5 Daarom zal je niemand hebben, die door middel van het lot het meetsnoer uitwerpt in de gemeente van Jahweh.

6 “Jullie moeten niet profeteren”, profeteren zij. “Zij moeten niet profeteren over deze dingen.” Er lijkt geen einde aan de beledigingen te komen.

7 “Wordt dat gezegd, huis van Jakob? Is de Geest van Jahweh tekortgekomen? Als deze dingen zijn daden zijn, doen mijn woorden dan geen goed bij hem die oprecht is?”

8 Kort geleden stond mijn volk als een vijand op. Vanaf de voorkant van het gewaad rukten jullie de mantel af van nietsvermoedende voorbijgangers die afkerig zijn van vechten.

9 Vrouwen van mijn volk jagen jullie uit hun genoeglijke huizen weg. Van hun kleine kinderen nemen jullie mijn heerlijkheid voor altijd weg.

10 Staat op en vertrekt, want dit is niet de rustplaats, vanwege haar onreinheid! Het zal worden verwoest met een verschrikkelijke verwoesting.

11 Als er iemand is, die wind naloopt, en hij bedrog heeft voorgelogen: “Ik profeteer voor jou voor de wijn en voor de sterke drank”, dan zal hij een profeet van dit volk zijn.

***

1 Wee (hun die) ongerechtigheid bedenken (of (uit)denken), en kwaad (uit)werken op hun slaapplaatsen (of hun bedden). In (of Met) het morgenlicht zullen zij het uitvoeren (of doen), (om)dat (of want/Ja,) het aan (of tot/volgens/naar/van) (= in) de macht (of de (af)god) van hun hand is (= want ze hebben daarvoor de macht).

Om recht bekommeren de meeste machthebbers van Israël zich niet. Wat ze willen, doen ze gewoon.

2 Zij zullen akkers (of velden) begeren. Zij zullen (die) roven (of ontnemen), en huizen zullen ze (weg)nemen (vgl. Ex.20:17). Zij zullen een flinke man (of een kerel) en zijn huis-(gezin) onderdrukken (of afpersen), en een man en (= met) zijn erfelijk bezit.

Micha waarschuwt de rijken in opdracht van de Here. Ze eigenen zich op een oneerlijke manier steeds meer bezit toe (vgl. Jes.5:8). Het bezit dat God onder de Israëlieten eerlijk had verdeeld.

Met het woord *huis* werd vaak ook iemands huisgezin en allen die daarbij hoorden, aangeduid (Gen.7:1, 12:1,17, 14:14, 15:2, enz.).

3 Daarom, heeft Jahweh dit gezegd: “Zie, Ik (be)denk over dit geslacht (of over deze fa-

milie) een kwaad (of een onheil/ramp) waar (van)uit [daar] jullie je nekken (of je halzen) niet zullen terugtrekken (of verwijderen), en jullie zullen niet hoogmoedig (of trots/verheven/rechtop) (verder)gaan, want (of (om)dat/Ja,) het (of zij) zal een kwade (of rampzalige/slechte) tijd zijn.

De rijke machthebbers in Israël *zouden hun trotse nekken niet vanuit het juk van het kwaad en onheil kunnen terugtrekken. Ze zouden moeten bukken voor vreemde overheersers.*

4 In (= Op) die dag zal men (of hij) een spreekwoord(elijk gezegde) over jullie (aan/op)-heffen. Men (of Hij) zal klagelijk een (rouw)klacht (of een treurzang) klagen, (en) zeggen: “Wij zij helemaal verwoest (geworden). Hij (of Men) verwisselt (of verruilt/verandert) het (erf)deel van mijn volk. Wat (of Hoe) neemt (of verwijdert) Hij (of men) van (of voor) mij (weg)? Hij (of Men) wijst (of deelt) onze akkers (of onze velden) aan (of voor) een afvallige toe.”

God zou de akkers die rijke mensen zich hadden toegeëigend, aan *een afvallige heiden toewijzen*. Die afvallige heiden zou een koning zijn, die de akkers van de rijken zou veroveren.

5 Daarom zal je niemand hebben (die) door (middel van) (of met) het lot het meetsnoer (of het koord/touw) (uit)werpt in de gemeente (of de vergadering) van Jahweh.

Met *het meetsnoer* werden (gelijke) stukken land opgemeten. Vervolgens werd *door middel van loting* het land onder de rechthebbenden verdeeld (Joz.17:14-18). De kwaadaardige rijken zouden in de nabije toekomst niet meer bij het volk van God horen.

6 “Jullie moeten (of zullen) niet laten druipen (= niet profeteren)”, laten zij druipen (= profeteren zij). “Zij moeten (of zullen) niet laten druipen (= niet profeteren) omtrent (of van) (= over) deze (dingen).” Men (of Hij) keert (of wijkt) (zich) niet af (van) beledigingen (of verwijten/versmadingen) (= Er lijkt geen einde aan de beledigingen te komen).

De valse profeten willen niet, dat Jahwehs profeten profeteren, en daarom proberen ze hun het zwijgen op te leggen (vgl. Jes.30:10, Am.7:1). Zowel Micha als andere profeten van de Here krijgen voortdurend *beledigingen* en *verwijten* naar hun hoofd geslingerd. Vooral de valse profeten willen hun waarschuwendende woorden niet horen.

7 “Wordt (dat) gezegd, huis(gezin) van Jakob? Is de Geest van Jahweh tekortgekomen (of ongeduldig geweest)? Als deze (dingen) zijn daden (of zijn handelingen) zijn, doen (of maken ... blij) mijn woorden (dan) geen goed bij (of met) (hem) d(i)e (op)recht gaat (of wandelt) (= is)?”

Omdat Micha optrad in het Tweestammenrijk Juda, worden met de woorden *huis(gezin) van Jakob* vooral de aangesproken Judeeërs bedoeld.

In de naam van *de Geest van Jahweh* verbieden de valse profeten het profeteren van de profeten van de Here. Ze willen die onheilsberichten niet aanvaarden. Het zou valse profetie zijn.

Micha is blijkbaar verbijsterd, dat zoiets tegen het *huis van Jakob wordt gezegd*. Hij weet namelijk zeker, dat hij de boodschap van Jahwehs Geest had gehoord. Die Heilige Geest had zich toch niet vergist? Als de voorspelde gebeurtenissen daden van de Here zijn, dan zijn Micha's gesproken woorden toch goed voor Gods dienaren?

8 Kort geleden (of Gisteren) staat (= stond) mijn volk als een vijand op. Van(af) de voorkant van het gewaad (of het (boven)kleed) rukken (of stropen) (= rukten) jullie de mantel af van zeker zijnde (= van nietsvermoedende) voorbijgangers (die) zich afwenden (of terugkeren) (= afkerig zijn) van(uit) vechten (of strijd/oorlog).

Als iemand moedwillig dwars tegen de wil van God in handelt, gedraagt hij zich vijandig. Dat deden veel rijke hebzuchtige mensen. *Ze rukten nietsvermoedende en vredelievende mensen*

de mantel van het lijf. Dit kon ook een manier zijn om hun arme volksgenoten te dwingen hun schulden te betalen.

9 Vrouwen van mijn volk jagen jullie weg (of verdrijven jullie) (van)uit haar genoeglijk huis (= (van)uit hun genoeglijke huizen). Van[boven] haar (= hun) (kleine) kinderen nemen jullie mijn heerlijkheid voor altijd (of voor eeuwig) (weg).

Hier wordt hoogstwaarschijnlijk gesproken over weduwen, die hun schulden niet konden betalen. In de wetten die Mozes van de Here had gekregen, staat juist, dat deze vrouwen moesten worden beschermd (Ex.22:22-24, Deut.24:17-22).

Ze namen de heerlijkheid van de Here van de kinderen van de weduwen weg. Die heerlijkheid van God was in het heilige land en in de tempel (Ezech.10:18). Alleen in het land Israël kon in die tijd de Here gediend worden, zoals Hij dat wilde. Dit betekent dus, dat de kinderen van de weduwen als slaven naar het buitenland werden verkocht (vgl. Neh.5:8). Dat had de hemelse Vader uitdrukkelijk verboden (Ex.21:8, Lev.25:42). Joodse slaven moesten bovendien in het sabbatsjaar (= het 7^e jaar) worden vrijgelaten (Ex.21:2).

10 Staat op en vertrekt (of gaat), want (of (om)dat/Ja,) dit (= het land) is niet de rust-(plaats) vanwege (of ter wille van/(door/om/zo)dat) haar onreinheid! Het (of Zij) zal worden verwoest (of vernietigd/vernield)³⁶ en (= met) een pijnlijke (= verschrikkelijke) verwoesting (of vernietiging/vernieling/pijn).

Vrijwel iedereen zou het land Israël moeten verlaten, want *door de onreinheid van de zonde en door liefdeloosheid was het geen rustplaats meer. Het zou worden verwoest*. De meeste rijken zouden het eerst in ballingschap gaan (Lev.18:25-28).

Die verwoesting van het land Israël is gekomen. Vanaf 725 tot 722 voor Christus werden vrijwel alle inwoners van het Tienstammenrijk naar Assyrië gedeporteerd. Beroofd en verwoest bleef het noordelijk deel van het heilige land achter. In 586 werd eveneens het overgrote deel van de bewoners van het Tweestammenrijk in ballingschap gevoerd. Ook het zuiden van Israël onderging *een verschrikkelijke verwoesting*.

11 Als er een man (= Als er iemand) is, (die) wind (of adem/geest) (na)wandelt (of (na)gaat) (= naloopt), en hij bedrog (of misleiding/valsheid/verraad/leugen) heeft (voor)gelogen: “Ik laat druipen (= Ik profeteer) voor (of naar/van) jou voor (of van/naar) de wijn en voor (of van/ naar) de sterke (of bedwelmende) drank”, (dan) zal hij (of het) een druipende (= een profet) van dit volk zijn.

Iemand die wind naloopt, loopt leegheid en bedrieglijke droombeelden achterna, en heeft het contact met de werkelijkheid verloren.

Wijn en sterke drank zijn luxeproducten. *Profeteren voor (of van) de wijn en de sterke drank*,³⁷ wil zeggen, dat je voorspelt, wat iemand graag wil horen. Als iemand maar profe-

---

³⁶ Door klinkertekens die vele eeuwen later aan de medeklinkers zijn toegevoegd, staat er in de (Masoretische) Hebreeuwse tekst *Het (of Zij) zal verwoesten (of vernietigen/vernielen/zich kronkelen)*. Of dit de oorspronkelijke leesmogelijkheid is, is zeer twijfelachtig. Er wordt niet aangegeven wie of wat er wordt verwoest. Op grond van de Griekse handschriften(, de Vulgaat) en het tekstverband is voor *Het (of Zij) zal worden verwoest (of vernietigd/vernield)* gekozen.

(In de Dode Zeerollen zijn die klinkertekens uiteraard niet aanwezig.)

³⁷ Deze boodschap heeft een dubbele betekenis:

1. *Ze profeteerden voor de wijn en de sterke drank*, wil zeggen, dat de valse profeten eraan wilden verdienen.
2. *Ze profeteerden van de wijn en de sterke drank*, betekent, dat het met de rijke mensen die de valse profeten betaalden, goed zou gaan.

Beide betekenissen zijn juist. Het één sluit het ander zeker niet uit.

teerde, dat het met de rijken goed zou gaan, dan werd hij door hen als een (betaalde) profeet geaccepteerd. Naar iets anders wilden ze niet luisteren. Voor de waarheid hielden ze zich doof.

4. Beloofde zegen voor het overblijfsel van Israël.

Hoofdstuk 2:12,13

12 “Ik zal jou, Jakob, zeker helemaal verzamelen. Ik zal het overblijfsel van Israël zeker bijeenbrengen. Ik zal hen samenbrengen als schapen in een schaapskooi. Als een kudde in het midden van zijn wei. Het zal er gonzen van mensen.

13 De Baanbreker is voor hen opgetrokken. Zij zijn doorgebroken. Zij gingen door de poort. Zij gingen daardoor naar buiten. Hun Koning ging voor hen uit, en Jahweh was aan hun spits.

***

Nadat de Israëlieten over de aarde zouden zijn verstrooid, zou de Here ze allemaal weer verzamelen. Alle Joden die over zijn gebleven, zal God als een herder in een schaapskooi bijebrengen. Het zal over veel mensen gaan.

12 “Ik zal jou, Jakob, zeker helemaal verzamelen. Ik zal het overblijfsel (of de rest) van Israël zeker bijeenbrengen. Ik zal hen samen (neer)zetten (of stellen) (= Ik zal hen samenbrengen) als schapen (of een kudde/kleinvee) van (= in) een schaapskooi (of van Bozra (= Schaapskooi)).³⁸ Als een kudde (of een troep) in het midden van zijn wei(degrond). Zij zullen lawaai maken (of geroerd worden) (= Het zal er gonzen) van(wege) een mens (= mensen).

Jakob, die later ook Israël genoemd werd (Gen.32:28), is de voorvader van alle Israëlieten. Jahweh zal voor het overblijfsel van Israël uittrekken (Jes.52:12), en voor de mensen van dat overblijfsel zal Hij de Koning zijn.

13 De (Door/Uit/Open)breker (= De Baanbreker) is voor hun gezicht (= voor hen) opgetrokken (of opgegaan). Zij zijn (door/uit/open)gebroken. Zij gingen door (of voorbij) de poort. Zij gingen door hem (= daardoor) naar buiten. Hun Koning ging voor hun gezicht (= voor hen) voorbij (of door) (= ging voor hen uit), en Jahweh was in (of met) (= aan) hun spits (= hun hoofd/kop/top).

Micha spreekt in vers 13 over een toekomstige gebeurtenis, alsof die al zou hebben plaatsgevonden. De profetie van dit gedeelte (v.12,13) is echter nog niet vervuld.³⁹ Uit de verre landen waarheen de Here de Israëlieten had verstrooid, zal Hij hen verlossen (Jer.23:6-8, 30:10, Zach.10:6-12). God zal Israël en Juda weer terugbrengen naar het land dat Hij aan hun voorvaders heeft gegeven (Jes.11:11-16, Jer.16:15-18, 30:3, Ezech.36:24, 37:1-14, Hos.1:10-12, 2:15-22, Am.9:14,15).

Als de heidenen de hemelse Vader massaal verwerpen, dan zal Hij zich over Israël weer ontfemen (Rom.11:25-32). Als in de toekomst de volheid (= het overgrote deel) van de heidenen het koninkrijk van God is binnengegaan (Rom.11:25), zal de Almachtige in zijn uitverkiesende genade de keiharde stenen harten van de Joden wegnemen, en hun een hart van vlees geven (Deut.30:6, Jer.32:39, Ezech.11:19, 36:26). De Here zal hun ogen openen voor het nieuwe verbond, dat Hij met hen sluit (Rom.11:27, Jer.31:31-34, 32:40-41, vgl. Hebr.8:8-12). In de toekomst zullen de Israëlieten zich nog bekeren, en Christenen worden (Ezech.36:26,27 Hos.3:5, 14:5, Zach.12:10-14, 13:8,9).

David (1012 – 972) was koning over heel Israël. God had aan hem een eeuwig koningshuis beloofd (2Sam.7:4-16). Iemand uit zijn nageslacht zou voor eeuwig regeren. Die koning is de

---

³⁸ De plaats *Bozra* lag ongeveer 40 kilometer ten zuidzuidoosten van de Dode Zee. Het was één van de hoofdsteden van de Edomieten (Gen.36:33,34, 1Kron1:44,45, Am.1:11,12).

³⁹ Dit alles is niet in vervulling gegaan met de terugkeer van de Israëlieten uit de ballingschap onder leiding van Zerubbabel en Jozua. Ze woonden niet voor altijd in het heilige land, en het koningschap van David werd ook niet hersteld.

Here Jezus. Hij is uit het nageslacht van David (Am.9:11, Ezech.34:23), en Hij regeert eeuwig (vgl. Dan.7:13,14, Jes.11:1-5, 53:2-12, Luk.3:23-32). Als de Israëlieten zich bekeren, dan zal Jezus ook hun Koning worden (Ezech.36:23,24, 37:22-25, Hos.3:5).

De profeet Jeremia voorspelde met andere woorden min of meer hetzelfde. De Spruit van David zal als een verstandige koning over hen regeren (Jer.23:1-8). Ze zullen de Here hun God dienen, en David zal hun Koning zijn (Jer.30:9). Die Spruit van David, is de grootse zoon uit het nageslacht van David: de Here Jezus Christus (Hos.3:5). Hij is de goede Herder (Joh.10:11-15). De Israëlieten zullen hun Koning Jezus Christus dienen, en Hij zal hun Herder zijn.

2. Israëls nood en herstel.

1. Veroordeling van de leiders van het volk.

Hoofdstuk 3

1 Ik zei: “Luistert toch, hoofden van Jakob, en leiders van het huis van Israël! Is het niet aan jullie om het recht te kennen?”

2 “De haters van het goede en liefhebbers van het kwaad scheuren hun huid van hen af, en het vlees van hun botten.”

3 “Zij die het vlees van mijn volk hebben gegeten, hun huid van hen hebben afgestroopt, hun botten hebben gebroken, en die hebben verspreid zoals in de pot, en zoals vlees in het midden van een pan,

4 zullen dan naar Jahweh roepen om hulp, maar Hij zal hun niet antwoorden, en Hij zal in die tijd zijn gezicht voor hen verbergen, omdat zij slecht hebben gehandeld.”

5 Dit heeft Jahweh gezegd tegen de profeten die mijn volk misleiden: “Zij die in eten bijten met hun tanden, zullen voorspoed verkondigen, maar tegen hem die niets geeft voor hun mond, zullen ze strijd als heilig beschouwen.”

6 “Daarom zal het nacht voor jullie worden, zonder een visioen. Het zal voor jullie donker worden, zonder waarzeggerij. De zon zal voor de profeten ondergaan. Voor hen zal de dag donker worden.”

7 “De zieners zullen te schande staan. De waarzeggers zullen zich schamen. Zij zullen hun snor en baard bedekken.” Zij allen, omdat er geen antwoord van God komt.

8 Ik echter, ik ben vol van kracht geweest van de Geest van Jahweh, van recht en van heldenmoed om aan Jakob zijn overtreding te verkondigen, en aan Israël zijn zonde.

9 Hoort dit toch, hoofden van het huis van Jakob, en leiders van het huis van Israël, die het recht verafschuwen, en al wat recht is, verdraaien!

10 Zion heeft gebouwd met bloed, en Jeruzalem met onrecht.

11 Haar hoofden spreken recht voor een omkoopgeschenk, haar priesters onderwijzen voor loon, en haar profeten plegen waarzeggerij voor zilvergeld. Op Jahweh steunen zij door te zeggen: “Is Jahweh niet in ons midden? Over ons zal geen kwaad komen.”

12 Daarom zal om jullie Zion als een akker worden omgeploegd, Jeruzalem zal tot puinhopen worden, en de berg van het huis als hoogten van een woud.

***

1 Ik zei: “Luistert toch, hoofden van Jakob, en leiders (of aanvoerders) van het huis(gezin) van Israël! Is (het) niet aan (of voor) jullie om het recht te (er)kennen?”

De woorden *ik zei* zijn een duidelijke aanwijzing, dat Micha zijn profetieën zelf heeft opgeschreven.

Jakob, die later ook *Israël* genoemd werd (Gen.32:28), is de voorvader van alle Israëlieten. Met Jakob en Israël wordt hier het Tweestammenrijk Juda bedoeld, want over de hoofdstad Jeruzalem zou Gods oordeel komen (v.10,12). Samaria, de hoofdstad van het Tienstammenrijk, wordt hier niet genoemd. Het Tienstammenrijk was in 722 al naar Assyrië weggevoerd.⁴⁰

---

⁴⁰ Dit gedeelte is tijdens de regering van koning Hizkia (727 – 697) ontstaan. In het bijbelboek Jeremia (26:18)

Met de *hoofden* en *leiders* worden mensen bedoeld, die recht spraken. Dit gebeurde door de oudsten, de koning en zijn hoge ambtenaren en soms door priesters (Deut.17:8-12). Micha laat hier duidelijk merken, dat het recht bij hen niet in goede handen was.

2 “De haters van het goede en liefhebbers van het kwaad scheuren (of roven) hun huid boven(op) (= van) hen af, en het vlees boven(op) (= van) hun botten.”

Wij zouden zeggen: “Ze halen de armere man die geen steekpenningen kan of wil betalen, het vel over de oren.”

3 “Zij die het vlees van mijn volk hebben gegeten, [en] hun huid boven(op) (= van) hen hebben afgestroopt, [en] hun botten hebben (open)gebroken, en (die) hebben verspreid (of (die) aan stukken hebben gehakt) zoals in (of door) de pot, en zoals vlees in het midden van een pan (of een ketel),

4 zullen dan (of toen) naar Jahweh roepen (of schreeuwen) (om hulp), en (= maar) Hij zal hun niet antwoorden, en Hij zal in die tijd zijn gezicht voor hen verbergen, zoals zij hun daden (of hun handelingen) slecht hebben laten zijn (= , omdat zij slecht hebben gehandeld).”

Als je de dienaren van de Almachtige slecht behandelt, dan wil Hij niet meer naar je luisteren (Jes.1:15, 1Pet.3:7, 1Joh.2:9-11, 1Joh.3:11-17). Wie de kinderen van de hemelse Vader aanraakt, die raakt zijn oogappel aan (Zach.2:8).

5 Dit heeft Jahweh gezegd tegen(over) (of voor/ten gunste van) de profeten d(i)e mijn volk misleiden (of verleiden/laten (rond)dwalen): “Zij d(i)e (in eten) bijten met hun tanden, zullen voorspoed (of vrede) verkondigen (of (uit)roepen), en (= maar) tegen(over) (of voor/ten gunste van) hem die niet(s) geeft voor (of ten gunste van/tegen(over)) hun mond, zullen ze strijd (of oorlog) als heilig beschouwen (of heiligen/(toe)wijden).”

Hier gaat het over valse profeten. Het waren waardeloze broodprofeten. Rijke mensen konden deze profeten goed betalen. Die werden naar de mond gepraat. De armere man, die het toch al moeilijk had, kreeg van hen alleen maar nare boodschappen te horen, en tegenstand te verduren.

6 “Daarom zal (het) nacht voor jullie worden (of zijn), zonder (of van(daan)/(van)uit/vanwege) een visioen. Het zal voor jullie donker worden (of zijn), zonder (of van(daan)/(van)uit/vanwege) waarzeggerij. De zon zal voor (of over/boven/tegen(over)) de profeten komen (= ondergaan). Voor (of Over/Boven/Tegen(over)) hen zal de dag donker (of zwart) worden (of zijn).”

Blijkbaar kregen sommige valse profeten of waarzeggers vooral 's nachts hun dromen en visioenen. Deze visioenen zouden ze niet meer waarnemen.

Er bestaan 3 groepen profeten:

1. Ware profeten. Hoe dichter ze bij God staan, hoe concreter ze kunnen profeteren.
2. Er zijn valse profeten, die fantaseren en liegen.
3. Er zijn valse profeten die hun openbaringen krijgen van andere goden; lees van demonen.

Bileam had met geesten contact, alleen de Here was sterker (Num.22-24, 2Pet.2:15-19).

Koning Saul (1033 – 1012) profeteerde door een demon (1Sam.18:10, (Herziene) Statenvertaling).

---

wordt door de oudsten een profetie van Micha de Morastiet uit dit gedeelte aangehaald (Mi.3:12). Er wordt bij gezegd, dat Micha dit zei tijdens de regering van koning Hizkia.

Dat het Tweestammenrijk Juda aangesproken wordt met Israël en Jakob is ook een duidelijke aanwijzing, dat de wegvoering van het Tienstammenrijk al heeft plaatsgevonden. Blijkbaar is het Tweestammenrijk Juda alles, wat er nog van Israël of Jakob over was.

De waarzegster in Endor liet een demon profeteren (1Sam.28:7-19).

De valse profeten van koning Achab (875 – 854) van het Tienstammenrijk profeteerden door een leugengeest (1Kon.22:19-23).

De Here had elke vorm van waarzeggerij verboden (Lev.19:26^b, 20:6,27, Deut.18:10-14).

In vers 6 is ook beeldspraak gebruikt. Als *de zon voor je ondergaat*, en *het donker wordt*, dan breken er slechte tijden aan (vgl. Jer.15:9, Am.5:18-20, 8:9,10).

7 “De zieners zullen te schande staan (of teleurgesteld zijn). De waarzeggers zullen zich schamen (of worden ontdekt/vernederd). Zij zullen hun boven(dste) lip (= hun snor) (en baard) bedekken.” Zij allen, (om)dat (of want/Ja,) er geen antwoord van God (of (af)goden) is (= komt).

God zelf zou zwijgen, en Hij zou de profetieën van allerlei kwaadaardige geesten (= van allerlei demonen) blokkeren.

Omdat ze geen profetieën en leugenideeën meer zouden krijgen, zouden de valse profeten *te schande staan*. Hun mooie positie zou eraan gaan. Daarom *zouden ze hun snor en baard bedekken*. In Israël was dat in die tijd een teken van onreinheid, schaamte of rouw (Lev.13:45, Ezech.24:17,22).

8 En toch (of En maar) ik (= Ik echter), ik ben vol van kracht geweest van de Geest van Jahweh, [en] van recht en van (helden)moed (of van macht) om aan (of voor/van) Jakob zijn overtreding te verkondigen (of bekend te maken/te vertellen), en aan (of voor/van) Israël zijn zonde.

Micha had geen last van gebrek aan openbaring van de Heilige Geest. Alleen door die *kracht* had hij kunnen profeteren, en hij kon daardoor zijn werk wel voortzetten. Hij sprak *van recht*, en daar hadden de leiders van het volk een afschuwelijke hekel aan.

9 Hoort (of Luistert naar) dit toch, hoofden (of aanvoerders) van het huis(gezin) van Jakob, en leiders van het huis(gezin) van Israël, d(i)e het recht verafschuwen (of gruwen), en al het (op)rechte (of het juiste) (= en al wat (op)recht is,) verdraaien (of (ver)buigen/krom maken)!

10 Zion ⁴¹ heeft gebouwd (of herbouwd) met (of door/in) bloed,⁴² en Jeruzalem met (of door/in) onrecht.

Voor een (gerechtelijke) moord deinsden de rijken niet terug. Door het *bloed* van onschuldigen te vergieten, konden ze de bezittingen van hun slachtoffers stelen. Met het geld en bezit van deze vermoorde mensen werden in Jeruzalem huizen gebouwd (1Kon.21 en Mi.6:16, Jes.1:15,21, Hos.4:2).

11 Haar hoofden (of Haar aanvoerders) (= De hoofden van Jeruzalem) spreken recht (of oordelen) door (middel van) (of met) (= voor) een (omkoop)geschenk (of steekpenningen),

---

⁴¹ Oorspronkelijk was Zion een burcht in de stad Jeruzalem. Koning David (1012 – 972) heeft deze burcht op de Jebusieten veroverd (2Sam.5:7, 1Kron.11:5). Deze burcht lag aan de zuidkant van de heuvel of berg in het oosten van Jeruzalem. Later werd de hele heuvel Zion genoemd (Ps.2:6, 74:2, 78:68). Vervolgens werd met Zion ook de hele stad Jeruzalem aangeduid (Ps.51:20, 135:21, 147:12).

⁴² Door klinkertekens die vele eeuwen later zijn toegevoegd, staat er in de (Masoretische) Hebreeuwse tekst *Hij* (of *Zij*) (*her*)bouwt. Of dit de oorspronkelijke leesmogelijkheid is, is twijfelachtig. In het vorige vers ging het over de hoofden van Israël (meervoud). Plotseling zouden die met een werkwoord in het enkelvoud worden verbonden. Daarom is voor *Zion heeft gebouwd* (of *herbouwd*) gekozen. Het volgende vers sluit daar naadloos op aan, want de steden worden in het Hebreeuws als vrouwelijk aangeduid. De oorspronkelijke medeklinkers van de (Masoretische) tekst bieden voor deze vertaling een goede mogelijkheid. (In de Dode Zeerollen zijn de klinkertekens uiteraard niet aanwezig.)

[en] haar priesters onderwijzen (of geven aanwijzingen) door (middel van) (of met) (= voor) loon, en haar profeten plegen waarzeggerij door (middel van) (of met) (= voor) zilver(geld). [En] op Jahweh steunen zij door te zeggen: “Is Jahweh niet in ons midden? Over (of Op) ons zal geen kwaad (of onheil/slechtheid) komen.”

Het was een taak van de *priesters* om het volk onderwijs te geven in de wet (Lev.10:8-11, Hos.4:6). Soms spraken zij bij ingewikkelde zaken ook recht (Deut.17:8-12). Ze hoefden van individuele Israëlieten geen geschenken aan te nemen. Priesters hoorden via belastingen te worden onderhouden.

De rechters en *profeten* hadden inkomsten door de opbrengst van hun eigen grondgebied. Voor koningen en rechters kon dit worden aangevuld met belastingen. Bovendien was het geven van een geschenk, geld of levensmiddelen aan een profeet niet verkeerd en ook niet ongebruikelijk (1Sam.9:6-8, 1Kon.17:11, 2Kon.4:8). De boodschap van de profeten mag daar echter niet van afhangen.

De mensen die het meeste geld gaven, kregen echter de rechters, priesters en valse profeten aan hun kant. Ondanks dat bleven ze denken, dat de Here hen zou blijven helpen, omdat Hij in hun midden zou zijn. Ze doelden daarbij op zijn aanwezigheid in de tempel (Jer.7:4), maar God zou de tempel verlaten (Ezech.10:4,18,19, 11:22,23).⁴³

12 Daarom zal [door/met] om (wille van) jullie Zion (als/tot) een akker (of een veld) worden (om)geploegd, [en] Jeruzalem zal (tot/als) puinhopen worden (of zijn), en de berg van het huis als (of tot) hoogten van een woud.

Jeruzalem zou zo worden verwoest, dat *het als een akker zou worden omgeploegd*.

De berg van het huis was de tempelberg. Op die berg zouden bomen groeien, zodat die berg zou worden *als hoogten van een woud*.

Deze profetie maakte wel indruk. Ongeveer een eeuw later wisten de oudsten nog, dat Micha dit had voorspeld (Jer.26:18). Ook toen echter, wilden de meeste mensen van het volk niet naar de Here luisteren.

Daarom is deze profetie in haar volle omvang in vervulling gegaan. Jeruzalem is door de legers van de Babylonische koning Nebukadnezar II (604 – 562) (= Nebo, bescherm mijn grens) in 586 voor Christus totaal vernield.⁴⁴ Toen verreweg de meeste Joden na de ballingschap God nog niet wilden gehoorzamen, is Jeruzalem door de Romeinen opnieuw verwoest.

Pas eeuwen later zijn de huidige muren van de stad Jeruzalem onder leiding van sultan Suleiman (1520 – 1566) herbouwd. Die muren staan echter iets verder naar het noorden. Daardoor ligt een deel van de oude stad van David zelfs buiten het ommuurde Jeruzalem.

---

⁴³ Zie Turenhout T. van, Ezechiël, God maakt sterk, Grijskerk, 2019.

⁴⁴ Nebo was de naam van de 2^e god van de Babyloniërs (Jes.46:1). Het was de god van de wijsheid.

2. Vrede voor Israël.

Hoofdstuk 4:1-5

1 In de latere dagen zal de berg van het huis van Jahweh vaststaan onder de hoogste van de bergen. Hij zal verheven zijn boven de heuvels. Alle volken zullen ernaartoe stromen.

2 Veel heidenvolken zullen gaan. Zij zullen zeggen: “Komt! Wij zullen opgaan naar de berg van Jahweh, en naar het huis van de God van Jakob. Hij zal ons leren over zijn wegen. Wij zullen op zijn paden wandelen, want van Zion zal de wet uitgaan, en het woord van Jahweh vanuit Jeruzalem.”

3 Hij zal te midden van veel volken leiding geven. Hij zal beslissen over machtige heidenvolken tot in gebieden ver weg. Zij zullen hun zwaarden omsmeden tot ploegscharen, en hun speren tot snoeimessen. Geen heidenvolk zal tegen een ander heidenvolk het zwaard opheffen. Oorlogvoeren zullen ze niet meer leren.

4 Zij zullen zitten; ieder onder zijn druivenplant en onder zijn vijgenboom. Er zal niemand zijn, die schrik aanjaagt, want de mond van Jahweh van de hemelse legers heeft het gesproken.

5 Ja, alle volken zullen gaan; elk in de naam van zijn God: “Wij zullen gaan in de naam van onze God Jahweh, voor eeuwig en altijd.”

***

De eerste 3 verzen van dit hoofdstuk komen sterk overeen met een gedeelte uit het bijbelboek Jesaja (2:2-4). Het lijkt erop, dat de profeet Micha ze van Jesaja heeft overgenomen. Jesaja sprak ze uit in het begin van zijn werk, en Micha deed dat tijdens de regering van koning Hizkia (727 – 697).

1 [Het zal zijn] in de latere (of de laatste) dagen ⁴⁵ zal de berg van het huis van Jahweh vast(gemaakt/gezet) (of bevestigd) zijn (= vaststaan) onder (of in/met) de hoogste (of de top/voornaamste/het hoofd) van de bergen. Hij zal verheven (of opgeheven) zijn (of worden) (van)uit (= boven) de heuvels (Op.21:10). Alle volken zullen ernaar(toe) stromen (of vloeien).

In deze verzen (v.1-5) gaat het over een latere periode na het vergaan van de oude wereld. Vlak voor het vergaan van die wereld zal God de Vader de stad Jeruzalem van al zijn tegenstanders bevrijden (Zach.14:1-7).⁴⁶ Na de komst van de Here Jezus en het laatste oordeel ofwel de laatste berechting zal Jahweh de oude aarde met de oude (wolken)hemel vernietigen (Mat.24:35, Luk.21:33, 2Pet.3:7,10-12, Op.20:11). Hij zal een nieuwe hemel en een nieuwe aarde scheppen. Het nieuwe Jeruzalem zal vanuit de hemel (van God) neerdalen als een bruid die voor haar man is versierd (Op.21:1,2). Alle volken zullen erheen gaan.

De berg van het huis van Jahweh is een aanduiding van de tempelberg. Er zal echter op de nieuwe aarde geen tempelgebouw meer zijn (Op.21:22), want na het lijden en sterven van Jezus Christus is het grote offer al gebracht (Hebr.7:27, 9:11-28, 10:1-18). Toen Hij stierf aan het kruis, scheurde het voorhangsel in de tempel van boven naar beneden (Mat.27:51, Mark.15:38, Luk.23:45). De dienst in de tempel die heen wees naar het grote offer van de Here Jezus aan het kruis, was en is niet meer nodig, want dat offer is al gebracht. Toch zal er wel weer een tempel bestaan. God de Vader en God de Zoon die op de troon zitten, zullen de nieuwe tempel zijn (Op.21:22, 22:1, vgl. Joh.2:19-21).⁴⁷

2 Veel (heiden)volken zullen gaan. Zij zullen zeggen: “Gaat (= Komt)! [En] wij zullen

⁴⁵ Letterlijk staat er: *In (er)na (of In achter(ste)) van de dagen.*

⁴⁶ Zie Turennot T. van, Zacharia, Jahweh gedenkt, Grijskerk, 2020.

⁴⁷ Zie Turennot T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijskerk, 2019.

opgaan (of omhooggaan) naar de (Zions)berg van Jahweh, en naar het huis(gezin) van de God van Jakob. [En] Hij zal ons leren (of onderwijzen/aanwijzingen geven) (van)uit (= over) zijn wegen. [En] wij zullen in (= op) zijn paden wandelen (of gaan), want (of (om)dat/Ja,) van(uit) Zion ⁴⁸ zal de wet (of het onderwijs) uitgaan (of vertrekken/naar buiten gaan), en het woord van Jahweh (van)uit Jeruzalem.”

Met het woord *huis* werd vaak ook iemands huisgezin en allen die daarbij hoorden, aangeduid (Gen.7:1, 12:1,17, 14:14, 15:2, enz.).

Jakob, die later ook Israël genoemd werd (Gen.32:28), is de voorvader van alle Israëlieten. De God van Jakob is de Almachtige, die de hele schepping heeft gemaakt. Hij is de God van iedereen die bij zijn volk wil horen.

Wandelen op de paden van de Here betekent, dat je Hem uit liefde gehoorzaamt (Gen.17:1, 18:19).

3 Hij zal te midden van (of tussen) veel volken besturen (of rechtspreken/oordelen) (= leiding geven). Hij zal beslissen (of oordelen) voor (= over) machtige (heiden)volken tot (in gebieden) ver (weg). Zij zullen hun zwaarden stukslaan (of verpletteren) (= omsmeden/bewerken) tot ploegscharen, en hun speren tot snoeimessen. Niet een (= Geen) (heiden)volk zal ⁴⁹ tegen (of naar) een (ander) (heiden)volk het zwaard (op)heffen (of meevoeren). Oorlog(voeren) (of Vechten/Strijd) zullen ze niet meer (of weer/verder/nog) leren (of onderwijzen).

4 Zij zullen (neer)zitten (of (ver)bijven/wonen); een man (= ieder(een)/elk) onder zijn druivenplant en onder zijn vijg(enboom). [En] er zal niemand (of niet(s)/geen) zijn, (die/dat) schrik aanjaagt, want (of (door/om)dat/Ja,) de mond van Jahweh van de (hemelse) legers heeft (het) gesproken (of beloofd).

5 Ja, (of (om)dat/want) alle volken (zullen) gaan (of wandelen); een man (= elk/ieder(-een)) in (of door) de naam van zijn God (of (af)goden): “[En] wij (zullen) gaan in de naam van onze God (of (af)goden) Jahweh, voor eeuwig en altijd.” ⁵⁰

Er zal vrede zijn, want *alle volken* op de nieuwe aarde zullen de Here *voor eeuwig en altijd* dienen.

Deze profetie is nog niet vervuld. Voor eeuwig zal het vrede zijn op de nieuwe aarde. God de Vader en God de Zoon zullen daar voor altijd regeren (Op.21:10, 22:3).⁵¹

---

⁴⁸ Oorspronkelijk was Zion een burcht in de stad Jeruzalem. Koning David (1012 – 972) heeft deze burcht op de Jebusieten veroverd (2Sam.5:7, 1Kron.11:5). Deze burcht lag aan de zuidkant van de heuvel of berg in het oosten van Jeruzalem. Later werd de hele heuvel Zion genoemd (Ps.2:6, 74:2, 78:68). Vervolgens werd met Zion ook de hele stad Jeruzalem aangeduid (Ps.51:20, 135:21, 147:12).

⁴⁹ In de (Masoretische) Hebreeuwse tekst staat hier *zullen ... (op) heffen*. Op grond van de enige teruggevonden Dode Zeerol met dit gedeelte van Micha, de Griekse handschriften(, de Vulgaat) en het tekstverband is voor *zal ... (op)heffen* gekozen.

⁵⁰ Dit vers wordt ook wel vertaald met *Ja, alle volken gaan; elk in de naam van zijn god(en?), maar wij zullen gaan in de naam van onze God Jahweh, voor eeuwig en altijd*. Hoewel dit als vertaling best mogelijk is, past deze weergave niet in het tekstverband (vgl. v.2).

⁵¹ Zie Turennot T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijskerk, 2019.

3. Jeruzalems nood en herstel.

Hoofdstuk 4:6-14

6 “Op die dag”, is het woord van Jahweh; “zal Ik zij die mank is, verzamelen. Zij die verdreven is, en die Ik kwaad heb gedaan, zal Ik bijeenbrengen.”

7 “Zij die mank is, zal Ik maken als een overblijfsel, en zij die ver verwijderd is, als een machtig heidenvolk.” Jahweh zal Koning over hen zijn op de berg Zion, van nu aan tot in eeuwigheid.

8 Jij, schaapstoren, versterkte heuvel van de dochter Zion, bij jou zal het komen. Binnenkomen zal de vroegere heerschappij, het koningschap van de dochter Jeruzalem.

9 Welnu, waarom schreeuw jij zo hard? Is er geen koning bij jou? Of is jouw raadgever omgekomen? Ja, kwellende pijn als van een barende vrouw heeft jou aangegrepen.

10 Krimp ineen van pijn! Breng voort als een barende vrouw, dochter Zion! Ja, nu zal je vanuit de stad wegtrekken. Je zal in het veld wonen. Je zal naar Babel komen. Daar zal je worden bevrijd. Daar zal Jahweh je verlossen vanuit de macht van je vijanden.

11 Nu echter, zijn veel heidenvolken tegen jou verzameld, die zeggen: “Zij moet ontwijld worden, en onze ogen moeten van Zion genieten.”

12 Zij echter, zij hebben de gedachten van Jahweh niet leren kennen, en zij hebben zijn bedoeling niet begrepen. Ja, Hij heeft hen bijeengebracht als een graanschoof naar de dorsvloer.

13 “Sta op, en dors, dochter Zion! Ja, Ik zal jouw hoorn van ijzer maken, en Ik zal jouw hoeven van brons maken.” Jij zal veel volken verpletteren. Jij zal hun onrechtmatige winst aan Jahweh wijden, en hun vermogen aan de Heer van de hele aarde.

14 Nu groepeer jij je in troepen, dochter van de strijdtroep. Men heeft een belegering tegen ons opgesteld. Ze zullen de rechter van Israël met een stok op de kaak slaan.

***

6 “In (= Op) die dag”, is het woord van Jahweh; “zal Ik de manke (vrouwelijk) (= zal ik zij die mank is,) verzamelen (of vergaderen). [En] de verdrevene (vrouwelijk) (= zij die verdreven is,) en die Ik kwaad heb (aan)gedaan, zal Ik bijeenbrengen (vgl. Zef.3:19).”

Na de eeuwenlange straf van God, zal *Hij* als een herder *zijn manke en verdreven* schapen (= de Israëlieten) weer bij elkaar brengen.

7 “De manke (vrouwelijk) (= Zij die mank is,) zal Ik maken (of (aan)stellen) als (of tot) een overblijfsel (of een rest), en de ver verwijderde (= en zij die ver verwijderd is,) als (of tot) een machtig (heiden)volk.” Jahweh zal Koning over hen zijn (of zal over hen regeren) in (= op) de berg Zion, van(af) (of (van)uit) nu (aan) [en] tot (in) eeuwig(heid).

Van het overblijfsel van de Israëlieten zal de Here een machtig volk maken. Wat mank is als gevolg van de straf, zal een overblijfsel of rest worden, en dat overblijfsel zal een groot en sterk volk worden.

8 [En] jij, schaapstoren, (versterkte) heuvel (of fort) van de dochter (van) Zion, tot (= bij) jou zal het (of zij) (aan)komen. (Binnen)komen zal de vroegere (of eerste) heerschappij (of het vroegere (of eerste) bestuur), het koningschap (of het koninkrijk) van (of voor) de dochter (van) Jeruzalem.

De dochter Zion is Jeruzalem. De (versterkte) heuvel van de dochter Zion wordt met een schaapstoren vergeleken. Zo'n toren bouwde men op een plaats waar het kleinvee graas-

de (2Kron.26:10, 27:4). Op die toren kon je goed de wacht houden over de kudde. Zo zal de Here als de Herder van Israël de wacht houden over zijn volk.

Het koningschap van vroeger zal weer worden hersteld. David (1012 – 972) was koning over heel Israël. God had aan hem een eeuwig koningshuis beloofd (2Sam.7:4-16). Iemand uit zijn nageslacht zou voor eeuwig regeren. Die koning is de Here Jezus. Hij is uit het nageslacht van David (Am.9:11, Ezech.34:23), en Hij regeert eeuwig (vgl. Dan.7:13,14, Jes.11:1-5, 53:2-12, Luk.3:23-32). Hij is de goede Herder (Joh.10:11-15). De bekeerde Israëlieten en heidenen zullen hun Koning Jezus Christus dienen (Op.22:3,4), en Hij zal hun Herder zijn.

9 (Wel)nu, waarom schreeuw jij (vrouwelijk) een harde schreeuw uit (= schreeuw jij zo hard)? Is er geen koning met (of onder/in) (= bij) jou (vrouwelijk)? Of (of Als) is jouw (vrouwelijk) raadgever omgekomen? Ja, (of want/(om)dat) (kwellende) pijn (of angst) (zo)als (van) een barende (vrouw) heeft jou (vrouwelijk) aangegrepen.

Plotseling heeft de profeet Micha het over een heel andere tijd. Het gaat over de nabije toekomst. De dochter Jeruzalem (v.8) als vertegenwoordster van heel Israël ⁵² zou in die tijd *hard schreeuwen*. De hoofdstad van Gods volk wordt vergeleken met *een barende vrouw*. De straffen van de Here overvallen haar als de *kwellende pijn* van weeën.

In die tijd waarover Micha in deze 2 verzen (v.9,10) profeteert, zou Israël *geen* wijze koning hebben, en ook geen verstandige bestuurder die je om raad kon vragen.

10 Krimp ineen (van pijn)! [En] Breng voort (zo)als een barende (vrouw), dochter (van) Zion! Ja, (of want/(om)dat) nu zal je (van)uit de stad wegtrekken. Je zal in het veld (of in (= op) de akker) wonen. Je zal tot (= naar) Babel komen. Daar zal je worden bevrijd (of worden verlost). Daar zal Jahweh je (ver)lossen (of loskopen) (van)uit de (hand)palm (= de macht) van je vijanden.

Het Joodse volk van de *dochter Zion* zou inderdaad *naar Babel* worden gedeporteerd, en van daaruit *worden bevrijd*. Koning Nebukadnezar II (604 – 562) voerde in 586 voor Christus het volk naar Babel (2Kon.25:1-21), en de Perzische koning Kores II (559/538 – 529) gaf in 538 aan alle Israëlieten toestemming om weer terug te keren naar hun land (2Kron.36:22,23).

11 En nu (= Nu echter,) zijn veel (heiden)volken tegen jou verzameld, d(i)e zeggen: “Zij moet (of zal) ontwijd (of ontheiligd) worden, en zij moet (of zal) onze ogen in Zion waarnemen (of opmerken) (= en onze ogen moeten van (dochter) Zion genieten).”

Toen Micha deze profetie uitsprak, waren *veel volken tegen de stad Jeruzalem verzameld*. Nadat de Assyrische koning Sargon II (722 – 705) in 722 voor Christus het Tienstammenrijk Israël in ballingschap had weggevoerd, wilde zijn opvolger Sanherib (705 – 681) in 701 voor Christus eveneens het Tweestammenrijk Juda van koning Hizkia (727 – 697) veroveren. Hij nam op de hoofdstad Jeruzalem na alle steden in. Zijn legers stonden klaar om deze laatste stad te veroveren.

12 En zij (= Zij echter), zij hebben de gedachten (of de plannen) van Jahweh niet leren kennen (of niet gekend), en zij hebben zijn bedoeling (of zijn doel/plan) niet begrepen. Ja, (of want/(om)dat) Hij heeft hen bijeengebracht (of verzameld) (zo)als een (graan)schoof naar de dorsvloer.

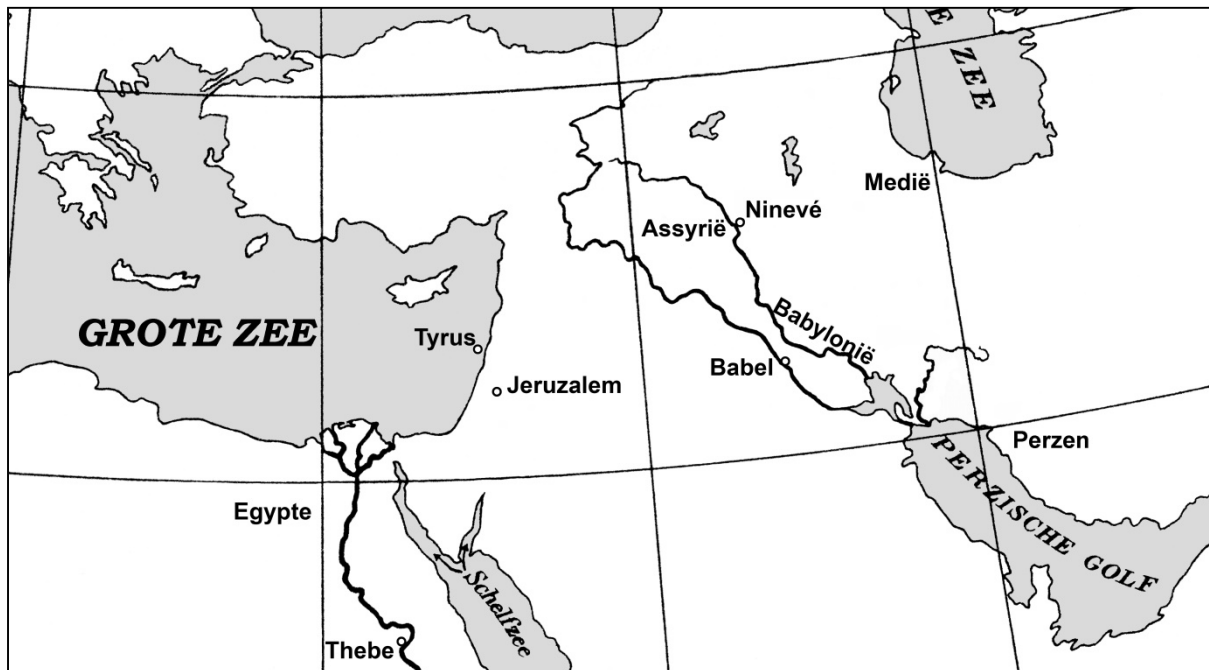
Toen bad de wanhopige koning Hizkia om hulp. God verloste Jeruzalem, en doodde 's nachts 185.000 mannen uit het Assyrische leger. Hoogstwaarschijnlijk stierven die soldaten aan de

---

⁵² In het Hebreeuws zijn steden vrouwelijk.

pest.⁵³ De Assyrische koning kon niets anders doen, dan naar zijn land terugkeren (2Kon.18 en 19, 2Kron.32:1-23).

13 “Sta op, en dors, dochter (van) Zion! Ja, (of want/(om)dat) Ik zal jouw hoorn (van) ijzer maken (of (aan)stellen), en Ik zal jouw hoeven (van) brons (of koper) maken (of (aan)stellen).” Jij zal veel volken verpletteren. Jij ⁵⁴ zal hun onrechtmatige winst aan (of voor) Jahweh (toe)wijden (of winst voor Jahweh met de ban slaan), en hun vermogen (of hun macht/rijkdom) aan (of voor) de Heer van de hele aarde (of van het hele land).

Vroeger werd met een dorswagen koren op de dorsvloer gedorst. Handmatig werd ook wel met stokken op het graan geslagen (vgl. Jes. 28:27), of ze lieten runderen over het koren lopen.

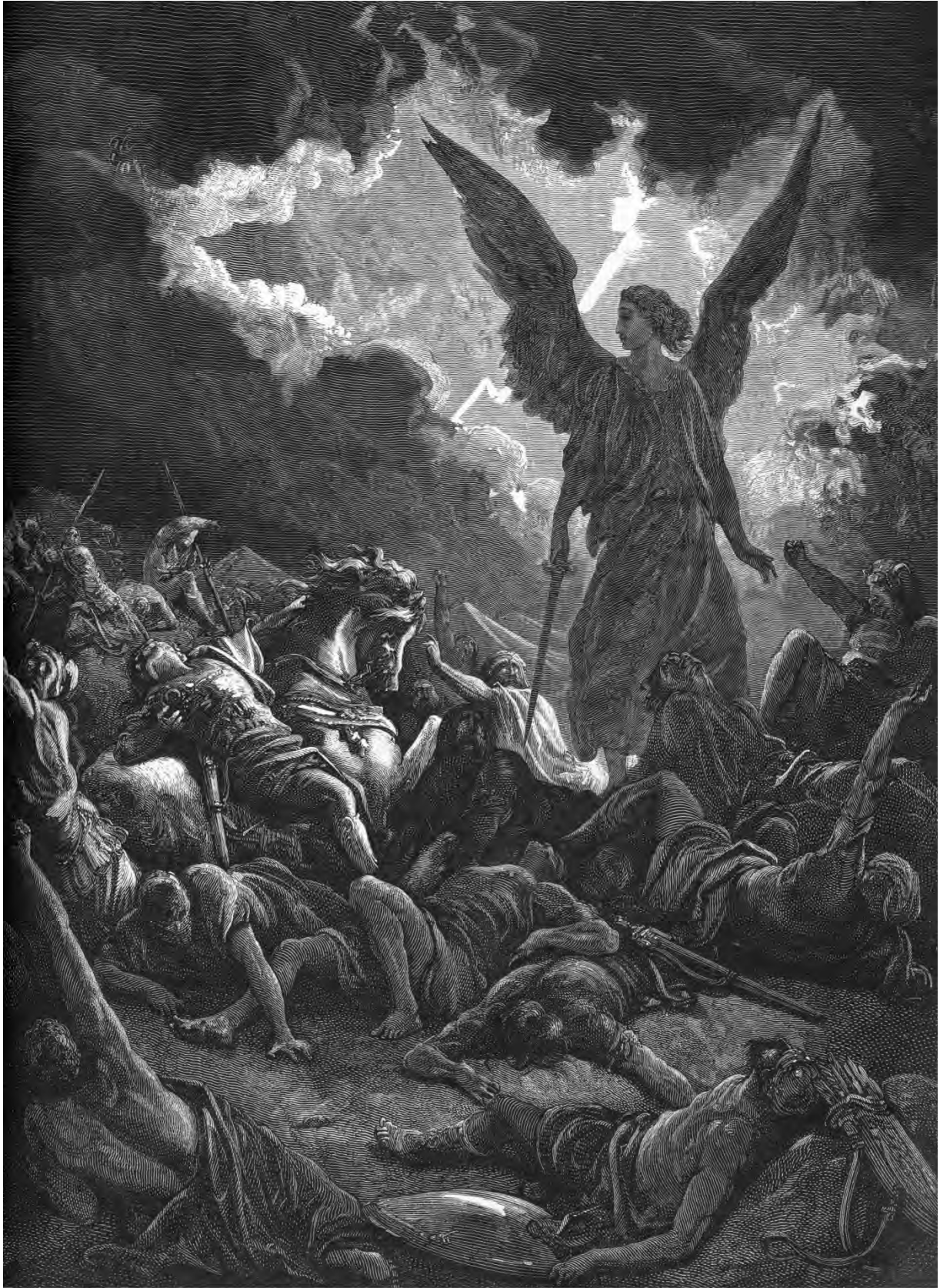
Zo’n sterk rund zal de *dochter Zion* zijn. Haar *hoorn* zal zo sterk zijn als *ijzer*, en haar *hoeven* zo hard als *brons* of *koper*. Zo zal de dochter Zion *veel volken verpletteren*. De veroverde buit zal volledig *aan Jahweh worden gewijd*. Dat betekent, dat de *onrechtmatige winst* zal worden vernietigd (vgl. Lev.27:28,29, Deut.13:15,16, 20:16-18, Joz.6:17,21, 7:15, 8:26-28, 11:11,12, 1Sam.15:1-3, enz.).

Het profetisch perspectief ziet de gebeurtenissen als toppen van bergen die dicht tegen elkaar aan schijnen te liggen. In werkelijkheid is de afstand tussen die 2 bergen veel groter, dan het in eerste instantie lijkt. Wanneer de tijd verstrijkt, en wanneer we dicht bij de toppen komen, zien we, dat ze verder uit elkaar liggen. Zo is het ook met deze profetie.

Nadat de vernietiging van het Assyrische leger was voorspeld, verschoof het profetisch perspectief plotseling even naar één of meer overwinningen in de toekomst. In die toekomstige periode zal Israël sterk zijn. Gods volk zal evenals in de tijd van de Assyrische aanvallen massaal worden aangevallen, maar het zal overwinnen, en de vijanden verpletteren. Zo ver was het echter nog lang niet.

⁵³ Zie Herodotus, Historiën, deel 2, 141.

⁵⁴ In de (Masoretische) Hebreeuwse tekst staat hier *Ik*. Op grond van de Griekse handschriften(, de Vulgaat) en het tekstverband is voor *Jij* gekozen.

De hemelse Knecht van God verslaat 185.000 mannen.

14 Nu verzamel (= Nu groepeer) jij je in troepen (of groepen/benden), dochter van de (strijd)troep (of bende). Men (of Hij) heeft een belegering(swal) tegen ons (op/aan)gesteld (of (op/neer)gezet/gemaakt). Ze zullen de rechter (of de richter/bestuurder) van Israël met een stok (of een staf) op de kaak (of de wang) slaan (of treffen).

Jeruzalem werd tijdens het uitspreken van deze profetie door vijandelijke legers belegerd. Door het woordje *ons* geeft de profeet Micha aan, dat hijzelf ook bij de belegerden hoorde.

Met *de rechter van Israël* wordt de hoogste aardse rechter van Israël bedoeld: de koning. Deze koning zou met *een stok op zijn kaak of wang worden geslagen*. Het geven van een kaakslag was en is een grote belediging (1Kon.22:24, Job 16:10, Ps.3:8).

De profeet Micha heeft zelf meegemaakt, dat de Assyrische koning Sanherib (705 – 681) in 701 voor Christus het Tweestammenrijk ging veroveren. Hij nam op de hoofdstad Jeruzalem na alle steden in. Zijn legers stonden klaar om deze laatste stad te annexeren.

Koning Hizkia (727 – 697) werd door de Assyriërs grof beledigd. Eerst werd hij voorgelogen. Sanherib had beloofd, dat hij voor een groot bedrag aan geld zijn legers zou terugtrekken naar Assyrië. Toen de Judese koning het afgesproken bedrag had betaald, bleven de Assyrische legers voor de poorten van Jeruzalem staan. Vervolgens bespote een Assyrische maarschalk Hizkia luidkeels, zodat de inwoners van Jeruzalem het konden horen. Hij zei eveneens, dat de koning een leugenaar was.

Toen de maarschalk nogmaals kwam, en daarbij een beledigende brief overhandigde, bad de wanhopige koning Hizkia om hulp. God verlostte Jeruzalem, en doodde 's nachts 185.000 mannen uit het Assyrische leger (2Kon.18:13-37, 19, 2Kron.32:1-23).

4. De Messias en zijn zegen.

Hoofdstuk 5:1-4^a

1 Jij echter, Betlehem Efrata, klein onder de duizenden van Juda. Uit jou zal Hij voor mij voortkomen om een heerser te zijn in Israël, en zijn oorsprong is van oudsher; vanaf eeuwige dagen.

2 Daarom zal Hij hen overgeven tot de tijd dat een barendende vrouw gebarnd heeft. De rest van zijn broers, zij zullen zich bekeren met de zonen van Israël.

3 Hij zal standhouden. Hij zal zijn volk weiden in de kracht van Jahweh, en in de majesteit van de naam van zijn God Jahweh. Zij zullen veilig wonen. Ja, Hij zal dan groot zijn tot aan de einden van de aarde.

4^a Dit zal vrede zijn.

***

Ruim een eeuw na de smadelijke nederlaag van de Assyrische koning Sanherib (705 – 681) in 701 voor Christus verdween helaas het koningschap uit Israël. De machtige koning Nebukadnezar II (604 – 562) van Babel maakte in 586 een einde aan het Tweestammenrijk Juda. Aan het koningschap van dat rijk kwam ook een einde. Na de ballingschap is het koningshuis van David nooit hersteld. Dit duurde, totdat de Romeinen het heilige land zonder slag of stoot veroverden. Toen zij de baas waren in Israël, werd de eeuwige Koning Jezus Christus geboren.

1 En jij (= Jij echter), Betlehem (= Broodhuis) Efrata (= Vruchtbaarheid), [om] klein (of jong/onbeduidend) [te zijn] onder (of in/met) de duizenden (of de geslachten) van Juda. (Van)uit jou (mannelijk) (= Juda) zal Hij voor mij (of voor Mij) (= voor Micha en voor de Here) voortkomen (of vertrekken/wegtrekken) om een heerser (of een bestuurder) te zijn in (of onder/met) Israël, en zijn oorsprong[en] (of zijn uitgangen) is (of zijn) van (af/uit) oudsher (of weleer/vroeger/het oosten); van (af/uit) eeuwige dagen (of dagen van lange duur).⁵⁵

Betlehem en *Efrata* zijn 2 verschillende namen voor dezelfde plaats (Gen.35:19^b, 48:7^b, Rut 1:2, 4:11^b, 1Sam.17:12, 1Kron.4:4^b). De naam Efrata wordt waarschijnlijk toegevoegd om de plaats Betlehem in het gebied van de stam Juda te onderscheiden van Betlehem in Zebulon (Joz.19:15,16).

Betlehem Efrata was blijkbaar *klein* en *onbeduidend*, en het telde dus nauwelijks mee. Uit dat kleine Betlehem zou voor de Here (vgl. 1Sam.16:1) en ook voor de profeet Micha ⁵⁶ *een heerser* of *bestuurder* voortkomen van wie de oorsprong al *vanaf eeuwig* bestaat. Vooral dat laatste kan alleen over de drie-enige God worden gezegd.

Uit de stam *Juda* zou een koningschap voortkomen (Gen.49:10). De eerste koning die van Juda afstamde, was David (1012 – 972). De Here had aan hem een eeuwig koningshuis beloofd (2Sam.7:4-16). Iemand uit zijn nageslacht zou voor eeuwig regeren. Die koning is de Here Jezus. Hij was, en Hij is ook God, en zijn oorsprong bestaat al eeuwig. Hij kwam als mens uit het nageslacht van David voort, en Hij regeert eeuwig (vgl. Dan.7:13,14, Jes.11:1-5, 53:2-12, Lukas 3:23-32).

2 Daarom zal Hij hen (over/prijs)geven tot de tijd (dat) een barendende (vrouw) gebarnd heeft. [En] de rest (of het overblijfsel) van zijn broers, zij zullen zich bekeren (of omkeren/terugkeren) met (of naar/over) de zonen van Israël.

---

⁵⁵ Deze tekst werd eeuwen later door de overpriesters en schriftgeleerden aangehaald om aan te tonen, dat de Messias in Betlehem geboren zou worden (Mat.2:1-6).

⁵⁶ De ene betekenis hoeft de andere niet uit te sluiten, ook al wordt dat vaak (onbewust) gedacht.

Omdat uit het volk Israël de Messias zou worden geboren, zou de Here het niet vernietigen, maar zijn volk slechts prijsgeven tot de tijd dat Jezus werd geboren.

Op de achtergrond wordt er wel gesproken van *een barendende vrouw*, maar daar valt niet de nadruk op. Jezus Christus kwam voort uit het volk van God (Op.12:1,2,6,13,14,17).⁵⁷

De rest of het overblijfsel van de broers van de Here Jezus zijn de Joden uit het Tweestammenrijk Juda, die na Jahwehs straffen nog zijn overgebleven.

Zij zullen zich met de zonen van Israël bekeren. De zonen van Israël zijn de 10 stammen van het Tienstammenrijk. Het Tweestammenrijk en het Tienstammenrijk zullen samen terugkeren naar de almachtige God.

3 Hij zal standhouden (of (gaan) staan). Hij zal (zijn volk) weiden in (of door/met) de kracht van Jahweh, en ⁵⁸ in (of door/met) de majesteit van de naam van zijn God Jahweh. Zij zullen (veilig) wonen (of (ver)blijven/(neer)zitten). Ja, (of want/(om)dat) Hij zal nu (of (in) deze tijd) (= dan) groot zijn tot (aan) de einden van de aarde (of van het land).

De Here Jezus zal *in de kracht van zijn Vader Jahweh zijn volk weiden*. Hij is de goede Herder (Joh.10:11-15). De Joden zullen hun Koning Jezus Christus dienen, en Hij zal hun Herder zijn.

Hij zal groot zijn tot de einden van de aarde. Daarbij dacht men in die tijd, dat de aarde een plat vlak was. Het land zou door zeeën zijn omringd. Het betekent dus, dat de Here Jezus groot zal zijn op heel de aarde. Hij zou en zal over heel de aarde Koning zijn. Vanaf het moment dat de Here Jezus de dood en het graf had overwonnen, voer Hij als overwinnaar naar de hemel. Hij nam plaats naast zijn Vader, en werd Koning over heel de aarde (Dan.7:13,14).

4^a Dit zal vrede (of welzijn) zijn.

Wanneer de Here Jezus als herder zijn kudde weidt, is het pas echt vrede (Ef.2:14^a).

---

⁵⁷ De vrouw uit de Openbaring 12 is niet Maria, want zij is niet door de satan vervolgd, maar Gods volk wel. Zie verder Turennot T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijskerk, 2019.

⁵⁸ Het (voeg)woord *en* staat niet in de (Masoretische) Hebreeuwse tekst, maar wel in de enige Dode Zeerol met dit gedeelte van Micha, en in de Griekse handschriften. Het past ook prima in het tekstverband.

5. Bevrijding van Israël.

Hoofdstuk 5:4^b-14

4^b Wanneer Assyrië in ons land zal komen, en wanneer het in onze paleizen zal aantreden, zullen wij daartegen tegen 7 herders opstellen, en 8 menselijke gezalfden.

5 Zij zullen het land van Assyrië najagen met het zwaard, en het land van Nimrod bij haar grenzen. Hij zal ons bevrijden van Assyrië, wanneer het in ons land zal komen, en wanneer het in ons gebied zal aantreden.

6 Het overblijfsel van Jakob zal te midden van vele volken zijn als dauw van Jahweh; als overvloedige regenbuien op het gras, dat niet naar iemand verlangend uitzielt, en van mensen niets verwacht.

7 Het overblijfsel van Jakob zal onder de heidenvolken, te midden van veel volken, zijn als een leeuw onder de wilde dieren van het woud; als een jonge leeuw onder de schaapskuddes, die hij zal neerslaan, wanneer hij is overgestoken. Hij zal die verscheuren, en er zal geen redder zijn.

8 Jouw hand zal opgeheven zijn boven jouw onderdrukkers, en al jouw vijanden zullen falen.

9 “Op die dag”, is het woord van Jahweh; “zal Ik jouw paarden uit in jouw midden uitroeien. Jouw strijdwagens zal Ik laten vergaan.”

10 “Ik zal de steden van jouw land vernielen. Ik zal al jouw vestingen afbreken.

11 “Ik zal de toverijen uit jouw hand vernietigen, en jij zal geen waarzeggers meer hebben.”

12 “Ik zal jouw gesneden beelden en jouw opgerichte gewijde stenen uit jouw midden vernielen, zodat jij je niet meer zal neerbuigen voor het werk van jouw handen.”

13 “Ik zal jouw Asjera’s uit jouw midden uitrukken. Ik zal jouw vijanden uitroeien.”

14 “Ik zal in woede en in grimmigheid wraak nemen op de heidenvolken die niet hebben geluisterd.”

***

4^b Wanneer (of Als/Want/Ja,/(Omdat) Assyrië (of Assur) in ons land zal komen, en wanneer (of als/want/(omdat) het (of hij) in onze paleizen (of onze burchten) zal (aan/be)treden (of marcheren), zullen wij tegen hem (= wij daartegen) 7 herders opstellen (of laten opstaan), en 8 menselijke gezalfden (of 8 menselijke (vazal)vorsten).

Israël zal vanuit het Tweestromenland worden aangevallen. Dan *zullen 7 herders en 8 gezalfde mensen daartegen worden opgesteld*. Zeven is wel het getal van de volheid, maar dat staat een letterlijke vervulling niet in de weg. Acht is zelfs meer dan een volheid. In elk geval zullen er voldoende leiders tegen deze aanval uit het Tweestromenland worden opgesteld.⁵⁹

5 Zij zullen het land van Assyrië (of van Assur) najagen (of kwaad aandoen/hoeden/weiden) met (of door) het zwaard, en het land van Nimrod in haar ingangen (of haar openingen) (= Nimrod bij haar grenzen/haar poorten). Hij zal (ons) bevrijden (of redden/wegrukken) van(uit) Assyrië (of Assur), wanneer (of als/want/(om)dat) het (of hij) in ons land zal komen, en wanneer (of als/want/(omdat) het (of hij) in (of door) ons gebied (of onze grens) zal (aan/be)treden (of marcheren).

---

⁵⁹ Dit is natuurlijk niet in 701 voor Christus in vervulling gegaan, want toen kwam de verlossing rechtstreeks door de Here zelf, en niet via 7 herders en 8 gezalfde mensen (2Kon.18 en 19, 2Kron.32:1-23).

De Israëlitische legers zullen de aanval vanuit het Tweestromenland afslaan, wanneer de vijandelijke legers door het gebied van de Joodse staat zullen aantreden. Tot hun eigen grenzen zullen de vijandelijke legers uit het Tweestromenland worden teruggedrongen. De Here is de echte bevrijder. Hij zal op dat moment de Israëlitische legers zegenen, en ze zo de overwinning bezorgen.

Nimrod was een kleinzoon van Cham. Hij was de eerste koning over het Tweestromenland (Gen.10:6-12). Daarom wordt dat gebied hier *het land van Nimrod* genoemd.

6 Het overblijfsel van Jakob zal te midden van vele volken zijn (zo)als dauw van(uit) Jahweh; ⁶⁰ (zo)als overvloedige regenbuien (of slagregens) op het gras (of op groene planten), dat niet (verlangend) uitziet naar (of wacht op) [naar/voor/van] een man (= iemand/elk/ieder(-een)) (= dat niet naar iemand verlangend uitziet), en niet(s) verwacht van (of wacht op/hoopt op) [naar/voor/van] zonen van een mens (= en van mensen niets verwacht).

Het overblijfsel van Jakob zijn de Israëlieten die na Gods straffen nog in leven zijn.

Ze zullen zijn *als dauw*. Dauw maakt het land vochtig, zodat het gewas wil groeien. Zo zal Israël tussen de andere volken gezegend worden. De Israëlieten zullen niet meer hun vertrouwen stellen op mensen, of op wereldmachten, maar alleen op de Here.

7 Het overblijfsel (of De rest) van Jakob zal onder (of in) de (heiden)volken, te midden van veel volken, zijn (zo)als een leeuw onder (of in) de (wilde) dieren (of het vee) van het woud; (zo)als een jonge leeuw onder (of in) de schaapskudden (of de kudden kleinvee), die hij zal vertrappen (= neerslaan), wanneer (of als) hij is overgestoken (of voorbijgegaan). Hij zal (die) verscheuren, en er zal geen redder (of bevrijder/verlosser) zijn.

Het overblijfsel van Israël zal zo sterk zijn als een leeuw. De Joodse staat zal zijn vijanden overwinnen.

8 Jouw (mannelijk) hand zal opgeheven (of verheven) zijn boven (of over/op) jouw (mannelijk) onderdrukkers (of jouw benauwers/tegenstanders), en al jouw (mannelijk) vijanden zullen falen (of zullen worden (af)gesneden (= uitgeroeid)).

De hand van Israël zal sterker zijn, dan de mensen die Gods volk hebben onderdrukt, en/of willen onderdrukken. De plannen van de vijanden zullen door de hulp van de Here volkomen mislukken. Over welke tijd profeteerde Micha hier eigenlijk?

In 586 veroverde de Babylonische koning Nebukadnezar II (604 – 562) het heilige land. Vrijwel alle Israëlieten werden naar het Tweestromenland gedeporteerd. Nadat het Babylonische rijk door de Perzische koning Kores II (559/538 – 529) in 538 voor Christus onder de voet gelopen werd, gaf deze koning aan alle Israëlieten toestemming om naar het hun land terug te keren. Ze moesten wel aan het rijk van koning Kores II, het rijk van de Perzen en Meden, onderdanig blijven.

Ruim 200 jaren was het volk Israël onder de macht van het Perzische rijk. De Joden gehoorzaamden hun overheersers, en werden mede daarom al die tijd met rust gelaten. Ze mochten hun godsdienst vrij uitoefenen, en de offerdienst in de tempel ging gewoon door.

Twee eeuwen later werd het Perzische rijk door koning Alexander de Grote (336/332 – 323) veroverd. Zo kwamen de Joden onder het bestuur van het Grieks-Macedonische rijk.

De jonge koning Alexander III was een echte veroveraar. Door zijn voortdurende strijd en

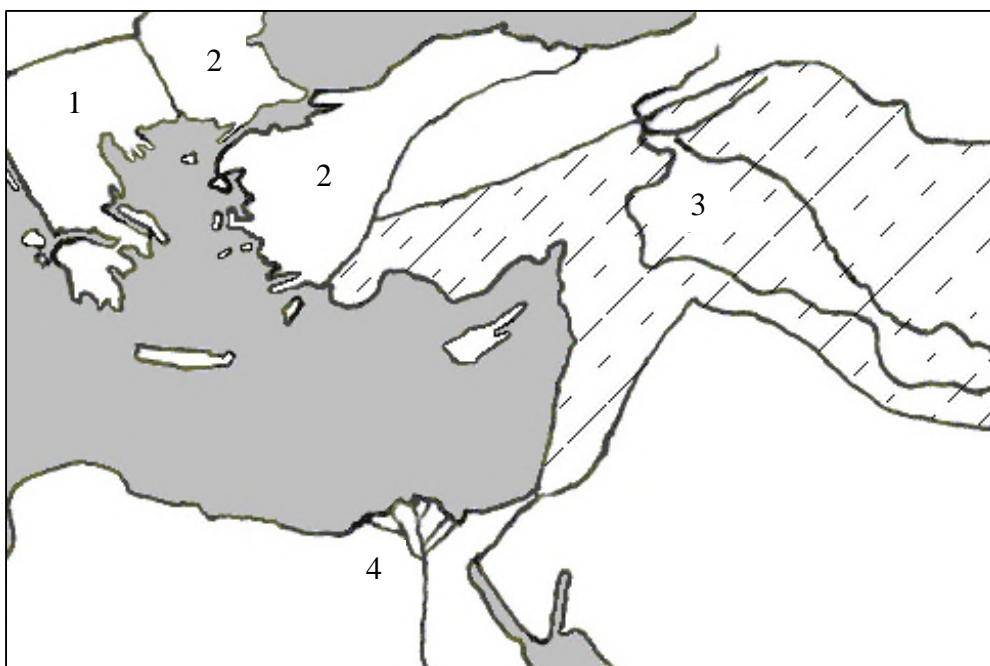
---

⁶⁰ De naam Jahweh betekent *Ik zal zijn, die Ik ben, of Ik ben, die Ik ben*. Hij is de trouwe Verbondsgod. Met deze naam maakte God Zich aan Mozes bekend (Ex.3:14). Die naam wordt niet zomaar gebruikt. Als die naam van God wordt gebruikt, dan heeft dat een bepaalde betekenis. Het wil zeggen: “Geloof het nu maar, want Ik, de Verbondsgod, Ik ben, die Ik ben, heeft het gezegd.”

overwinningen werd zijn rijk reusachtig groot. Die grootte van dat rijk was ook de zwakte, want het was erg verdeeld. Het is nooit een echte eenheid geworden. De enige eenheid die er bestond, was de persoon Alexander de Grote (336/332 – 323) zelf. Nadat hij in 323 voor Christus al jong was gestorven, spatte zijn rijk uit elkaar. Zijn zoon, die na zijn dood werd geboren, werd vermoord.

Het reusachtige rijk werd na enkele (burger)oorlogen onder 4 generaals verdeeld. Ze bemachtigden elk een stuk van het rijk. Ptolemeüs I (323 – 285) nam Egypte in het zuiden, Kassander kreeg Macedonië, Lysimachus Tracië, en Seleukus I (312 – 281) veroverde Syrië in het noordoosten. Het allergrootste stuk was het Syrische rijk.

Eerst hoorde de provincie Juda bij het rijk van Egypte. Jarenlang streden het Egyptische en Syrische rijk tegen elkaar om uitbreiding van macht en grondgebied. Rond 198 voor Christus kwam Juda kwam binnen het grote Syrische rijk te liggen.

1. *Macedonië met Griekenland*

2. *Tracië*

3. *Syrië*

4. *Egypte*

Een kleine groep Joden wilde ook de cultuur van dit rijk overnemen. Doordat het Syrische rijk een deel was van het oudere rijk van de Griekse koning Alexander III, had de Syrische cultuur veel trekken van de Griekse cultuur in zich opgenomen. Zo deed de Grieks-Syrische cultuur haar intrede bij een gedeelte van het Joodse volk.

In die situatie besteedde in 175 voor Christus Antiochus IV (175 – 164) de Syrische troon. Kort na zijn troonsbestijging trok hij zijn land door om het nog beter te leren kennen. Overal waar deze koning kwam, bracht men hem offers. Men gaf hem de mooiste geschenken, en boog voor hem als voor een god. Toen hij bij de Joden in Israël kwam, kreeg hij wel geschenken, maar hij werd niet als een god vereerd. Antiochus IV wilde ook de hele tempel bezichtigen. Dit mocht niet. In het allerheiligste deel mocht alleen de hogepriester maar één keer per jaar komen. Er stonden bovendien geen godenbeelden in de tempel. De Joden dienden slechts één onzichtbare God. De Syrische koning merkte wel, dat deze cultuur en religie totaal vreemd waren aan die van de andere gebieden in zijn rijk.

Koning Antiochus IV vond, dat er meer eenheid in zijn verdeelde rijk moest komen. Daarom wilde hij die vreemde Joodse cultuur veranderen, en aan de eredienst van God een einde maken. Op allerlei plaatsen werden altaren voor Griekse afgoden opgesteld. Ieder die daar voorbij ging, moest ervoor knielen. Antiochus IV (175 – 164) liet heidense beelden op het tempelplein van Jeruzalem neerzetten. In de hoofdstad werd ook een sportstadion gebouwd, waarin de Grieken naakt trinden, en hun wedstrijden hielden. Veel afvallige mensen van Gods volk gehoorzaamden al de bevelen van de Syrische koning.

Enige tijd later werd een garnizoen Syrische soldaten permanent in de stad Jeruzalem gelegerd. De eredienst van de Griekse god Zeus kwam in de tempel centraal te staan (2Mak.6:2). Op het brengen van offers aan de Here, het houden van de sabbat als rustdag en de besnijdenis werd de doodstraf ingesteld. De heilige boeken van het Oude Testament moesten worden verbrand (1Mak.1:56,57). De Joodse wetten en gebruiken werden afgeschaft. Onreine varkens offerde men in de tempel.

Veel Joden volgden in het voetspoor van Antiochus. Verzet baatte immers niet. Vele trouwe gelovigen moesten het met de dood bekopen. Kinderen werden voor de ogen van hun moeders doodgemarteld of gewurgd (1Mak.1:61, 2Mak.7).

Op zekere dag kwamen de Syrische soldaten van koning Antiochus IV (175 – 164) in het Joodse dorpje Modeïn om ook daar met geweld de dienst van Zeus in te voeren. Men moest voor deze god onreine varkens offeren.

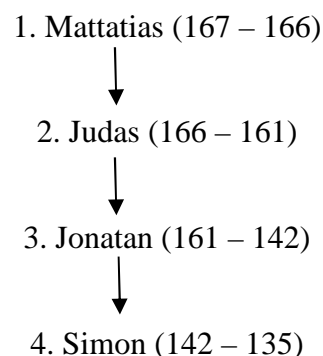
In Modeïn woonde een priester die Mattatias heette. Hij had 5 zonen: Johannes, Simon, Judas, Jonatan en Eleazar. Deze priester moest het voorbeeld geven. De rest zou dan wel volgen. Mattatias gaf het goede voorbeeld. Hij weigerde.

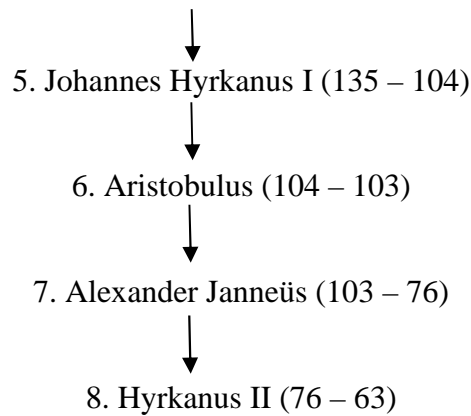
Toen kwam er een andere Jood naar voren. Hij wilde het offer wel brengen. Woedend sprong Mattatias op hem af, en stak hem met zijn dolk voor het altaar neer. Een officier die hem vast wilde houden, sloeg hij dood, en hij vluchtte met zijn zonen de bergen in. Veel Joden volgden hen, en sloten zich bij hen aan (1Mak.2:15-48).

Zo ontstond het leger van de Makkabeeën. Dit legertje, dat steeds groeide, wist de talrijke legers van de Syrische koning te verslaan. Na een tijd van bloedige onderdrukking werd het gebied in en rondom de stad Jeruzalem in 165 voor Christus weer bevrijd. Onder leiding van de Makkabeeën werd de eredienst in de tempel hersteld.

Na veel veldslagen werden de talrijke legers van het Syrische rijk naar het noorden teruggedreven. In de loop van de jaren werd steeds meer grondgebied van het heilige land heroverd. Juda werd weer een onafhankelijke staat, waarin de Here werd gediend. Er kwam weer rust en vrede. In de tijd van hogepriester Simon (142 – 135) genoot het Joodse volk van een grote welvaart. Oude mannen zaten op de pleinen van de stad Jeruzalem (1Mak.14:4-15, Zach.8:4).

Sinds het optreden van Mattatias ontstond een dynastie van 8 gezalfde priesters die de leiding namen in Israël:

Onder leiding van Alexander Janneüs (103 – 76) was heel het grondgebied van Israël heroverd en bevrijd. De Syrische legers waren tot de grens teruggedrongen.

De dank van het Joodse volk voor de redding van de almachtige God was ongehoorzaamheid. In plaats van een afstammeling van koning David (1012 – 972) maakten ze de hogepriester Simon (142 – 135) generaal en koning (1Mak.14:41-49).

Door de structurele ongehoorzaamheid van de hogepriester en verreweg de meeste mensen ging het steeds verder bergafwaarts. Vijf jaren later werd Simon vermoord. Zijn zoon Johannes Hyrkanus (135 – 104) nam zijn positie als hogepriester-koning over. De slechtheid nam toe. Er werd vermoord om de opvolging van het hogepriesterkoningchap. Later moesten in 63 voor Christus de Romeinen er zelfs aan te pas komen om de interne conflicten van de Joden te beslechten. Hyrkanus II (76 – 63), die door zijn zwakke persoonlijkheid eigenlijk niet in staat was om zelf het land te besturen, mocht alleen zijn functie als hogepriester voortzetten. Zo raakte de staat Israël zijn zelfstandigheid kwijt, en werd het een vazalstaat van het grote Romeinse rijk.

Het profetisch perspectief van Micha verspringt hier naar een verre toekomst. De wapens en verdedigingswerken zullen niet meer nodig zijn.

9 “[Het zal zijn (of worden)] in (= op) die dag”, is het woord van Jahweh; “zal Ik jouw (mannelijk) paarden (van)uit jouw (mannelijk) midden afsnijden (of afhakken/vernielen/vernietigen) (= uitroeien). Jouw (mannelijk) (strijd)wagens zal Ik laten vergaan (of vernielen).”

Een koning in Israël mocht niet veel paarden bezitten (Deut.17:16). Paarden werden toen vooral voor de strijd gebruikt. Israël moest en zal moeten leren niet in de eerste plaats op zijn eigen kracht te vertrouwen, maar op God. Daarom *zal de Here de paarden uitroeien, en de strijdwagens laten vergaan.*

10 “Ik zal de steden van jouw land vernielen (of afsnijden/afhakken/vernietigen). Ik zal al jouw vestingen afbreken.

Met *de steden* worden de ommuurde woonplaatsen bedoeld. Israël moet voor zijn bescherming en verdediging niet op ommuurde woonplaatsen en vestingen vertrouwen, maar op de Here.

11 “Ik zal de toverijen (van)uit jouw hand vernietigen (of afsnijden/afhakken/vernielen), en jij (vrouwelijk) zal geen waarzeggers (of wolkenduiders) (meer) hebben.”

12 “Ik zal jouw gesneden beelden en jouw opgerichte (gewijde) stenen (van)uit jouw midden vernielen (of vernietigen/afsnijden/afhakken), en (= zodat) jij je niet meer (of weer/verder/nog) zal neerbuigen voor het werk (of het maaksel) van jouw handen.”

13 “Ik zal jouw Asjera’s (= heilige boomstammen) (van)uit jouw midden uitrukken.⁶¹ Ik zal jouw vijanden (of jouw tegenstanders)⁶² uitroeien (of verwoesten/vernietigen).”

Ook op toverij, waarzeggerij en afgoderij mag Israël niet meer vertrouwen. Daarom zullen al deze zaken uit het heilige land verdwijnen.

14 “Ik zal in (of met/door) woede en in (of met/door) grimmigheid wraak maken (of doen/handelen) (= wraak nemen op) de (heiden)volken die niet hebben geluisterd.”

De volken of mensen die niet naar God willen luisteren, en dus niet bij het volk van de Here willen horen, zullen zijn wraak ondergaan. Zij zullen door Hem voor eeuwig worden veroordeeld op de dag van het laatste oordeel.

De profetie over de bekering van Israël is nog niet in vervulling gegaan. Hoewel de paarden en strijdwagens, de muren en vestingen, de waarzeggerij en afgoderij grotendeels uit de huidige staat Israël zijn verdwenen, vertrouwen de mensen daar over het algemeen nog steeds meer op hun wapenarsenaal, dan op God.

---

⁶¹ Asjera of Asherah was de oudste moedergodin uit Kanaän. In een oude Sumerische inscriptie komt zij voor als vrouw van Anu (= de vadergod van de Kanaänieten). Baäl (= Heer/echtgenoot) was één van haar kinderen. Het woord *Asjera* betekent eigenlijk boomstam of bos. Het was een voorstelling van geslachtdeel van een heidense godin van de vruchtbaarheid en geboorten. Deze godin werd vooral door de Feniciërs en de Kanaänieten vereerd. De Israëlieten vereerden deze godin meestal in zogenaamde heilige bossen. Dit ging vaak met seksuele uitspattingen gepaard.

⁶² In de (Masoretische) Hebreeuwse tekst staat hier *jouw vijanden* (of *jouw tegenstanders*). Achter deze tekst staat een mogelijke verbetering: *jouw steden*. In de Griekse handschriften (en de Vulgaat) is deze mogelijke verbetering overgenomen. Op grond van het tekstverband en het woord *steden* in vers 10 is voor *jouw vijanden* (of *jouw tegenstanders*) gekozen, maar dit is natuurlijk niet helemaal zeker. Dit gedeelte is in de Dode Zeerollen verloren gegaan.

3. Veroordeling en verlossing van Israël.

1. De rechtszaak van de God Jahweh.

Hoofdstuk 6

1 “Luistert toch naar wat Jahweh zegt! Sta op! Dien een aanklacht in bij de bergen, zodat de heuvels naar jouw stem zullen luisteren!”

2 “Luistert bergen, naar de aanklacht van Jahweh, en ravijnen, fundamenten van de aarde! Ja, Jahweh heeft een aanklacht tegen zijn volk, en Hij voert tegen Israël een rechtszaak.”

3 “Mijn volk, wat heb Ik jou aangedaan, en waarmee heb Ik jou vermoeid? Getuig tegen Mij!”

4 “Ik heb jou immers uit het land Egypte geleid, en uit het slavenhuis heb Ik jou verlost. Ik stuurde Mozes, Aäron en Mirjam voor jou uit.”

5 “Mijn volk, herinner je toch wat Balak, de koning van Moab, tegen jou heeft beraamd, en wat Bileam, een zoon van Beor, hem heeft geantwoord.” Herinner je toch wat vanaf Sjittim tot Gilgal is gebeurd om de rechtvaardige daden van Jahweh te kennen.

6 “Waarmee zal ik Jahweh tegemoet gaan? Zal ik mij buigen voor God in de hoge hemel? Zal ik Hem tegemoet gaan met brandoffers; met eenjarige kalveren?”

7 “Zou Jahweh genoeg hebben in duizenden rammen; in tienduizenden oliebeken? Zal ik mijn eerstgeborene geven voor mijn overtreding; de vrucht van mijn schoot voor de zonde van mijn ziel?”

8 Hij heeft aan jou bekendgemaakt, mens, wat goed is, en wat Jahweh van jou vraagt. Ja, alleen recht te doen, goedgunstigheid lief te hebben, en nederig te wandelen met jouw God.

9 De stem van Jahweh roept naar de stad. Verstandig is hij die voor uw naam ontzag heeft. Luistert naar de stok, en naar wie haar een bestemming heeft gegeven!

10 Zijn er nog schatten van kwaadaardigheid in het huis van de kwaadaardige, en een vervloekte, te krappe efa?

11 “Zou Ik kwaadaardige weegschalen en een zak bedriegelijke weegstenen rein verklaren?”

12 “Omdat haar rijke mensen vol zijn van geweld, haar inwoners hebben gelogen, en hun tong in hun mond bedrieglijk is,

13 heb Ik je zelf ook ziek gemaakt door jou te slaan en te verwoesten om jouw zonden.”

14 “Je eet, maar je wordt niet verzadigd, en jouw hongerige gevoel is in jouw binnenste. Je legt iets weg, maar je zal het niet veilig stellen, en wat je veilig stelt, zal Ik prijsgeven aan het zwaard.”

15 “Jij zaait zelf, maar jij zal niet maaien. Jij perst zelf olijven, maar jij zal je niet met olijfolie zalven, en jij oogst most, maar jij zal geen wijn drinken.”

16 “Jij hield je aan de voorschriften van Omri, en elk werk van het huis van Achab. Jullie gingen verder met hun plannen, zodat Ik jou zal overgeven aan verwoesting, en haar inwoners zal Ik maken tot een aanfluiting. Jullie zullen de smaad van mijn volk dragen.”

***

1 “Luistert toch (of nu) naar wat Jahweh zegt!⁶³ Sta op! Dien een aanklacht in (of Voer een rechtszaak/Vermaan/Strijd/Maak ruzie) met (= bij) de bergen, en (= zodat) de heuvels naar jouw stem (of jouw geluid) zullen (of moeten) luisteren!”

Micha roept in het 1^e vers zijn volk op om naar de Here te luisteren. Als het volk het er niet mee eens is, dan moet het maar *een aanklacht indienen bij de bergen*. De oude bergen en heuvels kunnen dan optreden als getuigen.

In het volgende vers roept de profeet de *bergen en fundamenten van de aarde* op om naar *Jahweh te luisteren*.

2 “Luistert bergen, naar de aanklacht (of de rechtszaak/vermaning/strijd/ruzie) van Jahweh, en ravijnen, fundamenten (of grondvesten) van de aarde (of van het land)!⁶⁴ Ja, (of want/(om)dat) Jahweh heeft een aanklacht (of een rechtszaak/vermaning/strijd/ruzie) tegen (of met) zijn volk, en Hij voert tegen (of met) Israël een rechtszaak (of strijd).”

Dan begint de Almachtige met zijn aanklacht. Hij vraagt, of Hij iets verkeerd heeft gedaan.

3 “Mijn volk, wat (of hoe) heb Ik jou aangedaan, en hoe (of wat) (= waarmee) heb Ik jou vermoeid (of uitgeput)? Getuig (of Antwoord) in (= tegen) Mij!”

4 “Ik heb jou immers (of want/Ja,) (van)uit het land Egypte laten opgaan (= Egypte geleid), en (van)uit het slavenhuis (of het diensthuis) heb Ik jou verlost (of vrijgekocht/losgekocht/gelost). Ik stuurde (of zond) Mozes, Aäron en Mirjam voor jou[w gezicht] (uit).”

Het waren niet de minste leiders die God aan zijn volk had gegeven. Met de profeet *Mozes* sprak Hij rechtstreeks (Num.12:6-8^a, Deut.34:10). *Aäron* was niet alleen hogepriester, maar vertegenwoordigde ook regelmatig samen met Mozes het volk bij de Almachtige (Ex.12:1, Lev.11:1, 13:1, Num.14:26, 16:20, 20:6). *Mirjam* was een profetes (Ex.15:20).

De Here heeft zijn volk uit Egypte verlost, en het door middel van goede leiding naar het beloofde land laten brengen. Hij heeft zijn volk alleen maar goed behandeld.

5 “Mijn volk, herinner je toch (of nu) wat (of hoe) Balak, de koning van Moab, (tegen jou) heeft beraamd (van plan is geweest), en wat (of hoe) Bileam, een zoon van Beor, hem heeft geantwoord (of betuigd).” (Herinner je toch wat) van(af) Sjittim (= Acacia’s) tot [de] Gilgal (= Steenkring/draaien) (is gebeurd) om (of zodat) de rechtvaardigheden (= de rechtvaardige daden) van Jahweh te (er)kennen (of te leren kennen/weten/ervaren).

Balak wilde, dat *Bileam* het volk Israël zou vervloeken, maar God verhinderde dat, en Hij dwong Bileam zijn volk te zegenen (Num.22-24, Deut.23:5).

Sjittim was de Moabitische plaats waar Israël door Bileam was gezegend (Num.22:1, 25:1), en van waaruit Jozua 2 spionnen uitzond om het land Kanaän te verkennen (Joz.2:1). De volgende verblijfplaats was *Gilgal* aan overkant van de Jordaan (Joz.4:19). Tussen deze 2 plaatsen in vond de wonderbare overtocht door de drooggelegde Jordaan plaats (Joz.3:15-17).

---

⁶³ De naam Jahweh betekent *Ik zal zijn, die Ik ben, of Ik ben, die Ik ben*. Hij is de trouwe Verbondsgod. Met deze naam maakte God Zich aan Mozes bekend (Ex.3:14). Die naam wordt niet zomaar gebruikt. Als die naam van God wordt gebruikt, dan heeft dat een bepaalde betekenis. Het wil zeggen: “Geloof het nu maar, want Ik, de Verbondsgod, Ik ben, die Ik ben, heeft het gezegd.”

⁶⁴ Om logische redenen is hier voor de weergave van de Griekse handschriften gekozen. In de (Masoretische) Hebreeuwse tekst staat hier *en stabiele* (of *altijddurende*) *fundamenten* (of *grondvesten*) *van de aarde* (of *van het land*). Op manier wordt de bergen min of meer als fundamenten van de aarde aangeduid. Een berg is echter moeilijk vergelijkbaar met een fundament van de aarde. Pas als een huis is afgebroken en verwijderd, zie je duidelijk de fundamenten. Dat past veel beter bij *een ravijn* als *een fundament* van de aarde. De berg en de bovenlaag zijn er niet (meer), zodat een fundament van de aarde zichtbaar wordt. Dit gedeelte van het bijbelboek Micha is in de Dode Zeerollen verloren gegaan.

Na de aanklacht van Jahweh en de toelichting van de profeet Micha moest het volk Israël daarop antwoorden.

6 “Met (of Door) wat (of hoe) (= Waarmee) zal ik Jahweh tegemoet gaan (of ontmoeten)? Zal ik mij (neer)buigen voor God in de hoge (hemel)? Zal ik Hem tegemoet gaan (of ontmoeten) met (of door) brandoffers; met (of door) eenjarige kalveren?”

Een kalf of lam mocht al vanaf de 8^e dag worden geofferd (Ex.22:30, Lev.22:27). Een offer van een eenjarig dier was natuurlijk veel waardevoller. Met zo'n offer zou de Here wel tevreden zijn.

7 “Zal (= Zou) Jahweh genoeg (of plezier) hebben in (of door/met) duizenden rammen; in (of door/met) tienduizenden (of miljoenen/menigten) (olijf)oliebeken (of (olijf)oliestromen)? Zal ik mijn eerstgeborene geven (voor) mijn overtreding; de vrucht van mijn (moeder)schoot (of buik) (voor) de zonde(schuld) (of het zondoffer) van mijn ziel (of mijn leven)?”

Mocht de kwaliteit van het offer dan nog niet genoeg zijn, dan zou het volk ook bereid zijn om heel veel offers te brengen.

Het gebruik van (*olijf*)olie bij offers was door God voorgeschreven (Num.15:1-12, 28), maar de grote hoeveelheid daarvan die hier wordt aangegeven, is schromelijk overdreven.

Als dit nog niet genoeg mocht zijn, dan wilde men zelfs zijn eigen (oudste) kind wel offeren. Dit was geen theorie, maar helaas praktisch (2Kon.17:17^a, 21:6, 23:10, Jes.57:5^b, Jer.7:31, Ezech.16:20, 20:31^a). Achaz (732 – 727) offerde een aantal van zijn zonen (2Kon.16:3, 2Kron.28:3), terwijl Jahweh zo iets uitdrukkelijk had verboden (Lev.18:21, Deut.18:10).

Het zal wel duidelijk zijn, dat de Here hiermee niet tevreden was. Op offers zonder gehoorzaamheid en liefde voor Hem en voor elkaar zit Hij niet te wachten (1Sam.15:22, Ps.40:7, 51:18,19, Hos.6:6, Mat.5:24, Hebr.10:6,8). Hij verafschuwt dat zelfs (Jes.1:11-15, Jer.14:12, Hos.5:6, 8:13, Am.5:21-23).

8 Hij heeft aan (of voor) jou bekendgemaakt (of verteld), mens, wat (of hoe) goed is, en wat (of hoe) Jahweh van(uit) jou vraagt (of (ver)zoekt). Ja, (of (om)dat/want) alleen (of zeker) recht te doen (of recht te handelen), [en] goed(gunstig)heid (of trouw/genegenheid) lief te hebben (of van goed(gunstig)heid (of trouw/genegenheid) te houden), en nederig (of bescheiden/nauwgezet) te wandelen (of te gaan) met jouw God.

In de wetten van Mozes *had de Here al aan de Israëlieten bekend gemaakt*, wat ze moesten doen: een goede relatie hebben met je medemens (geschreven op de 2^e tafel van de wet), en een goede relatie met God opbouwen (geschreven op 1^e tafel van de wet) (Lev.19:34, Deut.6:5, 10:12). Kortom, de Almachtige liefhebben boven alles, en van je naaste houden als van jezelf (Mat.22:37-40, Mark.12:29-33, Luk.10:27).

Wandelen met God betekent, dat je Hem in heel je leven bij alle dingen betreft. Samen met Hem ga je dan door het leven (vgl. Gen.5:22^a, 6:9, 17:1, 48:15, Lev.26:12).

9 De stem van Jahweh roept naar de stad (Jeruzalem). Verstandig (of Wijs(heid) is hij (die) voor (jo)uw naam ontzag heeft (of (die) uw naam vreest) (Ps.111:10, Spr.9:10).⁶⁵ Luistert naar de stok (of staf/tak/stam), en (naar) wie haar een bestemming heeft gegeven (of haar heeft aangewezen (of aangesteld))!

---

⁶⁵ In de (Masoretische) Hebreeuwse tekst staat hier (*die*) uw naam ervaart (of (be/in/aan)ziet). Op grond van de Griekse handschriften(, de Vulgaat) en het tekstverband is voor (*die*) voor uw naam ontzag heeft (of (*die*) uw naam vreest) gekozen. In het Hebreeuws is tussen die 2 (werk)woorden slechts een klein verschil. In de Dode Zeerollen is dit bijbelgedeelte helaas verloren gegaan.

Met *de stok* wordt hier Assyrië bedoeld. God gebruikte toen de vijandige Assyrische legers als een stok om daarmee zijn ongehoorzame volk te slaan (Jes.10:5). *Hij heeft zelf die stok een bestemming gegeven.* Naar Jahweh moeten de Israëlieten luisteren.

10 Zijn er (of Is er) nog (of verder/meer/weer) schatten van kwaadaardigheid in het huis van de kwaadaardige, en een vervloekte (of verwenste), (te) krappe efa (= ±22 liter)?

Schatten van kwaadaardigheid zijn schatten die op een oneerlijke manier zijn verworven. Als men bijvoorbeeld iets verkocht, gebruikte de verkoper bij het afwegen *een efa* die (iets) te klein was (vgl. Hos.12:8, Am.8:5).

11 “Zal (= Zou) Ik [door (of met)] kwaadaardige weegschalen en [door (of met)] een zak (of een tas/buidel) bedriegelijke (of verraderlijke) (weeg)stenen rein (of zuiver) verklaren (of houden)?”

Een *kwaadaardige weegschaal* en een *bedriegelijke weegsteen* geven een te hoog of een te laag gewicht aan. Een te hoog gewicht lijkt wel gunstig voor de koper, maar een valse weegschaal en een onzuiver gewicht vindt de Here een gruwel. Het gebruik daarvan was door Hem uitdrukkelijk verboden (Deut.25:13-16, Spr.20:10,23).

Met *geweld* en *leugens* verrijkten *de rijken* zich steeds meer ten koste van hun medemensen.

12 “(Om)dat (of Wat) haar rijke(mense)n (= de rijken van Jeruzalem)⁶⁶ vol (of gevuld) zijn (van) geweld, [en] haar inwoners leugen (of bedrieglijk/verraderlijk) hebben gesproken (of beloofd) (= haar inwoners hebben gelogen), en hun tong (of hun taal) in hun mond bedrieglijk (of verraderlijk) is,

13 [En] heb Ik (je) zelf ook (of zelfs) ziek gemaakt (door) jou (te) (ver)slaan (of treffen) (en te) verwoesten (of (te) vernielen/vereenzamen) om (of op (grond van)/over) jouw zonde(n).”

Omdat de rijken niet beters wisten te verzinnen dan een overdaad aan offers, strafte de Here ze met allerlei rampen en tegenslagen.

14 “Je eet (of Je zal eten), en (= maar) je wordt niet verzadigd (of je zal niet verzadigd worden), en jouw hongerige gevoel (of jouw honger/leegte) is (of zal ... zijn) in jouw binnenste (vgl. Lev.26:26). [En] je legt (iets) weg (of je zal (iets) wegleggen), en (= maar) je zal (het) niet veilig stellen (of je stelt (het) niet veilig), en wat je veilig stelt (of je veilig zal stellen), zal Ik (prijs/over)geven (of geef Ik (prijs/over)) aan (of voor) het zwaard.”

15 “Jij zaait zelf (of Jij zal zelf zaaien), en (= maar) jij zal niet maaien (of oogsten) (of jij maait (of jij oogst niet). Jij perst (of treedt) zelf olijf (= olijven) (of Jij zal zelf olijf (= olijven) persen (of treden)), en (= maar) jij zal (je) niet met (olijf)olie zalven (of jij zalft (je) niet met (olijf)olie), en (jij oogst) most (= jonge wijn/druivensap), en (= maar) jij zal geen wijn drinken (of jij drinkt geen wijn).”

Toen de slechte koning Achaz (732 – 727) aan de regering kwam, brak er een rampzalige tijd aan. Het Tweestammenrijk Juda werd aangevallen door koning Resin (754 – 732) van Aram en koning Pekach (734 – 732) van het Tienstammenrijk Israël (2Kon.16:5,6, 2Kron.28:5-8, Jes.7:1-16). Vijandelijke legers roofden van alles weg. Na de oorlog tegen Aram en het Tienstammenrijk, brachten ook de Edomieten, Filistijnen en Assyriërs met hun legers het Tweestammenrijk zware slagen toe (2Kron.28:17-21). Het Judese rijk werd schatplichtig aan het Assyrische rijk. Het was een zeer donkere tijd, vooral voor de gelovige Joden.

Het Tienstammenrijk echter, kreeg met een veel grotere ramp te maken. Dat gebeurde vanaf

---

⁶⁶ In het Hebreeuws zijn steden vrouwelijk.

725 tot 722 voor Christus, toen de Assyrische legers het noorden van het heilige land oververden en vrijwel leegplunderden. Het overgrote deel van de Israëlieten van het Tienstammenrijk werd in die tijd naar Assyrië gedeporteerd.

16 “Jij hield je aan ⁶⁷ de voorschriften van Omri, en elk(e) (of ieder(e)/al) werk (of handeling/daad/maaksel) van het huis van Achab. Jullie gingen (verder) (of Jullie wandelden) met (of door/in) hun plannen, zodat Ik jou (zal) (over/prijs)geven aan (of voor/tot/als) verwoesting (of ontzetting/schrik), en haar inwoners (= van Jeruzalem) (zal Ik maken) tot (of aan/voor/als) een aanfluiting. [En] jullie zullen de smaad van mijn volk dragen (of jullie dragen de smaad van mijn volk).”

Koning Omri (886 – 875) was de stichter van een nieuw koningshuis in het Tienstammenrijk. Deze dynastie was niet door God ingesteld. In de Bijbel wordt niet zoveel over de zonde van koning Omri gezegd. Wel kunnen we lezen, dat hij meer zondigde dan alle andere koningen voor hem (1Kon.16:25).

Zijn zoon Achab (875 – 854) volgde hem op. Tijdens zijn regering werd zelfs de dienst aan de Fenicische afgod Baäl (= afgod Heer/echtgenoot) ingevoerd (1Kon.16:29-33). Hij liet onder invloed van zijn vrouw Izebel de profeten van de Here vervolgen (1Kon.18:4). Hij roofde met geweld de wijngaard van zijn buurman Nabot, en hij liet hem via een schijnproces ter dood veroordelen (1Kon.21). Ook de andere koningen van dit koningshuis waren kwaadaardig (1Kon.22:52-54, 2Kon1:2-17, 3:1-3).

Verreweg de meeste inwoners van het Tweestammenrijk Juda waren toen even slecht als die van het Tienstammenrijk Israël, want ze hadden de zonden van de Israëlitische koningen Omri (886 – 875) en Achab (875 – 854) overgenomen (1Kon.16:32, 2Kron.28:2).

Het gaat hier dus niet over de tijd van koning Jotam (733 – 732) of Hizkia (727 – 697), maar over de periode waarin de zeer slechte koning Achaz (732 – 727) aan de macht was. Hij deed zoals de koningen van het Tienstammenrijk, en hij liet gegoten Baälbeelden maken. Achaz heeft zelfs een aantal van zijn zonen aan de afgod Moloch (= Koning) geofferd (2Kon.16:3, 2Kron.28:3).

De rijke en slechte inwoners van Jeruzalem en koning Achaz handelden in overeenstemming met de zonden van Omri en Achab. Daarom zouden ze dezelfde berechting ondergaan. Evenals Samaria, de hoofdstad van het Tienstammenrijk, zou Jeruzalem worden verwoest.

Deze vreselijke profetie is stapsgewijs in vervulling gegaan. Daardoor bleef het voor de Joden mogelijk om zich te bekeren.

In 701 voor Christus veroverde de Assyrische koning Sanherib (705 – 681) het Tweestammenrijk Juda. Daarbij zijn veel Joodse gevangenen (waarschijnlijk 200.150) naar Assyrië gevoerd. De stad Jeruzalem bleef nog gespaard. Voordat koning Sanherib de hoofdstad kon innemen, doodde de Here 's nachts 185.000 mannen uit het Assyrische leger (2Kon.18 en 19, 2Kron.32:1-23).⁶⁸

Koning Esarhaddon (681 – 669), die Sanherib was opgevolgd, veroverde omstreeks 681 Jeru-

---

⁶⁷ In de (Masoretische) Hebreeuwse tekst staat hier *Hij (of Men) hield zich aan*. Op grond van de Griekse handschriften(, de Vulgaat) en het tekstverband is voor *Jij hield je aan* gekozen.

In de Dode Zeerollen is dit gedeelte van het bijbelboek Micha verloren gegaan.

⁶⁸ Op het gevonden prisma van Sanherib (705 – 681) staan Assyrische inscripties die het bijbelse verhaal van de rooftochten van de Assyrische koning in het Tweestammenrijk Juda bevestigen. Volgens deze inscripties zouden 200.150 Joden uit het Tweestammenrijk naar Assyrië zijn gedeporteerd. Alleen de nederlaag van Sanherib door het ingrijpen van God, waarbij 185.000 mannen stierven (2Kon.18:35,36), staat niet op het prisma vermeld. Zie Hallo W.W. en Lawson Younger Jr. K., *The Context of Scripture*, deel 2, Boston/Leiden, 2003, pag. 303.

zalem. Hij nam koning Manasse (697 – 642) gevangen, en liet hem aan haken naar Babel brengen (2Kron.33:1-16).⁶⁹

Toen Jeruzalem hardnekkig ongehoorzaam bleef, kwam Gods zwaardere straf. Nebukadnezar II (604 – 562), de koning van Babel, heeft de hoofdstad veroverd en verwoest. Hij liet de zonen van vazalkoning Zedekia (597 – 586) voor de ogen van hun vader vermoorden. Daarna liet hij Zedekia aan beide ogen blind maken. Hij werd naar Babel weggevoerd, en stierf daar in de gevangenis (2Kon.25:1-17, 2Kron.36:11-21, Jer.39:1-7, 52:6-29). Het grootste deel van de Joden die de strijd overleefden, is naar Babel gedeporteerd. Bij die groep hoorde vooral de hebzuchtige en corrupte elite van het volk. De armere Joden mochten in het heilige land blijven wonen (2Kon.25:12).

---

⁶⁹ Het woord *Babel* wordt in de Bijbel zowel voor het land Babylonië als voor de hoofdstad Babylon gebruikt (Voor het land, 2Kon.20:12,14,18, 24:1, enz., en voor de stad, Gen.10:10, 11:9, 2Kon.17:24,30, Dan.4:29, enz.). Ook is er soms sprake van het gewest Babel (Ezra 7:16, Dan.2:48,49, 3:1,12,30). Uit het verband of de context moet duidelijk worden, wat er wordt bedoeld.

2. Klacht en vertrouwen van de profeet.

Hoofdstuk 7:1-10

1 Wee mij, want ik ben als de verzamelingen van zomervruchten geworden; als de laatste resten van de wijnoogst. Er is geen druiventros om te eten. Ik heb naar vroege vijgen gehunkerd.

2 De goedgezinde is verdwenen uit het land, en een oprechte is er onder de mensen niet. Ze loeren allemaal op bloed. Ze jagen ieder op elkaar met een net.

3 Hun handen zijn er om het slechte grondig te doen. De vorst en de rechter vragen om beloning. De grote man, hij spreekt over zijn wensen, en zo verdraaien zij de zaak.

4 De beste van hen is als een doornstruik. De oprechte is meer dan een stekelige heg. De dag van jouw wachters, jouw vergelding, is gekomen. Van nu af aan zal hun verbijstering plaatsvinden.

5 Jullie moeten een vriend niet vertrouwen. Jullie moeten je niet veilig voelen met een kameraad. Bewaak de deuren van je mond voor haar die bij je borst ligt!

6 Ja, de zoon behandelt de vader met verachting. De dochter staat op tegen haar moeder; de schoondochter tegen haar schoonmoeder. De vijanden van een man zijn zijn huisgenoten.

7 Ik echter, ik zie uit naar Jahweh. Ik wacht op de God van mijn heil. Mijn God luistert naar mij.

8 Jij moet niet blij zijn over mij, mijn vijandin. Al ben ik gevallen, ik zal weer opstaan. Al zit ik in het donker, Jahweh is mijn licht.

9 De verontwaardiging van Jahweh draag ik, totdat Hij mijn zaak verdedigt, en Hij mij recht heeft verschaft, want ik heb tegen Hem gezondigd. Hij zal mij uitleiden naar het licht. Ik zal naar zijn rechtvaardigheid uitzien.

10 Mijn vijandin zal het zien. Schaamte zal haar bedekken die tegen mij zei: "Waar is jouw God Jahweh?" Mijn ogen zullen van nu af aan op haar neerkijken. Zij zal worden vertrapt, als het slijk op de straten.

***

1 Wee [aan/voor] mij, want (of Ja,/(om)dat) ik ben (zo)als de verzamelingen (of de oogsten) van zomer(vrucht(en)/fruit) geworden (of geweest); (zo)als de laatste (oogst)resten (of de nalezingen) van de wijnoogst. Er is geen (druiven)tros om te eten. Mijn ziel heeft (= Ik heb) naar vroege vijgen gehunkerd (of verlangd).

De vroege vijgen zijn in juni of juli al eetbaar. Deze kleine zomeroogst bestaat uit vruchtjes die in het vorige najaar al zijn gevormd, en aan de vijgenboom zijn blijven hangen. Ze zijn van veel betere kwaliteit, dan de vijgen die in de herfst worden geoogst.

De profeet Micha voelde zich als iemand die het met de restanten van de oogst heeft moeten doen, en daarna sterk naar de eerste vruchten van de nieuwe oogst heeft verlangd.

2 De goedgezinde (of De gunstgenoot/vrome) is verdwenen (of verloren gegaan/vergaan) (van)uit het land (of de aarde), en een (op)rechte is er onder de mens(en) niet. Ze loeren allemaal naar (of voor) (= op) bloed. Ze jagen een man (= Ze jagen ieder(een)) op zijn broer (= op elkaar) (met) een net.

Vruchten van *goedgezinde*, liefdevolle en eerlijke mensen vond Micha steeds maar niet in zijn omgeving. Het leek wel, of er nooit meer een nieuwe oogst zou komen. Zelfs het leven van de mensen was niet meer veilig. Voor (gerechtelijke) moorden deinsde men niet meer terug.

3 Beide (= Hun) handen zijn (er) om (of voor/over/boven) het slechte (of het onheil/kwaad) grondig (of goed) te doen. De vorst en de rechter (onder)vragen (of (ver)zoeken) door (of met) (= om) beloning (= steekpeningen). [En] de grote (man), hij spreekt (over) de begeerte (of het verlangen) van zijn ziel (= zijn wensen), en zij verdraaien het (of haar) (of zij vlechten (of winden) het (of haar) in elkaar (samen)) (= en zo verdraaien zij de zaak).

De vorst en de rechter waren hoge ambtenaren die recht moesten spreken. Als je een gunstige uitspraak van één van deze rechters wilde, dan moest je ervoor betalen, want ze *vroegen om beloning*. Wie maar het meeste betaalde, kreeg het gelijk aan zijn kant. *De rijke grote man* kon het meeste betalen. Hij kon dus *zijn wensen* uiten. Alleen naar hem, en zijn geld werd geluisterd, en de armere man werd ten onrechte veroordeeld.

Via de wetten van Mozes had God het omkopen van rechters duidelijk verboden (Ex.23:8, Deut.16:19, 27:25).

4 De beste van hen is (zo)als een doorn(struik). De (op)rechte is meer dan een (stekelige) heg. De dag van jouw wachters, jouw vergelding (of jouw straf), is gekomen. Van nu af aan (of Nu) zal hun verbijstering (of hun ontzetting/verwarring) plaatsvinden (of gebeuren/worden/zijn) (of vindt (of gebeurt/wordt/is) hun verbijstering (of hun ontzetting/verwarring) plaats).

Slechtheid was blijkbaar de norm in de samenleving. *De beste* mens was te vergelijken met *een doornstruik*. Hij of zij die binnen die verdorven maatschappij *oprecht* leek, deed zijn of haar volksgenoten meer pijn dan *een stekelige heg* iemand laat lijden, die er zojuist tegenaan gelopen is. *De dag van de wachters* was voor de beste en meest oprecht lijkende mens *gekomen*. Vanaf dat moment zou de *verbijstering* van alle slechte mensen uit die verdorven maatschappij *plaatsvinden*.

Wachters zijn profeten (Jer.6:17, Ezech.3:17, 33:7). Jesaja, Micha en eventueel nog meer profeten kondigden in die tijd Gods oordeel aan. De dag van de vergelding die de wachters hadden voorspeld, was gekomen.

5 Jullie moeten (of zullen) (in/door/met) een vriend (of een metgezel/makker) niet vertrouwen (of geloven). Jullie moeten (of zullen) je niet veilig voelen (of vertrouwen (op)) (met/door/in) een kameraad (of een boezemvriend/vertrouweling). Bewaak (of Bescherm) de openingen (= de deuren) van je mond van(uit) (= voor) haar (die) (bij/aan) je borst (of je boezem) (neer)ligt!

Het leek erop, dat je bijna niemand meer kon vertrouwen. Je vriend niet, en zelfs je eigen vrouw niet. Hoogstwaarschijnlijk sprak de profeet Micha hier ook uit eigen ervaring.

6 Ja, (of want/(om)dat) de zoon behandelt de vader met verachting (of de vader als een dwaas). De dochter staat op in (= tegen) haar moeder; de schoondochter in (= tegen) haar schoonmoeder. De vijanden van een man zijn de mannen van zijn huis (= zijn zijn huisgenoten).⁷⁰

In deze slechte tijd raakten zelfs veel familieverhoudingen ontwricht. Veel onderlinge relaties gingen kapot. Dat zien we vandaag eveneens om ons heen (vgl. Mat.10:21, 24:10,12).

7 En ik (= Ik echter), ik zie uit (of bewaak) door (of met/in) (= naar) Jahweh. Ik wacht (of hoop) op [naar/voor] de God van mijn heil (of mijn redding). Mijn God luistert naar mij.

Ondanks al de ontredding om hem heen, bleef de profeet Micha op de Here vertrouwen. Hij

---

⁷⁰ De Here Jezus gebruikte dezelfde woorden (Mat.10:35,36, Luk.12:53), maar met een andere nadruk in de betekenis. Door de verkondiging van het Evangelie zou er strijd in families en gezinnen ontstaan. De strijd zou en zal gaan tussen gelovigen en ongelovigen in één familie of gezin.

wist zeker, dat de hemelse Vader zijn gebeden zou verhoren. Dat gebeurde ook. Later, tijdens de regering van koning Hizkia (727 – 697), zei hij, dat hij vol kracht was, omdat God met hem was (Mi.3:8).

8 Jij moet (of zal) niet blij zijn voor (of naar) (= over) mij, mijn vijandin. Al (of Hoewel/(om)dat/Ja,/want) ben ik gevallen, ik zal (weer) opstaan.⁷¹ Al (of Hoewel/(om)dat/Ja,/want) zit ik (neer) in het donker (of in de duisternis), Jahweh is mijn licht.

We hebben al kunnen lezen, dat de profeet Micha een moeilijke tijd doormaakte. *Hij was gevallen, maar hij zou weer opstaan. Hij zat in het donker, maar God gaf hem licht.*

Wie die *vijandin van Micha* was, wordt in de tekst niet duidelijk aangegeven. Het kan over zijn vrouw gaan, die hij niet kon vertrouwen (v.5^b), en met zijn vijandin kan ook de stad Jeruzalem worden aangeduid (v.11).⁷² Het één hoeft het ander niet uit te sluiten. Door het niet duidelijk aan te geven over wie of wat het hier gaat, laat de schrijver van dit bijbelboek beide mogelijkheden open. Hoogstwaarschijnlijk is dat juist de bedoeling. In dat geval gaat het in eerste instantie over de vrouw van Micha, en verderop komt dan de stad Jeruzalem steeds meer in beeld. Zo kan dit gedeelte (v.8-10) het beste worden gelezen en uitgelegd. Het lijkt er dus sterk op, dat zowel de vrouw van de profeet als de stad Jeruzalem onbetrouwbare vijandinnen van Micha waren. Die onbetrouwbare vrouw wordt hierbij vergeleken met de zondige hoofdstad van Israël.

9 De verontwaardiging (of De wrok) van Jahweh draag ik, totdat Hij mijn (rechts)zaak (of mijn strijd/ruzie/geschil) verdedigt (strijdt/(rechts)zaak) voert), en Hij mijn recht (of het recht van mij) heeft gedaan (of gemaakt/gehandeld) (= Hij mij recht heeft verschaft), want (of (om)dat) ik heb tegen (of naar) Hem gezondigd. Hij zal mij uitleiden (of naar buiten leiden/laten wegtrekken/laten vertrekken) naar het licht. Ik zal [in/door/met] (naar) zijn rechtvaardigheid (uit/neer)zien.

Hoewel de profeet Micha had gezondigd, en Gods straf moest dragen, verwachtte hij eveneens de verlossing van de Here. Die verlossing is tijdens de regering van de vrome koning Hizkia (727 – 697) ook gekomen (Mi.3:8).

10 [En] mijn vijandin zal (het) zien. Schaamte zal haar bedekken (of omhullen/verbergen), d(i)e tegen (of naar/bij) mij zegt (= zei): “Waar is jouw God Jahweh?” Mijn ogen zullen van nu af aan (of nu) door (of met/in) (= op) haar (neer/uit)kijken (of (neer/uit)zien). Zij zal worden (of zijn) als (of tot) een vertrapping (of een vertrapping(splaats)) (= Zij zal worden vertrappt) (zo)als het slijk (of de modder) van (= op) de straten.

De vijandin van Micha zou zien, dat de Here zijn profeet uit zijn benarde omstandigheden zou bevrijden. Welke omstandigheden dat waren, is niet bekend. Zij had aan Micha spottend gevraagd, waar zijn God was (vgl. Ps.42:4,11, 79:10, 115:2, enz.). Zij zou ervaren, wie de Here is. *Micha zou op haar neerkijken.* Het eerste gedeelte van vers 10 lijkt vooral over de vrouw van de profeet te gaan.

Bij het slot van dit vers ligt het accent waarschijnlijk in de eerste plaats op de stad Jeruzalem. *Zij zou worden vertrappt, als het slijk op de straten.* Het vertrappen van Jeruzalem gebeurde, nadat Micha was gestorven, en hij heeft in elk geval niet om die reden op de hoofdstad kunnen neerkijken.

In 681 voor Christus heeft de Assyrische koning Esarhaddon (681 – 669) Jeruzalem veroverd.

---

⁷¹ In de (Masoretische) Hebreeuwse tekst staat hier *ik ben (weer) opgestaan*. Op grond van de Griekse handschriften(, de Vulgaat) en het tekstverband is voor *ik zal (weer) opstaan* gekozen. In de Dode Zee-rollen is dit gedeelte verloren gegaan.

⁷² In het Hebreeuws zijn steden vrouwelijk.

Hij nam de kwaadaardige koning Manasse (697 – 642) gevangen, en liet hem aan haken naar Babel brengen.⁷³ Toen de Judese koning zich in zijn gevangenschap bekeerde, en God bad om vergeving en genade, verhoorde Hij zijn smeekgebed. Manasse mocht terugkeren, en hij werd weer koning in het Tweestammenrijk Juda (2Kron.33:1-16). De hoofdstad van Israël werd in die tijd niet vertrapt als het slijk op de straten.

Dat gebeurde pas in 586 voor Christus. In dat jaar veroverde de Babylonische koning Nebukadnezar II (604 – 562) Jeruzalem. De hoofdstad werd grotendeels vernield en afgebroken. Toen na de ballingschap verreweg de meeste Joden God nog niet wilden gehoorzamen, is die stad door de Romeinen opnieuw verwoest. Deze vreselijke gebeurtenissen heeft Micha die sinds 733 of 732 voor Christus optrad als profeet (Mi.1:1), niet meer meegemaakt. *Hij heeft met zijn ogen het vertrappen van Jeruzalem niet gezien.*

---

⁷³ Het woord Babel wordt in de Bijbel zowel voor het land Babylonië als voor de hoofdstad Babylon gebruikt (Voor het land, 2Kon.20:12,14,18, 24:1, enz., en voor de stad, Gen.10:10, 11:9, 2Kon.17:24,30, Dan.4:29, enz.). Ook is er soms sprake van het gewest Babel (Ezra 7:16, Dan.2:48,49, 3:1,12,30). Uit het verband of de context moet duidelijk worden, wat er wordt bedoeld.

3. Verlossing van heel Israël.

Hoofdstuk 7:11-20

- 11** De dag om jouw muren te herbouwen, die dag zal de vastgestelde grens ver weg zijn.
- 12** Die dag zal men naar jou toe komen vanuit Assyrië, de steden van Egypte, vanuit Egypte tot de rivier, van zee tot zee en van berg tot berg.
- 13** Om haar bewoners zal de aarde om de vrucht van hun daden tot een woestenij worden.
- 14** Weid uw volk met uw staf, de kudde van uw eigendom, die afgezonderd in een woud woont in het midden van de Karmel! Zij zullen grazen in Basan en Gilead, zoals vroeger.
- 15** “Evenals in de dagen van jouw vertrek uit het land Egypte zal Ik het wonderen laten zien.”
- 16** De heidenvolken zullen het zien, en zij zullen beschaamd worden door al hun moed. Zij zullen de hand op de mond leggen. Hun oren zullen doof worden.
- 17** Zij zullen stof likken als een slang; als kruipende dieren van de aarde. Zij zullen beven in hun burchten. Zij zullen bang zijn voor onze God Jahweh, en zij zullen ontzag hebben voor U.
- 18** Wie is een God zoals U, die de ongerechtigheid vergeeft, en aan de overtreding van het overblijfsel van zijn eigendom voorbijgaat? Hij heeft niet voor altijd zijn woede vastgehouden, want Hijzelf heeft een genoeg gehad aan verbondenheid.
- 19** Hij zal zich opnieuw over ons ontfermen. Hij zal onze ongerechtigheden vertrappen, en U zal al hun zonden in de diepten van de zee werpen.
- 20** U zal aan Jakob zekerheid geven; verbondenheid aan Abraham, die U aan onze voorvaders van vroeger hebt gezworen.

***

11 De dag om jouw (vrouwelijk) muren (of omheiningen) te (her)bouwen, die dag zal de vastgestelde (of voorschreven) grens (of zal het voorschrift) ver (weg/verwijderd) (of veraf) zijn.

Plotseling heeft de profeet het over *muren* die *gebouwd* of *herbouwd* zouden worden. Het gaat hier over de muren van de stad Jeruzalem (v.19,20) Als de muren gebouwd of herbouwd worden, dan zijn ze eerder ook afgebroken. De hoofdstad zou dus worden verwoest, en herbouwd. Zowel de verwoesting van de stad door de Babyloniërs en de Romeinen, als de herbouw in de afgelopen eeuwen, heeft al plaatsgevonden.

De grens zal ver weg zijn. Dat betekent, dat Jeruzalem een grote stad zal worden. Ook dat is vandaag al in vervulling gegaan.

12 Die dag zal men (of hij) [en] naar jou (mannelijk) (toe) komen vanuit Assyrië (of Assur), [en] de steden van Matsor (= Egypte), [en] vanuit Matsor (= Egypte) [en] tot de rivier (= de Eufraat), [en] zee van (af) zee (= van zee tot zee) en berg van de berg (= en van berg tot berg) (vgl. Jes.19:18-25).⁷⁴

Assyrië en Egypte waren de wereldmachten in de tijd dat de profeet Micha optrad.

Vanuit Matsor tot de rivier betekent vanaf het land Egypte tot en met de rivier de Eufraat in Assyrië.

---

⁷⁴ *Misraïm* en *Matsor* betekenen allebei *Egypte* (vgl. Jes.19:6, 37:25).

In die tijd dacht men, dat de aarde een plat vlak was. Al het land zou door zeeën zijn omringd. Als ze komen *van zee tot zee, en van berg tot berg* betekent dat dus, dat er mensen vanuit heel de aarde naar de stad Jeruzalem zouden komen.

Het zouden vooral Israëlieten zijn, die naar Jeruzalem zouden gaan (v.19,20). Vandaag kunnen we zien, dat deze profetie voor een groot deel is vervuld. Nog veel meer mensen zullen naar het land Israël gaan. Daar zullen eveneens niet-Joodse Christenen bij zijn (Jes.66:20,21, Zach.2:11, 8:22,23).⁷⁵

13 Om (of Op (grond van)/Voor/Over) haar bewoners (of haar inwoners) zal de aarde (of het land) van(wege) (= om) de vrucht van hun daden (of hun handelingen) tot(aan) (of als) een woestenis (of een verwoesting/wildernis) worden (of zijn).

De rest van de aarde zal een chaos worden. Hoogstwaarschijnlijk zal dit vooral gebeuren, doordat de volken niet goed met Gods schepping (zullen) omgaan.

14 Weid uw volk met (of door) uw staf (of uw scepter/stok/tak), de kudde (of het kleinvee/de schapen) van uw eigendom (of uw erfelijk bezit), (die) afgezonderd (of alleen/eenzaam) (in) een woud (of een bos) woont in het midden van de Karmel (= de Boomgaard/(Fruit)tuin/Vruchtbaar land)! Zij zullen grazen (of weiden) (in) Basan en Gilead (zo)als [de dagen van] vroeger (of vanouds/weleer).

De Here, de goede Herder, wordt opgeroepen om zijn kudde te laten grazen in vruchtbaar gebied. Zijn schapen zullen grazen op *de Karmel*, en in *Basan* en *Gilead*.

De Karmel is een gebergte in het noordwesten van Israël aan de kust van de Middellandse zee. Het was in die tijd niet alleen met dichte bossen bedekt. Er waren ook goede weilanden.

Basan lag in het noordoosten van Israël ten oosten van het Meer van Galilea. Het was bekend als een vruchtbaar gebied, dat heel geschikt was voor vee (Num.32:1, Deut.32:14, Ps.22:13, 68:16, Jes.2:13, Ezech.39:18).

Het gebied *Gilead* lag rond de rivier Jabbok in het oosten van Israël. In die gebieden waren ook goede weidegronden (Num.32:1, Deut.32:14, Ps.22:13, 68:16, Jes.2:13, Ezech.39:18).

In 732 en 731 voor Christus werden Basan en Gilead gedurende de regering van de Judese koning Achaz (732 – 727) en het leven van de profeet Micha door de Assyrische koning Tiglatpileser III (745 – 727) veroverd. De Israëlitische bevolking van deze gebieden werd naar Assyrië gedeporteerd. Tegen deze achtergrond kreeg de prachtige profetie van vers 14 meer betekenis.

De kudde van Israël is het *eigendom* van de Here. Hij is de Herder over zijn volk (Gen.49:24^b, Ps.80:2, Jes.40:11). Zoals een herder zijn schapen met een *stok* of *staf* moet beschermen tegen allerlei gevaren (Ps.23:4), zo zal de Almachtige zijn volk behoeden en beveiligen tegen zijn vijanden.

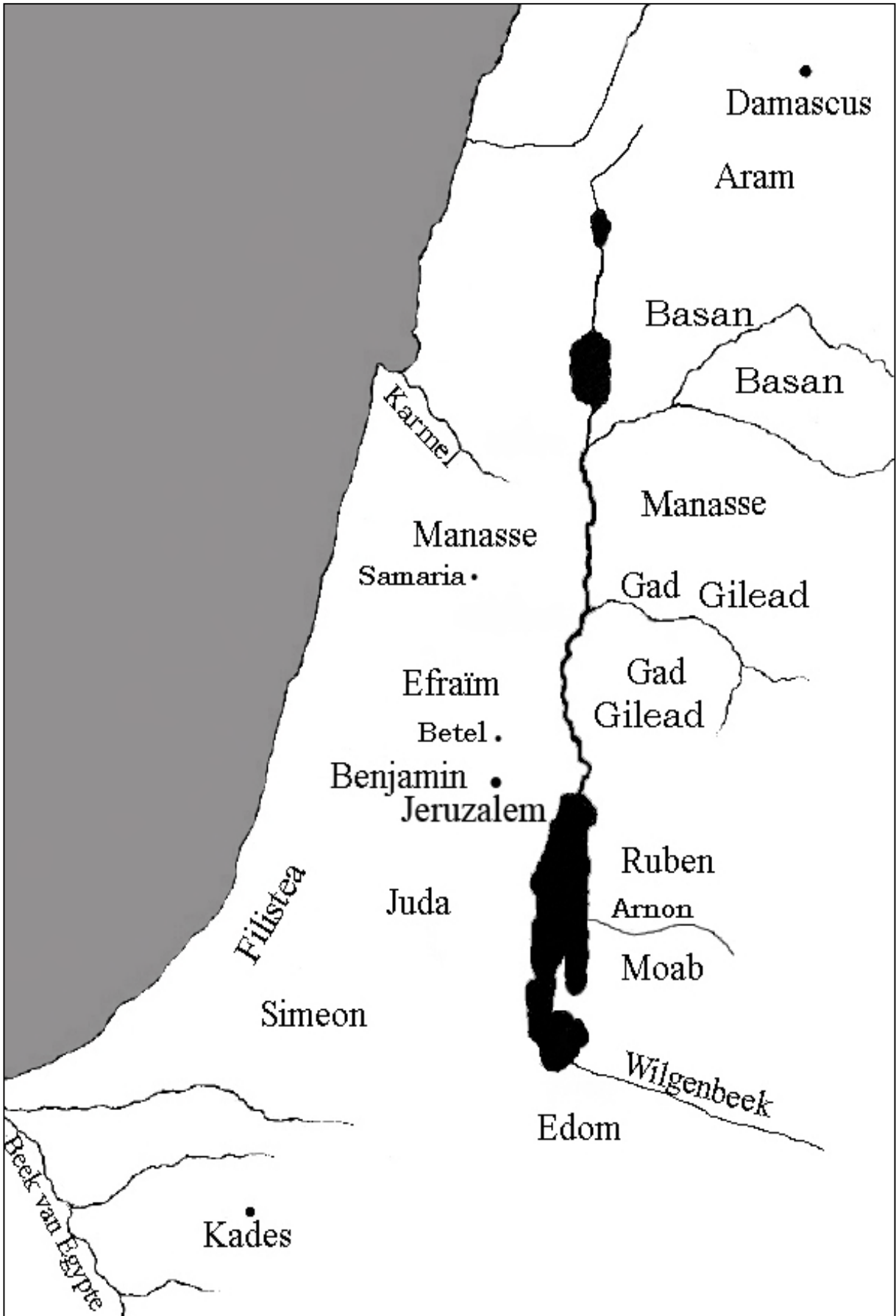
God zette Israël apart van de andere volken om het af te schermen van de heidense cultuur en de afgoderij van die volken (Ex.33:16, Lev.20:24-26, Num.23:9^b). Samen met Jahweh is Israël veilig.

15 “(Even)als (of (Zo)als) (in) de dagen van jouw vertrek (of jouw wegtrekken) (van)uit het land Egypte zal Ik het (of hem) (= Gods volk (v.14)) wonderen laten zien.”

De Here zal evenals vroeger bij de uittocht *uit Egypte* alle tegenstand tegen zijn volk breken. Door *wonderen* zal Hij Israël beschermen (vgl. Ex.3:20). Als de vijanden Gods volk willen aanvallen, zal Hij het verdedigen.

---

⁷⁵ Zie Turennot T. van, Zacharia, Jahweh gedenkt, Grijpskerk, 2020.

Het profetisch perspectief ziet de gebeurtenissen als toppen van bergen die dicht tegen elkaar aan schijnen te liggen. In werkelijkheid is de afstand tussen die 2 bergen veel groter, dan het in eerste instantie lijkt. Wanneer de tijd verstrijkt, en wanneer we dichterbij de toppen komen, zien we, dat ze verder uit elkaar liggen. Zo is het ook met deze profetie.

16 De (heiden)volken zullen (het) zien, en zij zullen beschaamd worden van(wege) (= door) al hun moed (of hun heldhaftigheid/macht). Zij zullen de hand op de mond leggen. Hun oren zullen doof worden (of zijn).

De bescherming van Gods dienaren vloeit over in de laatste strijd en het laatste oordeel van de Here (Zach.14).⁷⁶ Zijn kracht en wonderen zullen de vijandige volken verbijsteren. Jahweh zal de Israëlieten zo *moedig* en *mchtig* maken, dat *de heidenvolken* erdoor *beschaamd zullen worden*. Ze zullen elk hun *hand op hun mond leggen*, en verstommen.

17 Zij zullen stof (of as/droge (of losse) aarde) (op)likken als de (= een) slang; als kruipende(diere)n van de aarde (of van het land). Zij zullen beven (of sidderen) van(uit) (= in) hun burchten. Zij zullen bang zijn (of eerbied hebben/sidderen) voor (of (met betrekking) tot/naar/tegen/bij) onze God Jahweh, en zij zullen ontzag hebben (of bang zijn/vrezen) vanuit (= voor) U (of jou) (mannelijk).⁷⁷

Het *stof oplikken als een slang* is de diepste buiging die je maar voor iemand kan maken (Gen.3:14, Ps.72:9, Jes.49:23). Nederig en vernederd zullen de vijanden van de Here en zijn volk sidderen van angst. Ze zullen de eeuwige berechting van de hoogste Rechter moeten ondergaan.

18 Wie is een God (zo)als U (of jij), (die) de ongerechtigheid vergeeft (of (weg)neemt/(weg)draagt/(op)heft), en aan de overtreding van (of voor) het overblijfsel (of de rest) van zijn eigendom (of zijn erfelijk bezit) voorbijgaat? Hij heeft niet voor altijd (of voor eeuwig) zijn woede vastgehouden, want (of (om)dat/Ja,) Hijzelf heeft een genoeg gehad aan (of heeft plezier gehad in) verbondenheid (of genegenheid).

Het overblijfsel of de rest zijn de Joden uit het Tweestammenrijk en de Israëlieten uit het Tienstammenrijk die na Gods straffen nog zijn overgebleven. Zij zijn *het eigendom* van de Here. Met ieder mens van zijn volk wil Jahweh graag een liefdevolle persoonlijke relatie opbouwen. Daar *heeft Hij* altijd *een genoeg aan gehad*.

19 Hij zal omkeren (= Hij zal opnieuw (of weer)) zich over ons ontfermen (of medelijden met ons hebben). Hij zal onze ongerechtigheden (of onze misdaden) vertrappen, en U (of jij) zal al hun zonden in de diepten van de zee (weg)werpen.

God wil absoluut niet meer herinnerd worden aan de zonden van zijn dienaren. Voor wie een kind van de hemelse Vader wil zijn, heeft de Here Jezus alle zonden door zijn grote offer aan het kruis betaald (Joh.3:16, Kol.2:13,14).

20 U zal aan (of voor) Jakob (= Israël) zekerheid (of trouw/waarheid) geven; verbondenheid (of genegenheid) aan (of voor) Abraham, die (of waarmee) U aan (of voor/van) onze (voor)vaders van(uit) (of van(af)) [de dagen van] vroeger (of vanouds/weleer) hebt gezworen.

Aan *Abraham* en *Jakob*, voorvaders van de Israëlieten, had God de grote zegen gegeven. Uit het volk Israël zou de Messias worden geboren. Het zou het volk van de Here zijn, en blijven. Bovendien zou het heilige land hun eigendom zijn (Gen.12:2,3, 13:14-16, 15:18-20, 17:8,

---

⁷⁶ Zie Turenhout T. van, Zacharia, Jahweh gedenkt, Grijpskerk, 2020.

⁷⁷ De beleefdheidsvormen *U*, *u* en *uw* kent men in het Hebreeuws niet. In die taal zijn *U* en *Jij/Jou*, of *u* en *jij/jou*, en *uw* en *jouw* hetzelfde. Bij een vertaling naar het Nederlands moet dan een keuze worden gemaakt. Dit betekent bijvoorbeeld, dat in de Hebreeuwse taal zowel God, als een gewoon mens met *Jij/jij* wordt aangesproken.

22:17,18, 26:3, 28:3,4,13,14). Jahweh heeft zich aan zijn woord gehouden, en Hij zal dat in de toekomst ook blijven doen.

4. GODS GEOPENBAARDE PLAN MET ZIJN VOLK.

1. Wat er is vervuld.

Micha profeteerde tijdens de regering van de koningen Jotam (733 – 732), Achaz (732 – 727) en Hizkia (727 – 697) (Mi.1:1, Jer.26:18). Hij begon in elk geval in 733/732 voor Christus met zijn werk, en eindigde na 701.

Micha (1:6,7) voorspelde, dat Samaria, de hoofdstad van Tienstammenrijk, een puinhoop zou worden. Deze profetie is zelfs tijdens het leven van de profeet in vervulling gegaan. Toen de koning van Assyrië ontdekte, dat vazalkoning Hosea (731 – 722) de hulp van Egypte zocht om een samenzwering tegen hem te smeden, veroverde hij het Tienstammenrijk Israel (2Kon.17:4). Zijn opvolger Sargon II (722 – 705) nam de hoofdstad Samaria in. Hij voerde in 722 voor Christus bijna alle Israëlieten in ballingschap (2Kon.17:5,6).⁷⁸ De koning van Assyrië was een werktuig waarmee de Here strafte.

In het bijbelboek Micha (1:9-16, 4:11,12) kunnen we lezen, dat er in zijn tijd veel volken zich tegen de stad Jeruzalem hadden verzameld. Nadat de Assyrische koning Sargon II in 722 voor Christus het Tienstammenrijk Israël in ballingschap had weggevoerd, wilde zijn opvolger Sanherib (705 – 681) in 701 ook het Tweestammenrijk, waarover koning Hizkia (727 – 697) regeerde, veroveren. Hij nam op de hoofdstad Jeruzalem na alle steden in.⁷⁹ God echter, verloor Jeruzalem, en doodde 's nachts 185.000 mannen uit het Assyrische leger. Hoogstwaarschijnlijk stierven die soldaten aan de pest.⁸⁰ De Assyrische koning kon niets anders doen, dan naar zijn land terugkeren (2Kon.18 en 19, 2Kron.32:1-23). Deze bevrijding door de Here had Micha (4:11,12) eveneens voorspeld.

Het hele heilige land zou overgaan in de handen van heidenen (Mi.2:4,5). Ook Jeruzalem, de hoofdstad van het Tweestammenrijk, zou een puinhoop worden (Mi.3:12, 6:13-16). Deze profetieën zijn in hun volle omvang in vervulling gegaan. Jeruzalem is door de legers van de Babylonische koning Nebukadnezar II (604 – 562) in 586 voor Christus verwoest.

Het Joodse volk zou naar Babylonië worden gedeporteerd, en het zou van daaruit worden bevrijd (Mi.4:10). Koning Nebukadnezar II voerde in 586 het volk naar Babel (2Kon.25:1-21), en de Perzische koning Kores II (559/538 – 529) gaf in 538 voor Christus aan alle Israëlieten toestemming om weer terug te keren naar hun land (2Kron.36:22,23).

Eeuwen later zou Israël vanuit het Tweestromenland worden aangevallen. De Joodse legers zouden hun vijanden overwinnen. Die vijandelijke legers zouden tot hun eigen grenzen worden teruggedrongen (Mi.5:4^b,5). De Almachtige heeft in die periode waarin de op elkaar volgende hogepriesters de leiding op zich hadden genomen, de Israëlitische legers gezegend, en ze de overwinning bezorgd.

---

⁷⁸ Dit laatste is trouwens niet helemaal zeker. Het kan ook zo zijn, dat Salmanassar V (727 – 722) Samaria heeft veroverd, en dat enige tijd later zijn opvolger Sargon II (722 – 705) de zogenaamde eer van deze overwinning claimde.

⁷⁹ Op het gevonden prisma van Sanherib (705 – 681) staan Assyrische inscripties die het bijbelse verhaal van de rooftochten van de Assyrische koning in het Tweestammenrijk Juda bevestigen. Volgens deze inscripties zouden 200.150 Joden uit het Tweestammenrijk naar Assyrië zijn gedeporteerd. Alleen de nederlaag van Sanherib door het ingrijpen van God, waarbij 185.000 mannen stierven (2Kon.18:35,36), staat niet op het prisma vermeld. Zie Hallo W.W. en Lawson Younger Jr. K., *The Context of Scripture*, deel 2, Boston/Leiden, 2003, pag. 303.

⁸⁰ Zie Herodotus, *Historiën*, deel 2, 141.

Micha zei, dat de Messias in Betlehem geboren zou worden (Mi.5:2). De Here Jezus is daar vele eeuwen geleden inderdaad geboren. Enkele generaties na die geboorte volgde de verstrooiing van de Joden onder de heidenen (Mi.4:6).

2. Wat er nog zal gebeuren.

De schrijver van dit bijbelboek heeft voorspeld, dat de Joden weer in het beloofde land zullen wonen. Verreweg de meeste van hen zullen zich bekeren. Deze profetie is nog niet vervuld.

Nadat eerst een rest van Juda was teruggekeerd onder leiding van Jozua en Zerubbabel, zal na veel eeuwen het hele volk Israël terugkeren.⁸¹ Er zullen nog veel meer Joden naar het heilige land trekken. Uit de verre landen waarheen de Here hen had verstrooid, zal Hij hen verlossen (Jer.23:6-8, 30:10, Zach.10:6-12). De Almachtige zal Israël en Juda weer terugbrengen naar het land dat Hij aan hun voorvaders heeft gegeven (Jes.11:11-16, Jer.16:15-18, 30:3, Ezech.36:24, 37:1-14, Hos.1:10-12, 2:15-22, Am.9:14,15). Het dode Israël zal weer herrijzen. Jozef, Israël en Juda zullen worden herenigd (Jes.11:13, Ezech.37:16-20,22). We kunnen vandaag al zien, dat het onderscheid tussen de 12 stammen in de huidige staat Israël is verdwenen, en van een Tienstammenrijk en een Tweestammenrijk is al helemaal geen sprake meer. Die verdeeldheid is voorbij.

Als de heidenen God massaal verwerpen, zal Hij zich over het volk Israël opnieuw ontfermen (Rom.11:25-32). Als in de toekomst de volheid (= het overgrote deel) van de heidenen het koninkrijk van de Here is binnengegaan (Rom.11:25), zal Hij in zijn uitverkiezende genade de keiharde stenen harten van de Joden wegnemen, en aan hen een hart van vlees geven (Deut.30:6, Jer.32:39, Ezech.11:19, 36:26). Jahweh zal hun ogen openen voor het nieuwe verbond, dat Hij met hen sluit (Rom.11:27, Jer.31:31-34, 32:40-41, vgl. Hebr.8:8-12). In de toekomst zullen verreweg de meeste Israëlieten zich nog bekeren. Zij zullen Jezus als hun Koning erkennen, en Christenen worden (Ezech.36:26,27 Hos.3:5, 14:5, Zach.12:10-14, 13:8,9).

David (1012 – 972) was koning over heel Israël. God had aan hem een eeuwig koningshuis beloofd (2Sam.7:4-16). Iemand uit zijn nageslacht zou voor eeuwig regeren. Die koning is de Here Jezus. Hij is uit het nageslacht van koning David (Am.9:11, Ezech.34:23), en Hij regeert eeuwig (vgl. Dan.7:13,14, Jes.11:1-5, 53:2-12, Luk.3:23-32). Als de Israëlieten zich bekeren, dan zal de Messias Jezus ook hun koning worden (Ezech.36:23,24, 37:22-25, Hos.3:5).

De profeet Jeremia voorspelde met andere woorden min of meer hetzelfde. De Spruit van David zal als een verstandige koning over hen regeren (Jer.23:1-8). Ze zullen God dienen, en David zal hun Koning zijn (Jer.30:9). Die Spruit van David, is de grootse zoon uit het nageslacht van David: Jezus Christus (Hos.3:5). Hij is de goede Herder (Joh.10:11-15). De Joden zullen hun Koning en Messias dienen, en Hij zal hun Herder zijn.

Hij zal groot zijn tot aan de einden van de aarde (Mi.5:3). Hij zou en zal over heel de aarde Koning zijn. Vanaf het moment dat de Here Jezus de dood en het graf had overwonnen, voer Hij als overwinnaar naar de hemel. Hij nam plaats naast zijn Vader, en werd koning over heel de aarde (Dan.7:13,14).

Ten slotte zullen de mensen die niet naar de Here willen luisteren, en dus niet bij zijn volk willen horen, zijn wraak ondergaan (Mi.5:14, 7:17). Jahweh zal ze zelf berechten.

Daarmee zullen alle profetieën van Micha in vervulling zijn gegaan.

---

⁸¹ Sommige profeten zien dwars door de eerste terugkeer heen al de laatste terugkeer. Voor hen is dat bijna hetzelfde. Net als 2 bergen, die dicht bij elkaar schijnen te liggen. In werkelijkheid is de afstand tussen die 2 bergen enorm groot. Daardoor lijken de profetieën over de eerste terugkeer en de laatste terugkeer op elkaar. Soms zagen de profeten zelf nauwelijks het verschil.

3. Tijdbalk.

De oudere jaartallen zijn slechts benaderingen.

Voor Christus

- 5155   Schepping.
- 2895   Zondvloed.
- 1953   Geboorte van Abram.
- 1663   Intocht van het volk van de Hebreëen in Egypte.
- 1448   Uittocht uit Egypte na de 10^e plaag.
- 1448 – 1408   Tocht van de Hebreëen naar Kanaän.
- 1408 – 1383   Jozua in Kanaän.
- 1383 – 1033   De tijd van de richters onder het volk Israël.
- 1033 – 1012   Regering van koning Saul
- 1012 – 972   Regering van koning David.
- 972 – 932   Regering van koning Salomo.
- 969   De tempelbouw onder koning Salomo.
- 932 – 722   De Koningentijd van Israël, de 10 stammen uit het noorden.
- 932 – 586   De Koningentijd van Juda, de 2 stammen in het zuiden.
- 932 – 911   Regering van koning Jerobeam I van Israël.
- 875 – 854   Regering van koning Achab van Israël.
- 842 – 814   Regering van koning Jehu van Israël.
- 785 – 733   Regering van koning Uzzia van Juda.
- 745 – 727   Regering van koning Tiglatpileser III (Pul) van Assyrië.
- 733 – 732   Regering van koning Jotam.
- 732 – 727   Regering van koning Achaz.
- 732 – 731   De stammen Manasse, Gad, Ruben, Naftali (en Zebulon) worden door Tiglatpileser III naar Assyrië gedeporteerd (2Kon.15:29, 1Kron.5:26).
- 724 – 722   Belegering van Samaria door Assyrië.
- 727 – 722   Regering van koning Salmanassar V van Assyrië.
- 727 – 697   Regering van koning Hizkia van Juda.
- 722 – 705   Regering van koning Sargon II van Assyrië.
- 722   Val van Samaria, wegvoering van der rest van het Tienstammenrijk door Sargon II.
- 705 – 681   Regering van koning Sanherib van Assyrië.
- 701   Assyrische inval in het Tweestammenrijk Juda.
- 605   Eerste wegvoering. Daniël en zijn vrienden worden meegevoerd naar Babel.
- 605 – 171   Juda onder heerschappij van andere volken.   (7 x 62 = 434 jaren)
- 604 – 562   Regering van koning Nebukadnezar II.
- 597   Tweede wegvoering. Nebukadnezar II maakt Zedekia koning in Jeruzalem.
- 586   Derde wegvoering, verwoesting van Jeruzalem. Gedalja wordt landvoogd.
- 586 – 537   De Joodse ballingschap in Babel.   (7 x 7 = 49 jaren)
- 581   Vierde wegvoering door Nebuzaradan (Jer.52:30). Inval in Egypte.
- 559 – 529   Kores II is koning over het (grote) rijk van Perzen en Meden.
- 538 – 332   Israël onder de macht van de Perzen en Meden.
- 537   De terugkeer van de Joden uit de ballingschap.
- 515   De tempel is weer herbouwd.
- 336 – 323   Regering van koning Alexander de Grote.
- 198   Israël wordt een provincie van Syrië.
- 175 – 164   Regering van koning Antiochus IV van Syrië.

- 166 – 161 Judas de Makkabeeër.
165   Het gebied in en rondom Jeruzalem wordt bevrijd.
161 – 142 Jonatan de Makkabeeër.
142 – 135 Simon de Makkabeeër.
142 – 63 In feite is Juda onafhankelijk.
135 – 104 Johannes Hyrkanus I.
103 – 76 Alexander Janneüs.
63   Generaal Pompejus verovert Israël, dat zo onder het gezag van de Romeinen komt.
37 – 4 Regering van koning Herodes de Grote in Israël.
4 v. Chr. Geboorte van Jezus Christus.
±29 n. Chr. Hemelvaart van Jezus Christus.

5. HET DOEL VAN HET BIJBELBOEK MICHA.

We hebben een blik in de toekomst van het verleden mogen werpen. Die toekomst is voor ons grotendeels verleden tijd. Afschuwelijke taferelen van strijd en moeite zijn we tegengekomen. We hebben ook gezien hoe een deel van alle profetieën van het betrouwbare boek in vervulling is gegaan. Hieruit blijkt hoe betrouwbaar Gods woorden en profetieën zijn. Door de bestudering van de profetieën die in vervulling zijn gegaan, kunnen we de onvervulde profetieën beter leren begrijpen.⁸² Dat alles kan ons nog veel meer geloofsvertrouwen geven in Jahwehs woord en werk. Vooral voor de profetieën die nog niet in vervulling zijn gegaan.

Ook hier geldt het woord uit de Bijbel: “*Want een ieder die heeft, aan hem zal gegeven worden, en hij zal overvloed hebben; maar van wie niet heeft, ook wat hij heeft, zal van hem afgenomen worden*” (Mat.25:29). Wie studeert in de Bijbel, en er naar handelt, zal groeien, en God steeds beter leren kennen. Wie echter oppervlakkig is, en voor de Here geen tijd en moeite overheeft, bij hem of haar stagneert de groei. De Bijbel wordt dan steeds meer een gesloten boek, en de hemel wordt van koper. Zo sprak Jezus in gelijkenissen om het geheim van zijn koninkrijk bekend te maken aan de gelovigen, die er echt interesse in hadden en hebben. Mensen die er wat voor over hebben. Het is echter niet bedoeld voor de oppervlakkige meelopers (Mat.13:10-17,34,35).

Ook nu moeten we als gelovigen niet stil blijven staan, maar doorgaan en doorgroeien. Laten we maar hard aan het werk gaan, en veel bidden. Bidden om de vervulling van Gods beloften. De profeet Daniël bad op grond van profetieën om de terugkeer van Gods volk uit de ballingschap (Jer.25:11^b,12 en 29:10, Dan.9:1:20). De Here verhoorde zijn gebed, en het volk is teruggekeerd.

Door het gebed en bekering wijzigt God soms zijn plannen (Am.7:1-9). Zo mocht Abraham bidden voor de slechte stad Sodom (Gen.18:16-33). Door het gelovige gebed van koning Hizkia (727 – 697) kwam de profetie dat hij spoedig zou sterven, niet uit. Zijn leven werd met 15 jaren verlengd (Jes.38:1-8). Toen de stad Ninevé zich bekeerde, kwam ook de profetie van Jona niet uit. God spaarde de stad (Jona 3:10). Het gebed van de gelovige doet dus erg veel. Het is een geducht wapen, dat we niet moeten onderschatten of verwaarlozen.

We moeten bidden om de bekering van het volk Israël. We moeten eveneens bidden om komst van Jezus Christus. Ook moeten we waken. De tekenen van de tijd moeten we in de gaten houden. Het werk moet doorgaan. Biddend en werkend mogen we meestrijden naar de overwinning. We mogen deel hebben aan de overwinning. Met het kompas van Gods Woord moeten we aan de slag. Het doel van dit boek is om ons voor die strijd te activeren! We zijn niet de onwetende schare, maar medestrijders van God. Onze Generaal heeft ons duidelijk zijn strijdplannen uiteengezet. We strijden mee met Hem, die ook verlost. We zullen overwinnaars zijn, samen met onze Here Jezus Christus.

Laten de gelovigen van vandaag en morgen elkaar bemoedigen en aansporen in ware liefde. We moeten de handen ineenslaan, want we hebben elkaar zo ontzettend hard nodig. Ons staat een zeer zware strijd te wachten. God heeft ons echter beloofd, dat de Kerk op aarde nooit zal worden uitgeroeid. Als de satan Jahwehs dienaren steeds meer kwelt, slaat Hij steeds harder

---

⁸² Vooral het bijbelboek Daniël, waarbij alle profetieën in vervulling zijn gegaan, is een heel goed oefenboek voor leren begrijpen van profetieën.

terug, totdat de grote tegenstander deze wedloop zal verliezen. De strijd is wel zwaar, maar God zal ons beschermen en kracht geven. In de zware strijd staat Hij aan onze kant. Hij heeft voor ons als medeoverwinnaars een troostrijke toekomst weggelegd, die eeuwig zeker is.

Literatuur.

- Abegg M. Jr., The Dead Sea scrolls Bible, San Francisco, 1999.
- Alexander D. en P. e.a., Handboek bij de Bijbel, Den Haag, 1976.
- Bimson J.J., Encyclopedie van Bijbelse plaatsen, Kampen, 2007.
- Brenton L.C.L., The Septuagint with Apocrypha: Greek and English, 9^e druk, Londen, 2001.
- Dächsel K.A., Bijbel of de geheele Heilige Schrift, deel 4, Jesaja - Maleachi, 2^e druk, Utrecht, 1892.
- Dronkert K., Gids voor het Oude Testament, Kampen, 1964.
- Eban A., Mijn volk, de geschiedenis der Joden, Amsterdam/Antwerpen, 1976.
- Flavius J., De Oude Geschiedenis van de Joden, vertaling Meijer F.J.A.M. en Wes M.A., 4e druk, Amsterdam, 2005.
- Grosheide F.W. e.a., Christelijke Encyclopedie, Kampen, 1959.
- Hendriksen W., New Testament Commentary, Luke, 12e druk, Grand Rapids, 2007.
- Hendriksen W., New Testament Commentary, Matthew, 15e druk, Grand Rapids, 2007.
- Herodotus, Historiën, vertaling Damsté O., 5e druk, Bussum, 1978.
- Keil C.F., Commentary on the Old Testament, deel 10, The minor prophets, 2e druk, Massachusetts, 2006.
- Meesters J.H., De Bijbel in kaart, 2e druk, Groningen, 1970.
- Paul M.J. e.a., SBOT, deel 12, Bijbelcommentaar Hosea - Maleachi, Doorn, 2015.
- Pusey E.B., Barnes' Notes, The minor prophets, 2^e druk, Grand Rapids, 2005.
- Ridderbos J., Korte Verklaring, De kleine profeten, deel 2, Obadja - Zefanja, 5^e druk, Kampen, z.j.
- Schibler D., Wuppertaler Studienbibel, Der Prophet Micha, Wuppertal, 1991.
- Snoek I., Heilige Geschiedenis, 13^e druk, Den Haag, z.j.
- Woude A.S. van der e.a., Bijbels Handboek, deel 1 en 2^a, Kampen, 1981/1982.

INDEX

	7				
7 herders		12, 46			
	8				
8 gezalfde mensen		12, 46, 49			
	A				
Aäron		52, 53			
Abram		7, 62, 65, 69, 71			
Achab		8, 17, 35, 52, 56, 69			
Achaz		5, 6, 9, 10, 11, 15, 17, 18, 54, 55, 56, 63, 67, 69			
Alexander de Grote		47, 48, 69			
Alexander Janneüs		50, 70			
Amos		16			
Antiochus IV		15, 48, 49, 69			
Apisstier		8, 10, 22			
Aram		5, 9, 10, 15, 55			
Aristobulus		50			
Assurbanipal		23			
Assyrië		9, 10, 11, 16, 17, 22, 23, 26, 29, 33, 43, 46, 55, 56, 62, 63, 67, 69			
Assyriërs		10, 23, 24, 43, 55			
Assyrische rijk		5, 10, 23, 55			
	B				
Baäl		8, 51, 56			
Babel		7, 16, 39, 40, 44, 57, 61, 67, 69			
Babylon		57, 61			
Babylonië		57, 61, 67			
Babylonische rijk		47			
Balak		52, 53			
Betel		8			
Betlehem		5, 25, 44, 68			
betrouwbaarheid van het boek		4, 11			
Bileam		34, 52, 53			
	D				
Daniël		3, 15, 69, 71, 77			
David		7, 25, 31, 32, 35, 36, 38, 40, 44, 50, 68, 69			
Derde wegvoering		69			
Dode Zeerollen		12, 16			
	E				
Edomieten		10, 31, 55			
Eerste wegvoering		69			
Efrata		44			
Egypte		7, 8, 10, 11, 15, 22, 48, 52, 53, 62, 63, 67, 69			
Eljakim		11			
Esarhaddon		23, 56, 60			
Ezechiël		3, 23, 36, 77			
	F				
Filistijnen		10, 11, 24, 55			
	G				
Gedalja		69			
God de Vader		18, 37, 38			
God de Zoon		37			
goede Herder		32, 40, 45, 63, 68			
Grieken		49			
Grieks-Macedonische rijk		47			
Grieks-Syrische cultuur		48			
	H				
Hebreeuws		11, 14			
Herodes de Grote		70			
Hizkia		5, 6, 9, 10, 11, 12, 15, 17, 18, 21, 24, 33, 37, 40, 43, 56, 60, 67, 69, 71			
Hosea					
de koning		9, 11, 22, 67			
de profeet		11, 16, 23			
het bijbelboek		16			
Hyrkanus II		50			
	I				
Immanuël		5, 15			
	J				
Jakob		7, 20, 21, 27, 28, 31, 33, 34, 35, 37, 38, 46, 47, 62, 65			
Jehu		8, 22, 69			
Jeremia		3, 8, 9, 12, 16, 17, 18, 23, 32, 33, 68, 77			
Jerobeam I		8, 22, 69			

Jerobeam II	11	Modeïn	49
Jeruzalem	3, 4, 7, 9, 10, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 43, 49, 54, 55, 56, 57, 60, 61, 62, 63, 67, 69, 70	motief	15
Jesaja	3, 5, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 22, 23, 37, 59, 73, 77	Mozes	7, 13, 18, 22, 29, 47, 52, 53, 54, 59
Jezus	5, 6, 7, 12, 15, 18, 32, 37, 40, 44, 45, 59, 65, 68, 70, 71	N	
Jezus Sirach	12	Nebukadnezar II	36, 40, 47, 57, 61, 67, 69
Johannes de Makkabeeër	49	Nimrod	46, 47
Johannes Hyrkanus I	50, 70	Noach	7
Jona	16, 71	O	
Jonatan de Makkabeeër	49, 70	Omri	17, 52, 56
Joodse cultuur	14, 16, 49	P	
Josia	23	Pekach	5, 9, 11, 15, 55
Jotam	5, 9, 10, 11, 17, 18, 56, 67, 69	Perzen	47, 69
Jozua		Perzië	16
de hogepriester	31, 68	Perzische rijk	16, 47
de leider van Israël	7, 53, 69	Plato	15
Juda		Pompejus	70
de stam	44	profetie	5, 8, 12, 13, 15, 17, 31, 34, 36, 38, 40, 41, 56, 63, 65, 67, 68, 71
het Tweestammenrijk	9, 10, 11, 16, 18, 20, 21, 23, 25, 31, 48, 49, 68, 69, 70	Ptolemeüs I	48
zoon van Jakob	44	Ptolemeüs II	11
Judas de Makkabeeër	12, 49, 70	R	
K		Resin	5, 9, 15, 55
Kanaän	7, 10, 51, 53, 69	Richterentijd	7
Kassander	48	Romeinen	36, 44, 50, 61, 62, 70
Knecht van de Here	18	S	
Koningentijd	7, 69	Salmanassar III	22
Kores II	3, 40, 47, 67, 69	Salmanassar V	22, 67, 69
M		Salomo	7, 13, 25, 69
Makkabeeën	12, 49	Samaria	4, 9, 10, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 33, 56, 67, 69
Manasse		Samuel	13
de koning	11, 57, 61	Sanherib	9, 10, 19, 24, 26, 40, 43, 44, 56, 67, 69
de stam	69	Sargon II	9, 22, 23, 24, 40, 67, 69
Mattatias	12, 49	Saul	7, 25, 34, 69
Merodach-Baladan	10	schrijver van het boek	4, 8, 14
Messias	4, 5, 7, 17, 44, 45, 65, 68	Sebna	10, 11
Micha		Seleukus I	48
de profeet	2, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 16, 17, 18, 19, 23, 24, 25, 27, 28, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 40, 43, 44, 47, 50, 53, 54, 55, 58, 59, 60, 61, 62, 67, 68, 73	Septuagint	11, 12, 73
het bijbelboek	2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 38, 45, 53, 56, 67, 71	Simon de Makkabeeër	49, 50, 70
Mirjam	52, 53	sportstadion	49
		Spruit	32, 68
		stierkalveren	8, 10, 22
		structuur van het boek	4, 16

Syrië 48, 69
Syrische rijk 48, 49

T

tempel 3, 7, 10, 16, 20, 29, 36, 37, 47, 48,
49, 69
Tienstammenrijk 5, 8, 9, 10, 11, 16, 17,
19, 21, 22, 23, 24, 25, 29, 33, 34, 35, 40,
45, 55, 56, 65, 67, 68, 69
Tiglatpileser III 9, 10, 22, 26, 63, 69
Tijdbalk 4, 69
Tweede wegvoering 69
Tweestammenrijk 5, 8, 9, 10, 11, 17, 19,
21, 24, 25, 26, 28, 29, 33, 34, 40, 43, 44,
45, 55, 56, 61, 65, 67, 68, 69
Tweestromenland 46, 47, 67

U

Uzzia 8, 9, 11, 69

V

valse profeten 8, 17, 28, 29, 34, 35, 36
verklaringsmethode 4, 12
Vierde wegvoering 69
voorgeschiedenis 4, 7

Z

Zacharia
de profeet 16
het bijbelboek 37, 63, 65, 77
zoon van Jojada 12
Zedekia 57, 69
Zerubbabel 31, 68
Zeus 49
Zion 20, 24, 25, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40,
41

Andere werken die de heer T. van Turennot heeft geschreven zijn:

Psalmen, profetische liederen,
Jesaja, Jahweh redt,
Jeremia, Jahweh sticht,
Klaagliederen van Jeremia,
Ezechiël, God maakt sterk,
Daniël, God is rechter,
Hosea, redder,
Joël, Jahweh is God,
Amos, lastdrager,
Obadja, dienaar van Jahweh,
Jona, duif,
Nahum, trooster,
Habakuk, de omhelsde,
Zefanja, Jahweh bewaart,
Haggai, feest van Jahweh,
Zacharia, Jahweh gedenkt,
Maleachi, boodschapper van Jahweh,
De Openbaring mag niet verborgen blijven.

Ze zijn te vinden op de website via:

www.bijbelstudies.eu,
www.vturennout.nl.